

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุขุมารณ์ เอี่ยมสำอางค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2551

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

บทคัดย่อ
ของ
สุขุมารณ์ เอี่ยมสำอางค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2551

สุขุมารณ์ เอี่ยมสำอางค์. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. ปรินทิพย์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง, อาจารย์ ดร.ละเอียต รักษ์เฝ้า.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 621 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (Multivariate Multiple Regression Analysis : MMRA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ .743, .703, .720 และ .749 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS
AND THE RESPONSIBILITY OF PRATHOMSUKSA VI STUDENTS
IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SUPHANBURI EDUCATIONAL SERVICE
AREA III.

AN ABSTRACT
BY
SOOKHOOMAPORN EIAMSUMARNG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
February 2008

Sookhoomaporn Eiamsumarnng. (2008). A study of relationship between some factors and the responsibility of Prathomsuksa VI students in schools under the office of Suphanburi Educational Service Area III. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University . Advisor Committee : Dr. Suwaporn Semheng, Dr. Laead Ruckpaw.

The purpose of this research were 1) to investigate the relationship between some factors and responsibility on study, responsibility on family, responsibility on school and responsibility on public; 2) to identify beta weights of each factor contributed to the responsibility on study, responsibility on family, responsibility on school and responsibility on public. The samples groups were 621 Prathomsuksa VI students in schools under the office of Suphanburi Educational Service Area III during 2007 academic year, selected by the stratified random sampling. The instrument used in the research were questionnaires on responsibility on study, responsibility on family, responsibility on school and responsibility on public, achievement, self – confidence, parent's learning support, relationship among friends, teacher's behavior and school's academic support. The data were analyzed by using Multivariate Multiple Regression Analysis (MMRA).

The results revealed that :

1. The multiple correlations coefficient between some factors (i.e., achievement, self – confidence, parent's learning support, relationship among friends, teacher's behavior and school's academic support) and responsibility on study, family, school and public of Prathomsuksa VI students were .743, .703, .720 and .749 respectively with statistically significance at the level of .01 .

2. The beta weight of some factors contributed to responsibility on study, responsibility on family, responsibility on school and responsibility on public were as follows:

- 2.1 Self – confidence, achievement, parent's learning support and relationship among friends positively contributed to responsibility on study of Prathomsuksa VI students with statistically significance at the level of .01 .

- 2.2 Parent's learning support, self – confidence, achievement and teacher's behavior positively contributed to responsibility on family of Prathomsuksa VI students with statistically significance at the level of .01 but school's academic support positively contributed with statistically significance at the level of .05 .

2.3 Self – confidence, relationship among friends, and achievement positively contributed to responsibility on school of Prathomsuksa VI students with statistically significance at the level of .01 but parent's learning support positively contributed with statistically significance at the level of .05 .

2.4 Relationship among friends, parent's learning support, self – confidence and school's academic support positively contributed to responsibility on public of Prathomsuksa VI students with statistically significance at the level of .01 but achievement negatively contributed with statistically significance at the level of .05 .

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุขุมารณ์ เอี่ยมสำอางค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

กุมภาพันธ์ 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
ของ
สุขุมารณ์ เอี่ยมสำอางค์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ละเอียต รัชเฝ้า)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ละเอียต รัชเฝ้า)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสุม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มแข็ง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำปริญญานิพนธ์นี้ทุกขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัย รู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนการเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์ในงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์จากอาจารย์ ดร.ละเอียด รักษ์เผ่า กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ่องอาจ นัยพัฒน์ ประธานสอบปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ดี มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม อาจารย์ ดร.อุไร จักรศรีตรึงกล อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ และ อาจารย์มิ่ง เทพครเมือง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อและสนับสนุนจาก ผู้บริหาร คณะครู และเพื่อนๆ ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง และขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน นายสงฆ์ วงษ์สุวรรณ และเพื่อนร่วมงานที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา รวมทั้งขอขอบคุณนายสันต์ชัย รามะนพ เพื่อนสาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา และเพื่อนคนอื่นๆ ที่คอยให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ นางบังอร ใจบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นมารดาที่ให้กำลังใจ ความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณครูศุภฤกษ์ ภูมั่ง ที่คอยให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจ และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้วยดีตลอดมาคุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณคุณพ่อกิมยัง ใจบริสุทธิ์ ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู เป็นกำลังใจให้ตลอดจนปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีความรักในการศึกษาเล่าเรียนและรักความก้าวหน้า ผู้วิจัยจะขอจดจำพระคุณอันหาที่เปรียบมิได้นี้ตลอดไป

สุขุมารณ์ เอี่ยมสำอางค์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	11
ความหมายของความรับผิดชอบ.....	11
ประเภทของความรับผิดชอบ.....	14
ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	16
ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ.....	17
การปลูกฝังความรับผิดชอบ.....	19
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ.....	23
การวัดความรับผิดชอบ.....	23
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการ.....	26
ความเชื่อมั่นในตนเอง.....	26
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	26
ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	28
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	29
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	29
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)		
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	30
	องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	31
	การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	32
	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง.....	33
	บทบาทและความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง.....	33
	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	36
	ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	36
	อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน.....	36
	การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู.....	38
	ความหมายของการรับรู้พฤติกรรมการสอน.....	38
	บทบาทและความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครู.....	39
	การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน.....	41
	การบริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา.....	41
	การบริหารงานวิชาการ.....	44
	ขอบข่ายของงานด้านวิชาการ.....	46
	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา.....	47
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ	
	แบบตัวแปรตามหลายตัว.....	49
	การวิเคราะห์ระดับมัลติแวลูเอท.....	49
	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว.....	49
	เกณฑ์อัตราส่วนไลกลีฮูดและสถิติเอฟของราวี.....	54
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	55
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	62
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	62
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	106
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐานและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	106
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	107
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	112
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	126
ภาคผนวก ก	127
ภาคผนวก ข	129
ภาคผนวก ค	139
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	157

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 อิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ.....	32
2 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550	63
3 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 621 คน จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน.....	64
4 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ในแต่ละโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	65
5 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และ ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	95
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับความรับผิดชอบ ต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6....	97
7 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัวของตัวแปรแต่ละด้านที่ส่งผลต่อ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม.....	99
8 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบ ต่อการศึกษาเล่าเรียน.....	101
9 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อ ครอบครัว.....	102
10 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา.....	103
11 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อรับผิดชอบต่อ สังคม.....	104
12 ค่านัยสำคัญและอันดับของน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผล ต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม.....	105

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า.....	9
2 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	69

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สถานการณ์ปัจจุบันในสังคมไทยที่เห็นได้ชัด คือ กระแสโลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้ประเทศเกิดความเสียเปรียบเพราะขาดการเตรียมพร้อมที่ดี สร้างปัญหาทั้งระบบให้กับสังคมไทย ผลกระทบอย่างรุนแรงจากกระแสวัตถุนิยมและวัฒนธรรมการบริโภคกระเทือนถึงคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน จนเป็นปัญหาทางจิตวิทยาสังคมที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 33 - 52) ได้ระบุไว้ในแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559 ถึงประเด็นปัญหาวิกฤตจำนวน 33 ข้อ มีประเด็นปัญหาวิกฤตทางด้านคุณธรรม จริยธรรมที่น่าสนใจ 7 ประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง ความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดีงามของคนไทย ประเด็นที่สอง ปัญหาสังคม ได้แก่ ความยากจน ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก อาชญากรรม และการทารุณกรรมต่อเด็กและเยาวชนทวีความรุนแรงขึ้น อันเนื่องมาจากการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบมหัพภาค นำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมในสังคม ประเด็นที่สาม มีปัญหาการขยายโครงสร้างด้านสื่อทุกประเภทไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มประชากรทั่วประเทศ การนำเสนอเนื้อหาสาระส่วนใหญ่เป็นการใช้ข่าวสารข้อมูลเรื่องต่างๆ ไป และมุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก ขาดความรู้ด้านวิชาการที่เป็นพื้นฐานสำคัญทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมศาสตร์ ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างปัญญา แนวคิด และการพัฒนาศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมของประชาชน ประเด็นที่สี่ คุณภาพการศึกษาของไทยมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของอีกหลายประเทศในระดับเดียวกัน เด็กและเยาวชนยังไม่ได้รับ การพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ความสามารถทางวิชาการโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา และคอมพิวเตอร์ ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการปลูกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การคิด การวิเคราะห์ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ เป็นต้น นอกจากนั้นวิธีการสอนของครูยังใช้วิธีการบอกความรู้โดยยัดยัดวิชาเป็นตัวยัดผู้เรียนเป็นตัวยัด ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ ประเด็นที่ห้า กระบวนการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ ยังขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ ความเข้าใจวิชาสามัญกับด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม การเรียนการสอนจึงอยู่ในลักษณะแยกออกจากวิถีชีวิตที่แท้จริงที่มนุษย์พึงเรียนรู้ด้วยระบบของความรู้คู่คุณธรรม ประเด็นที่หก สถาบันศาสนามีทรัพยากรเป็นจำนวนมาก แต่นำมาเพื่อพัฒนาคนและสังคมเพื่อให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมน้อยเกินไป ส่วนใหญ่จะเน้นทางด้านถาวรวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมของประชาชนอย่างแท้จริง ประเด็นสุดท้าย สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ประกอบกับคนไทยจำนวนมากยังขาดความสามารถในการกลั่นกรองและเลือกใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมต่างชาติที่หลากหลาย ซึ่งเข้ามากับเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อบันเทิงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และมีเหตุผล นำไปสู่การครอบงำทางวัฒนธรรมและเร่งให้เกิดพฤติกรรมบริโภคนิยม ส่งผลให้วิถีในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาศีลธรรมเสื่อม และปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 20) ยังได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาลักษณะอันพึงประสงค์ และการกำหนดสาระของหลักสูตรไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ในมาตรา 24(4) ไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และในมาตรา 28 วรรคสองไว้ว่า สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม แสดงให้เห็นว่าทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ต่างก็ให้ความสำคัญกับ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ เป็นต้น โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดสาระของหลักสูตรไว้ให้มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้ โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ในขณะที่แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหาวิกฤตในส่วนของคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยได้นำไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการดำเนินการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม ซึ่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2529: 18) ได้จัดลำดับความสำคัญของพฤติกรรมที่เห็นควรจะปลูกฝังให้เยาวชน โดยผลการจัดลำดับปรากฏว่าได้รับความรับผิดชอบเป็นอันดับหนึ่ง ร่วมกับการพึ่งตนเองและความขยันหมั่นเพียร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของไทยของ ธวัชชัย ชัยจิรณายากุล (2529: 1-20) ว่าการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรม 10 ลำดับ พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญและควรเร่งปลูกฝังเป็นอันดับหนึ่ง

ความรับผิดชอบต่อสังคมแบ่งเป็นหลายประเภท กรมสามัญศึกษา (2526: 68 – 69) ได้แบ่งความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม นักจิตวิทยาเห็นพ้องต้องกันว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นลักษณะหนึ่ง que แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมหนึ่ง ๆ

เนื่องจากสังคมแต่ละแห่ง บุคคลแต่ละบุคคล มีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องกระทำมากมายด้วยกัน ถ้าหากทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ต่างๆ อย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดสันติตลอดจนความเจริญงอกงามขึ้นในสังคม (จรัสรัตน์ นันทยทวิกุล. 2538: บทคัดย่อ; อ้างอิงจาก Peck and other. n.d.) นอกจากนี้ยังพบว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อยๆ จากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมให้เขาทำในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้เขาได้รู้จักแก้ปัญหา และค่อยๆ ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อให้แก่เขา เพราะนอกเหนือจากการมีวินัยและความรับผิดชอบตามธรรมชาติ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้แล้ว เด็กก็ยังเรียนรู้วินัยและความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอนฝึกฝนจากบุคคลที่แวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของธรรมชาติการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะวิธีปลูกฝังความรับผิดชอบของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2525: 21) ที่ได้เสนอแนะว่าให้ฝึกนิสัยความรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน โดยการส่งเสริมให้เด็กได้มีการกระทำ มีโชคคอยควบคุมห้ามปราม และจากงานวิจัยของเซีย และเลวิน (Sears and Levin. 1957: 415) ได้ศึกษาพบว่า การให้ความรักและการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว และการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลจะมีส่วนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเพค และฮาร์วิงเฮริสท์ (Peck and Harwinghurst. 1963: 12) ได้ทำการวิจัยพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตยจะมีความเป็นอิสระในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอัตตาริปไตย และเบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1955: 80-249) ได้ศึกษาพบว่า การได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิด เรื่องการนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแรดเก้ (Radke. 1946: 369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง ฟลาเฮอร์ตี้ และเรูทเซล (Flaherty and Reutzel. 1965: 58) ได้ศึกษาเพื่อหาบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ จากการศึกษพบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากความสำคัญของความรับผิดชอบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยดังกล่าวที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบแยกเป็นรายด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม และปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อความรับผิดชอบแยกเป็นรายด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษา

เล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้ใช้เป็นแนวทางปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้ครบทุกด้าน อันเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน กับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้าง ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนำผลการค้นพบนี้ไปเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงบทบาทของตนเอง ต่อการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเยาวชนของชาติ อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดี ช่วยลดปัญหาสังคมและพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เข้มแข็งสืบต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งมีจำนวน 131 โรงเรียน จำนวน 151 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียน 2,978 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยใช้สูตรคำนวณ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 โรงเรียน จำนวน 28 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียน 621 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. กลุ่มตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็น 6 ตัวแปร ได้แก่
 - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3 การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง
 - 1.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 1.5 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู
 - 1.6 การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน
2. กลุ่มตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบ แบ่งออกเป็น 4 ตัวแปร ได้แก่
 - 2.1 ความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน
 - 2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
 - 2.3 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา
 - 2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ เพื่อให้งานสำเร็จไปตามเป้าหมาย มีการวางแผน การทำงาน ขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่บิดการะหน้าที่ของตนเองให้ผู้อื่น และติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี อีกทั้งยังยอมรับในการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน (Responsibility On Study) หมายถึง การที่นักเรียนศึกษเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมาย ด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีการวางแผนและเตรียมตัวล่วงหน้าในการเรียน เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ และพยายามปรับปรุงแก้ไขการทำงานที่ผิดพลาดให้ถูกต้องอยู่เสมอ

1.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (Responsibility On Family) หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน ช่วยครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน สร้างชื่อเสียงให้ครอบครัว ปฏิบัติตนเพื่อความสุขและไม่สร้างปัญหาให้ครอบครัว

1.3 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา (Responsibility On School) หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ และสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ร่วมกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น อันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

1.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility On Public) หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ช่วยรักษาสาธารณะสมบัติ และช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง กลุ่มของตัวแปรอิสระที่ได้มาจากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพบว่ามิตีผลต่อตัวแปรความรับผิดชอบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) หมายถึง ความสามารถในการด้านความรู้ และทักษะทางการเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ซึ่งพิจารณาจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confidence) หมายถึง ความมั่นใจหรือกล้าที่จะกระทำการต่างๆ กล้าแสดงออกในการคิด การพูด การกระทำ การออกความคิดเห็นในการทำงานด้วยความมั่นใจ ไม่มีการลังเล หรือหวั่นวิตกในความสามารถของตน ไม่คล้อยตามผู้อื่น โดยปราศจากการไตร่ตรอง มีความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถทำได้สำเร็จและถูกต้อง เหมาะสม

2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (Parent ' s Learning Support) หมายถึง การที่ผู้ปกครองติดตาม ดูแล และเอาใจใส่การเรียนรู้ของนักเรียน ให้คำชมเชย ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้ หนังสือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสนับสนุนให้มี การเรียนรู้เพิ่มเติม สอนให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับ การเรียนตามความสนใจ ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียน

2.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Relationship Among Friends) หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การ

ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งด้านการเรียน และด้านทั่วๆ ไป ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมมือกันใน กลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

2.5 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (teacher 's behavior) หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการเรียน การสอนบทบาทหรือการกระทำของครู ที่แสดงให้เห็นว่าครูตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียนการสอน ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้วยกิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย ทำให้การเรียนน่าสนใจ สร้างกำลังใจให้กับนักเรียนในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตอบข้อสงสัยในเนื้อหาที่เรียน ส่งเสริมแนวคิดและกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียน ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ความเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าสอนตรงเวลาและถ้าไม่มาจะแจ้งล่วงหน้า

2.6 การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (school' s academic support) หมายถึง การที่โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมทางวิชาการของโรงเรียน จัดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม จัดกิจกรรม อีกทั้งการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. น้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ของชุดตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อชุดของตัวแปรตาม

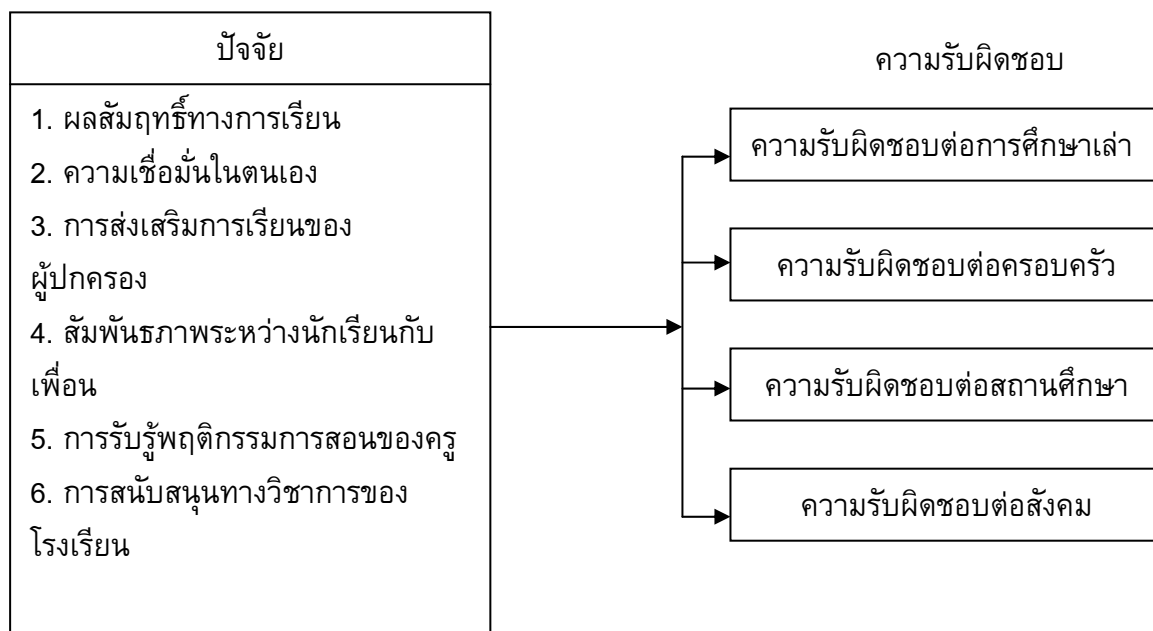
4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโททางด้านจิตวิทยาการศึกษา และการวัดผลการศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี ทั้งหมดจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวแปรที่ได้นิยามไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และหาค่าน้ำหนักความสำคัญระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนกับความรับผิดชอบในแต่ละด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรปัจจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีทางสังคมวิทยา (ซาเรียม วุฒิจันทร์. 2524: 75) ที่ว่า สังคมมีส่วนทำให้คนแตกต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ทำอย่างไรถูก ทำอย่างไรไม่สมควร จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของสังคม โดยใช้วิธีเทียบเคียง จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ จริยธรรมของสังคม ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น ได้ถูกปลูกฝังในเด็กแล้วเป็นส่วนใหญ่ มาภายหลังความผันแปร และสภาพแวดล้อมในสังคมอาจมีผลกระทบให้คนในวัยผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงจริยธรรมไป

ได้ แต่ก็ไม้อาจลบล้างคุณลักษณะที่ได้รับไว้ในวัยเด็กให้หมดไปได้ เพราะเหตุการณ์ในวัยเด็ก มีผลกระทบต่อจริยธรรมของคนเราได้รุนแรงกว่า และมีผลคงทนกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ โดยทฤษฎีนี้จะเห็นได้ว่า การศึกษาระดับก่อนประถมและประถมศึกษามีความสำคัญในการหล่อหลอมและปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมความรับผิดชอบให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับคำกล่าวของเฮิร์ลอค (Hurlock. 1967: 224) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยเด็กจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรกๆ ของชีวิต เด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลาแต่เมื่อโตขึ้นจะมีความสามารถด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น และยังช่วยตนเองได้ขึ้นทีละน้อยจะค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับ ความรับผิดชอบทั้งตนเองและต่อผู้อื่น การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่ายก่อน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง สอดคล้องกับมิลตัน และแฮริส (Mittion and Harris. 1962: 407 – 416) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกความรับผิดชอบไว้ว่า การฝึกความรับผิดชอบ ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก และเด็กทุกคนควรได้รับการฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำงาน การจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ และในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา เมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรเปิดโอกาสให้เขาได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ทัศนคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก นอกจากนี้พระราชวรมุณี (2532: 35) ยังกล่าวว่า การที่ครูแสดงความเป็นมิตรที่ดีแก่ผู้เรียน มีความจริงใจต่อผู้เรียน ครูและนักเรียนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีโอกาสรู้ความสามารถและความสนใจของตน และเมื่อนักเรียนมีโอกาสรู้ความสามารถของตนเองแล้ว นักเรียนย่อมมีความพยายามที่จะเรียนและทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง การศึกษาของริงเนสส์ (Ringness. 1968: 141) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาทั้งด้านครอบครัวและในโรงเรียน นอกจากนี้มีพฤติกรรมคือ ขาดวินัย มีความพลุ่งพล่านทางอารมณ์ และมีอาการทางโรคประสาทมากกว่าพวกที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ควบคุมตัวเองได้ เข้าสังคมได้ดี และมีความอดทนทางด้านอารมณ์และจิตใจ สอดคล้องกับการศึกษาของฟลาเฮอร์ตี้ และเรูทเซล (Flaherty and Reutzell. 1965: 58) ที่พบว่า ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กล่าวคือ ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง

เมื่อทำการพิจารณาจากลักษณะต่างๆ ของตัวแปรแล้ว จึงกำหนดเป็นกลุ่มตัวแปรอิสระ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานในการวิจัย

1. ตัวแปรปัจจัยบางประการ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรม การสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และ ความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ตัวแปรปัจจัยบางประการ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรม การสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน อย่างน้อย 1 ปัจจัย ส่งผลต่อ ความรับผิดชอบด้านต่างๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
 - 1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 1.2 ประเภทของความรับผิดชอบ
 - 1.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 1.4 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
 - 1.5 การปลูกฝังความรับผิดชอบ
 - 1.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ
 - 1.7 การวัดความรับผิดชอบ
 - 1.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการ
 - 2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.1.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.1.3 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.4 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
 - 2.3.1 บทบาทและความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง
 - 2.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.4.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.4.2 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน
 - 2.5 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู
 - 2.5.1 ความหมายของการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู
 - 2.5.2 บทบาทและพฤติกรรมการสอนของครู

- 2.6 การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน
 - 2.6.1 การบริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา
 - 2.6.2 การบริหารงานวิชาการ
 - 2.6.3 ขอบข่ายงานด้านวิชาการ
 - 2.6.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
- 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว
 - 3.1 การวิเคราะห์ระดับมัลติแวลูเอท
 - 3.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว
 - 3.3 เกณฑ์อัตราส่วนไคลยูด และสถิติเอฟของราวว์
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ได้แก่

1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของ ความรับผิดชอบ (Responsibility) ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

กูต (ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545: 8 ; อ้างอิงจาก Good. 1959: 498) ได้กล่าวว่าในหนังสือ Dictionary of Education ได้ให้ความหมายของคำว่าความรับผิดชอบไว้หลายนัย เช่น นัยแรกได้อธิบายว่าเป็นหน้าที่ประจำของแต่ละบุคคลเมื่อได้รับมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนอีกนัยหนึ่งให้ความหมายไว้ว่าการปฏิบัติงานและหน้าที่โดยเฉพาะซึ่งได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดตามความหมายของตน

ฟังก์ และแวกเนลล์ (Funk and Wagnall. 1961: 1073) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบ คือ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ และรับผิดชอบในการกระทำของตน มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถจัดหาเงิน และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังหมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรมและหลักธรรมอีกด้วย

แคทเทล (Cattell. 1963: 145) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบไว้ว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ลักษณะของคนที่ไม่มีความรับผิดชอบ คือคนที่ถือความสะดวกเป็นเกณฑ์ หลีกเลียงข้อบังคับ

โกฟว์ (ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545: 8 ; อ้างอิงจาก Gove. 1965: 1935) ได้กล่าวว่าในหนังสือ Webster's Third New International Dictionary ได้อธิบายความหมายของคำว่าความรับผิดชอบไว้หลายนัย ซึ่งนัยแรกให้ความหมายไว้ว่าเป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบ เช่นความรับผิดชอบทางด้านศีลธรรม กฎหมาย หรือทางด้านจิตใจ ความเชื่อใจได้

ความเชื่อถือได้ อีกนัยหนึ่งได้อธิบายว่า เป็นบางสิ่งบางอย่างซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดชอบ เช่น ความเป็นผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบต่ออย่างสูง

ดิกคินสัน (Dickinson. 1987: 9 – 11) กล่าวว่า ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถตัดสินใจในกระบวนการเรียนของตนเองได้ เช่น การตั้งจุดประสงค์ การเรียนรู้ การเลือกและการใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียน การแบ่งเวลาการเรียน การประเมินผลการเรียน การเลือกทำกิจกรรม การเลือกคบบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ การเข้าร่วมกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการตัดสินใจในพฤติกรรมดังกล่าวเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

ซวาล แพร์ตกุล (2514: 33) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ในรูปพฤติกรรมไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514: 77) กล่าวถึง บุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบ จะต้องประกอบด้วยความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถและความรอบรู้ ความเอาใจใส่และความฝึกฝนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ท่านพุทธทาสภิกขุ (ศิริพันธ์ วรรณกิจ. 2545: 9 ; อ้างอิงจาก พุทธทาสภิกขุ. 2520 : 376 - 377) กล่าวว่าความรับผิดชอบ คือการยอมรับรู้แล้วกระทำตอบสนองด้วยความสมัครใจต่อสิ่งที่ต้องกระทำ ในฐานะที่เป็นหน้าที่ของตน ไม่ใช่เพียงแต่คิดหรือรับรู้อยู่ในใจ

จรรยา สุภาพ (2521: 84) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตนเอง ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะเป็นกระทำผิดหรือถูก ไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ต้องมีการบังคับ เข้มงวดจากบุคคลอื่น

ชานาญ นิสารัตน์ (2524: 53) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตนเอง ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะเป็นทำผิดหรือถูก ไม่ปัดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมอย่างเข้มงวดจากผู้อื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 679) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ยอมรับตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2525: 36-37) กล่าวว่าความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับหน้าที่ คนที่มีความรับผิดชอบ คือคนที่ตั้งใจปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่พึงประสงค์ด้วยความเพียรพยายาม และยอมรับผลของการกระทำนั้น ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบโดยเต็มใจไม่หลีกเลี่ยง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2529: 32 - 95) ให้ความหมาย ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนว่า หมายถึง การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียร ละเอียดยรอบคอบ อดทน ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย โดยมีลักษณะพฤติกรรมดังนี้ การตั้งใจเรียนเข้า ห้องเรียนตรงเวลา เข้าห้องเรียนทุกชั่วโมง ส่งงานอาจารย์ทันตามกำหนดผลการเรียนสม่ำเสมอทุกภาค การศึกษา ผลการเรียนดีขึ้นทุกภาคการศึกษา ไม่เคยทุจริตในการสอบ ร่วมกิจกรรมการเรียน ทุกชั่วโมง รู้สึกอยากเรียน และตรวจทานงานที่ทำเสร็จแล้ว

กรมสามัญศึกษา (2526: 68 – 92) ให้ความหมายความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน ว่าหมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมายเมื่อมีปัญหา หรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า ชักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ ยอมรับว่าทำผิด และพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชา ในทุกภาคเรียน

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ศิริพันธ์ วรรณกิจ. 2545: 10 ; อ้างอิงจาก พระเมธีธรรมาภรณ์. 2535: 59-67) กล่าวถึง ความรับผิดชอบอันเกิดจากความสำนึกว่า ความรับผิดชอบเกิดจากความสำนึก คือ มีความตระหนักรู้ในหน้าที่ และคิดจะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ด้วยความเต็มใจ

ทองถุน หงส์พันธุ์ (2535: 133) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นพันธะผูกพันที่มนุษย์มีต่อชีวิต และหน้าที่การงาน เพื่อให้ชีวิตและการงานดำเนินไปด้วยความราบรื่น ประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ได้นำนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

นิคม ตั้งคะพิภพ (2516: 10) ให้คำนิยามของความรับผิดชอบสูง คือ บุคคลที่เชื่อถือได้ มี หิริ-โอตตปัทปะ เป็นผู้ที่ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน ละเอียดยรอบคอบ รักความก้าวหน้า และ พึ่งตนเอง

สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540: 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนที่ดีด้วยการแสดงออกในลักษณะการรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียร เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามค้นคว้า และ ชักถามจากสมาชิกในกลุ่ม หรือครูผู้สอนด้วยความสนใจ เอาใจใส่ในการแก้ไขข้อบกพร่องและ ผิดพลาดด้วยความเต็มใจแม้จะถูกตำหนิและแก้ไขหลายครั้ง

ปรียา ชัยนิยม (2542: 9) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และความละเอียดยรอบคอบ ตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่มี ต่อตนเองและสังคม เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ยอมรับผลการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ โดยมีความรับผิดชอบและยอมรับการกระทำของตนเอง ทั้ง พยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

จันทร์หา พวงยอด (2543: 3) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตามในการเรียน และการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

ถวิล จันทร์สว่าง (2545: 10) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดี และข้อบกพร่องต่างๆ ทุกครั้ง

ศรินทร์ วรรณกิจ (2545: 13) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ รับผิดชอบที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย อีกทั้งยังไม่ปิดหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น

จากความหมายของความรับผิดชอบ ตามที่นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักวิจัย ได้ให้ความหมายไว้ สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ เพื่อให้งานสำเร็จไปตามเป้าหมาย มีการวางแผนการทำงาน ขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่บิดเบือนหน้าที่ของตนเองให้ผู้อื่นและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี อีกทั้งยังยอมรับในการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย

1.2 ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมสามัญศึกษา (2526: 66 - 92) จำแนกความรับผิดชอบได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิด แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่จะหลงผิด อันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา นักแต่งคำขวัญเรียงความ และอื่นๆ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติตนเพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกภายในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาและให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตนเอง ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ การเสียภาษี และการรับบริการสถานบริการต่างๆ ของรัฐ

จุริรัตน์ นันทยทวิกุล (2538: 5) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบออกเป็น 8 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคที่เหมาะสม

2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงการทำงานของตนให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนงานและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนให้ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ไม่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความจริง

5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตน เพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกของครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่นๆ

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันตักเตือนแนะนำ เมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทของความรับผิดชอบ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาความรับผิดชอบ 4 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514: 55 - 57) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สำคัญยิ่ง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมมีระเบียบและสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุข กล่าวได้ว่า เกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งขาดคุณสมบัติ 5 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความพยายามพึ่งตนเอง

จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521: 28) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบนั้น เป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนมีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่นสงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะส่งผลดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมาย
2. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น

3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎ จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. ไม่เป็นเหตุแห่งความเสื่อม และความเสียหายส่วนรวม

กรมการศาสนา (กรมการศาสนา. 2525: 2) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับคนไทยนอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน ประหยัด เสียสละ ฯลฯ การปลูกฝังให้คนไทยมีสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติก็เป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เพราะความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข

อนวัติ คุณแก้ว (2538: 52) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่มอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลาที่กำหนด ซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้นหลักสูตรในปัจจุบันจึงกำหนดให้มีการปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้กับนักเรียน ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเพียรพยายาม อดทน และตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อเกิดความก้าวหน้าต่อตนเองและสังคม

1.4 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

บราวเน และคอห์น (Brouwne and Cohn, 1968: 58) ได้สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบได้ว่า ผู้มีความรับผิดชอบต้องเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ มีความคิดริเริ่ม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคตั้งใจทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงต่อเวลา

ชม ภูมิภาค (2525: 128) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมว่า จะต้องมึลักษณะที่รับผิดชอบต่อหมู่คณะ ต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยเน้นที่ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ ว่าย่อมจะถือว่ากิจการของตนที่หมู่คณะมอบให้ทำนั้นเป็นของสำคัญ จะต้องปฏิบัติหน้าที่นั้นให้สุดความสามารถโดยถือว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ถ้าตนประพฤติดีเสื่อมเสียก็จะทำให้หมู่คณะพลอยเสื่อมเสียไปด้วย และถ้าตนทำในสิ่งใดอันควรยกย่องสรรเสริญหมู่คณะก็พลอยได้รับเกียรติ ได้รับคำสรรเสริญไปด้วยดังนั้นคนเช่นนี้ย่อมจะทำกิจการใดๆ โดยถือหลักผลได้ผลเสียของหมู่คณะเป็นเครื่องพิจารณาว่าควรจะทำหรือไม่ เขาย่อมจะหมั่นหาทางให้หมู่คณะเจริญก้าวหน้า และขจัดอุปสรรคแห่งความเจริญของหมู่คณะเท่าที่จะทำได้ โดยอาจจะทำตามลำพังหรือชักชวนเพื่อนฝูง และสมาชิกในหมู่คณะร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งสามารถจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจะมีลักษณะดังนี้

1. เสียสละ
2. เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
3. เป็นคนที่จริงใจ
4. มีความพากเพียร
5. เป็นคนที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. เป็นคนที่มีระเบียบวินัยยึดถือกฎหมายบ้านเมือง
7. มีความซื่อสัตย์สุจริต

จूरित्ठ์ นันทยทวิกุล (2538: 4 - 5) สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง โดยมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประกอบกิจกรรมด้วยความสนใจ เต็มใจทำอย่างสม่ำเสมอ มีจุดหมายปลายทาง มีใจจดจ่อ มีสมาธิเพื่อให้งานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ติดตามงาน ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดการบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

2. มีความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักใคร่ครวญในสิ่งที่ทำ เพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่างานนั้นจะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้าง วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น และหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้า และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานดูว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง

3. มีความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำ และทำด้วยความกระตือรือร้น เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ไม่ชอบอยู่เฉยหรือว่างงาน ริเริ่มงาน แสวงหางานใหม่ๆ อยู่เสมอ

4. มีความอดทน หมายถึง ความสามารถของร่างกาย ความคิด และจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้นานๆ จนทำให้สำเร็จได้โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใดๆ มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง ควบคุมตนเองได้ดีเมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อนหรือเกียจคร้าน

5. มีความตรงต่อเวลา

6. การยอมรับผลการกระทำของตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไป ไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

7. การปรับปรุงงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

นภดล ภวนะวิเชียร (2540: 70 – 71) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ คือ
 - 1.1 รับรู้ต่อสิ่งที่กระทำ
 - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
 - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่

- 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งที่สำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรมดังนี้ คือ
 - 2.1 สนุกใจทำหน้าที่
 - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์
 - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
 - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจากงานเสร็จ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
 - 5.1 ติดตามผลการกระทำของตน
 - 5.2 มีเหตุผล
 - 5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

จากเอกสารที่ดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความเพียรพยายาม อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีขึ้น มีการวางแผนในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักตั้งเป้าหมายในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.5 การปลูกฝังความรับผิดชอบ

มิลตัน และแฮร์ริส (Mittion and Harris. 1962: 407 – 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบ ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรได้รับการฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำงาน

3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา

5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้น ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป

6. ต้องระลึกไว้เสมอว่า ในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรเปิดโอกาสให้เขาได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

8. ทศนคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก

9. ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1967: 224) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยเด็กจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรกของชีวิต เด็กยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลาแต่เมื่อโตขึ้นจะมีความสามารถด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น และยังช่วยตนเองได้ขึ้นทีละน้อย จะค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งตนเองและต่อผู้อื่น การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่ายก่อน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง

กึ่งแก้ว อรรถการ (2524: 15 – 19) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจาก การฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็กจะพัฒนาไปเรื่อยๆ จากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมเขาทำในสิ่งที่ถูกที่ควรให้เขาได้รู้จักการแก้ปัญหา และค่อยๆ ปลุกฝังความรับผิดชอบให้แก่เขา เพราะนอกเหนือจากการมีวินัย และความรับผิดชอบตามธรรมชาติ อันอาจเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กก็ยังเรียนรู้วินัยละความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสอนฝึกฝนจากบุคคลที่แวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของธรรมชาติการอยู่ร่วมกันในสังคม

ชาเลียง วุฒิจันทร์ (ศิรินันท์ วรรณกิจ. 2545: 30 – 31; อ้างอิงจาก ชาเลียง วุฒิจันทร์. 2524: 93 – 99) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบนั้น สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี และลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติจริง หรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝง ซึ่งการจัดทั้ง 2 ลักษณะนี้จะต้องจัดควบคู่กัน และมีลักษณะที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี

1.1 โดยการอภิปราย เป็นวิธีการที่เริ่มด้วยการเล่าเรื่องปัญหาที่ต้องการปลูกฝังเรื่องนี้อาจแต่งขึ้นหรือเรื่องจากหนังสือพิมพ์ แต่เรื่องนั้นจะต้องมีลักษณะความขัดแย้งทางจริยธรรมอยู่แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายพร้อมเหตุผลประกอบ การอภิปรายเช่นนี้จะทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาความคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีวิธีคล้ายกับการสอนแบบวิทยาศาสตร์ตรงที่ต้องค้นหาเหตุผลมาประกอบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของยุพา อานันท์สิทธิ์

(2515: 114 – 120) พบว่าเด็กที่สอนแบบสืบสวนสอบสวนมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกับผิดชอบสูงขึ้น

1.3 การเล่นเกมบทบาทสมมุติ มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เช่น การเล่นเกมละคร การแสดงโดยครูกำหนดเรื่องราวให้ เป็นต้น วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมที่ตนเองแสดงอย่างลึกซึ้ง ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกันยาประสงค์เจริญ (2526: 20 - 23) ดุษฎี ทรัพย์ปรุง (2529: 54 - 55) และพรรัตน์ แก่นทอง (2529: 53) ที่พบว่าการใช้บทบาทสมมุติ หรือแม่แบบทำให้มีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น

1.4 การเลียนแบบจากตัวแบบ อาศัยแนวคิดและหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นพื้นฐาน โดยตัวแบบอาจใช้บุคคลที่มีชีวิตจริง บุคคลในอุดมคติโดยตัวแบบนั้นต้องเป็นบุคคลที่นักเรียนเลื่อมใสศรัทธาจะช่วยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมได้มากเมื่อทำจนเกิดเป็นนิสัยทำให้เกิดความคิดเหตุผลเชิงจริยธรรมกลายเป็นคุณธรรมประจำใจของนักเรียน ทำให้มีพฤติกรรมอย่างนั้นต่อไป

2. ลักษณะที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง หรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝง

2.1 การจัดปรัชญาของสถานศึกษา โดยเลือกคุณธรรมที่ต้องเน้นเป็นข้อความง่าย มีความหมายชัดเจน

2.2 การเรียนการสอนทุกวิชา ต้องสอดแทรกคุณธรรมต่างๆ ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดแก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส

2.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีคุณค่าต่อการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน

2.4 การจัดชุมนุมต่างๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างคุณธรรมที่ต้องการเน้นไปด้วย

ประเทิน มหาพันธ์ (2536: 7, 29 - 36) กล่าวว่า การสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบนั้น ไม่มีเวลาใดที่จัดว่าเร็วเกินไป แม้ว่าเด็กจะอยู่ในวัยทารก พ่อแม่ก็สามารถสอนให้เด็กรับผิดชอบได้ การสอนนั้นผู้ใหญ่จะสอนได้ดีก็ต่อเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย หรือผู้ใหญ่พยายามสร้างสถานการณ์ขึ้นในตอนต้นๆ ของชีวิตเด็ก ความรับผิดชอบที่เด็กพึงมีจะต้องควบคู่ไปกับการเล่นเสมอ ทั้งนี้ เพราะเหตุว่า การเล่นเป็นชีวิตจิตใจของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กพึงพอใจ แต่การทำงานและความรับผิดชอบเป็นความไม่สบายใจ เป็นความเบื่อหน่าย ยากลำบาก แต่อย่างไรก็ตาม งานเป็นสิ่งที่สร้างความรับผิดชอบให้เด็ก เด็กจะมีความรับผิดชอบได้ดีเมื่อมีงานหรือมีกิจกรรมให้ทำแม้ว่าเด็กจะพอใจในการเล่น ถ้าสามารถเปลี่ยนการเล่นของเด็กให้เป็นงาน หรือให้เด็กทำงานด้วยความสนุกเพลิดเพลิน เหมือนกับการเล่นได้ ก็จะเป็นการดีที่เด็กสามารถทำงานได้ ความรับผิดชอบก็จะเกิดขึ้น การเล่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมตัวเด็กให้มีความรับผิดชอบ เด็กจะเรียนรู้ในการรับผิดชอบ ถ้าหากว่ามีความพร้อมหรือมีสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. เด็กๆ รู้จักตัดสินใจ การตัดสินใจที่ถูกต้องของเด็กได้รับความสนใจจากพ่อแม่ และเสริมแรงด้วยการให้รางวัลตามความเหมาะสม

2. พ่อแม่ และครู จะต้องสร้างสถานการณ์หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจอยู่เสมอ ผู้ใหญ่จะต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความรับผิดชอบ ละเว้นการตำหนิติเตียน

3. พ่อแม่ และครู จะต้องหลีกเลี่ยงการตัดสินใจแทนเด็กในสิ่งที่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะการที่ผู้ใหญ่แทนเด็ก เป็นการนำไปสู่การไม่รู้จักการรับผิดชอบของเด็ก

เด็กที่มีความรับผิดชอบจะรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ และความสำเร็จเป็นรางวัลกระตุ้นให้ปฏิบัติต่อไป ส่วนเด็กที่ขาดความรับผิดชอบเมื่อผลเสียเกิดขึ้น ผลเสียนั้นจะเป็นการลงโทษและเป็นคำติเตียน เป็นการบั่นทอนกำลังใจของเด็กเป็นผลทำให้การนับถือตนเองของเด็กลดลง เด็กจะไม่เชื่อมั่นในการกระทำของตนเองและการกระทำที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองและต่อชีวิต ดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กต้อง สร้างบรรยากาศของการให้รางวัล เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม หากเด็กไม่ได้รับรางวัลหรือคำชมเชยจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออก ก็เป็นการยากที่จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบได้ ดังนั้น ในการสอนให้มีความรับผิดชอบจึงต้องคำนึงถึงการเสริมแรงด้วย เช่น การให้รางวัล คำชมเชย การแสดงความยินดี เป็นต้น

สำนักงานทดสอบการศึกษา (2539: 2 - 3) ได้กล่าวถึงหลักในการพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วยความรับผิดชอบมีหลักในการพัฒนาดังนี้

1. โรงเรียนต้องมีนโยบายที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมอย่างชัดเจนและนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง
2. การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมใดก็ตามต้องดำเนินการพัฒนาทางด้านความรู้ ความคิดความรู้สึก และการปฏิบัติไปพร้อมๆกัน
3. สอดแทรกคุณธรรมไปกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. บรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแบบอย่างที่ดีเอื้อต่อการปลูกฝังสร้างเสริมให้มีคุณธรรม
5. บุคลากรทุกฝ่ายทั้งในบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ร่วมมือกันพัฒนานักเรียน
6. หลักสูตร ทฤษฎี และเทคนิคอย่างหลากหลาย เป็นปัจจัยในการพัฒนานักเรียน
7. การปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และนำผลมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ ซึ่ง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูจะเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝัง และพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยมีวิธีการปลูกฝังดังนี้

1. เริ่มปลูกฝังการรับผิดชอบให้กับเด็กตั้งแต่อายุยังน้อย
2. ให้เด็กมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการได้ปฏิบัติจริง
3. หัดไม่ให้บดความรับผิดชอบให้แก่ผู้อื่น
4. ฝึกให้ทำงานให้เสร็จเป็นชิ้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้ทำไว้แล้ว
5. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการทำงาน

6. ปลุกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ
7. สร้างบรรยากาศทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียนให้เหมาะสม ส่งเสริมให้เด็กได้มีการกระทำมิใช่คอยควบคุมห้ามปราม ส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมมือกันรับผิดชอบ

1.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ

ประดินันท์ อุปรมัย (สมวาสนา ธนเมธิกุล. 2546: 12-13; อ้างอิงจาก ประดินันท์ อุปรมัย. 2530) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบดังนี้

1. ปัจจัยในครอบครัว ได้แก่ 1) ความสม่ำเสมอของพ่อแม่ในการปลุกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็ก 2) ทศนคติของพ่อแม่ 3) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ 4) สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว 5) ลำดับการเกิดของเด็กในครอบครัว และ 6) บุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในครอบครัว

2. ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กด้วยการปฏิบัติตนของครู และด้วยการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เขาจะต้องรับผิดชอบโดยตรง และ 2) เพื่อนมีอิทธิพลต่อการมีความรับผิดชอบของเด็ก เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนแต่ละคนจะทำให้ต่างฝ่ายต่างถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่กันและกัน

3. ปัจจัยในสังคม ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนของคนในสังคมที่เด็กเข้าไปเป็นสมาชิก และ 2) สื่อสารมวลชน

1.7 การวัดความรับผิดชอบ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2542: 184 - 186) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่ง ที่ควรได้รับการปลุกฝัง พัฒนาให้มีขึ้น ซึ่งการที่จะรู้ได้ว่าความรับผิดชอบเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะสามารถวัดได้โดยการใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เพราะการที่จะวัดจริยธรรมให้ครอบคลุมชัดเจนแน่นอน ควรจะต้องจัดออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ทั้ง 3 ส่วน คือ

1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมแบบหนึ่ง ดังนั้นการวัดความรับผิดชอบจึงใช้เครื่องมือวัดแบบเดียวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัดจริยธรรมอะไรเป็นแบบรวมๆ หรือแบบเฉพาะเจาะจง
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นให้ดีขึ้น เพื่อนิยามให้ชัดเจน
3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรม ซึ่งมีหลายรูปแบบ โดยจะต้องเลือกตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยมีรูปแบบดังนี้

- แบบสัมภาษณ์
- แบบสังเกต
- แบบเขียนตอบ
- แบบสร้างจินตนาการ

ในแบบเขียนตอบที่นิยมใช้มีแบบเติมเสริม กับแบบมีตัวเลือก

4. เขียนข้อความ ภาพ หรือสถานการณ์ และข้อคำถามให้สามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการวัด โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของเครื่องมือ

5. ตรวจสอบเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น และผู้ชำนาญการทางด้านวัดผลตรวจสอบ

6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เป็นเป้าหมายเพื่อดูว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมได้จริงหรือไม่ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพดี

7. จัดข้อสอบเป็นชุด โดยจะต้องมีข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการวัดจริยธรรมมีการสร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบพร้อมกำหนดเวลาในการดำเนินการสอบ

8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดูความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีทางการวัดผลที่กำหนดไว้หรือไม่

9. สร้างเกณฑ์ปกติของเครื่องมือวัดจริยธรรมฉบับนั้น

ณัฐภัทร ธรณี (2548: 38) กล่าวว่า การวัดความรับผิดชอบเป็นการวัดด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน จึงทำให้การวัดพฤติกรรมทางด้านนี้กระทำได้ยาก ทั้งนี้ เพราะการสร้างเครื่องมือที่จะใช้วัดพฤติกรรมดังกล่าว เราไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผลการศึกษาก็ได้หาวิธีการและสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพดีเพียงพอที่จะกระตุ้นให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของผู้ถูกวัดเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เชื่อถือได้

ทวี ท่อแก้ว และอภรณ์ สินภิบาล (2527: 121) กล่าวว่า ถ้าจะให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรงสูงควรจะใช้หลายๆ วิธีประกอบกัน ซึ่งโดยทั่วๆ ไปวิธีที่ใช้วัดมีอยู่ 5 วิธี คือ

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีการที่ใช้การสังเกตพฤติกรรมและลักษณะทั่วๆ ไปที่บุคคลแสดงออก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบด้วยกัน คือ

1.1 การสังเกตแบบควบคุม เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่จัดไว้โดยเฉพาะ

1.2 การสังเกตโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันที่บุคคลแสดงออก

วิธีการสังเกตทั้งสองแบบที่กล่าวไว้ข้างต้นต้องบันทึกผลตามที่ได้เห็นจริง โดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง ที่สำคัญผู้สังเกตควรจะได้รับการฝึกฝนมาเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงจะได้ผลดี

2. วิธีการรายงานตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การวิเคราะห์ตนเอง เป็นวิธีการให้บุคคลประเมินค่าตนเอง แบบวิเคราะห์ตนเองโดยใช้ลักษณะคำถามเป็นแบบปรนัยที่เป็นนามธรรม เช่น ความสนใจในวิชาต่างๆ เจตคติต่อสิ่งเร้าแล้วแปลผลเข้าสู่มาตรฐานการวัด

2.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการสนทนาระหว่างบุคคล 2 คนอย่างมีจุดหมาย โดยผู้สัมภาษณ์เตรียมคำถามมา และจดบันทึกประมาณค่า ทั้งนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องไม่รู้ตัวว่าถูกทดสอบลักษณะนิสัย

3. วิธีการศึกษาความคิดเห็นจากคนอื่น เป็นวิธีการที่ผู้วัดจะต้องสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้ถามบุคคลอื่นว่ามีความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลนั้นๆ อย่างไร เช่น ครู ผู้ปกครอง และเพื่อน เป็นต้น

4. วิธีการใช้แบบทดสอบ เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมาก โดยมีการสร้างแบบทดสอบประกอบด้วยคำถามหรือข้อความหลายข้อ ซึ่งผู้ทดสอบสร้างขึ้นโดยยึดถือปกติวิสัยของคนโดยทั่วไปเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมักจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้ถูกทดสอบเองหรือสอดคล้องเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำเมื่อตกอยู่ในสภาพการณ์นั้นๆ ทั้งนี้ผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือกับผู้ทดสอบในการตอบแบบทดสอบ เพื่อให้ได้ผลที่น่าเชื่อถือหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์

5. วิธีการฉายภาพ (Projective Technique) เป็นวิธีการที่ผู้วัดได้จัดสิ่งเร้าขึ้นมาให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมการตอบสนอง เช่น เล่าเรื่องจากรูปที่นำมาให้ดู ตัวอย่างได้แก่ แบบทดสอบรอร์ชัคและรูปภาพที่เกิดจากการหยดหมึก ให้สร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากคำที่กำหนดให้ ให้เติมข้อความที่ไม่สมบูรณ์ ให้แสดงออกด้วยการวาดภาพ เป็นต้น ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะต้องใช้ผู้ทดสอบที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีทั้งสิ้น

การเลือกวิธีการวัดความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมทั้งผู้ทดสอบ และผู้ถูกทดสอบ สภาพการณ์ที่ใช้ทดสอบ และสิ่งที่ใช้วัดเพื่อการศึกษา

ผกา สัตยธรรม (2528: 6 -13) แบ่งการวัดหรือการประเมินความรับผิดชอบออกเป็น 2 ภาค คือ

1. ภาคปฏิบัติ ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การถามผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ข้อมูลตรงจุดมากขึ้น แต่ต้องใช้เวลาเป็นการบันทึกพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อติดตามผลแก้ไขพฤติกรรมนั้น

2. ภาคทฤษฎี เป็นการประเมินด้วยข้อทดสอบ หรือแบบสอบถาม ตามระดับความมากน้อย ซึ่งอาจจะมีระดับตั้งแต่ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ต้องแก้ไข และต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมด

จากเอกสารที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดความรับผิดชอบนั้นสามารถใช้เครื่องมือวัดได้หลายประเภท ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย วิธีการวิจัย ลักษณะของผู้ถูกประเมิน โดยเครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม

แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือวัดประเภทแบบสอบถาม (Rating Scale) มาเป็นเครื่องมือวัดความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

1.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (ซาเรียม วุฒิจันทร์. 2524: 75) นักสังคมวิทยากลุ่มใหญ่เชื่อว่าสังคมมีส่วนในการบ่มนุชนุ้ยให้มีลักษณะ และคุณลักษณะต่างๆ กัน ตามแต่ว่าเด็กจะอยู่ในกลุ่มใดของสังคม เด็กจะเรียนรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ทำอย่างไรถูก ทำอย่างไรไม่สมควร จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของสังคม โดยใช้วิธีเทียบเคียง (Identification) จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ จริยธรรมของสังคมได้ถูกปลูกฝังในเด็กแล้วเป็นส่วนใหญ่ มาภายหลังความผันแปร และสภาพแวดล้อมในสังคมอาจมีผลกระทบให้คนในวัยผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงจริยธรรมไปได้ แต่ก็ไม่สามารถลบล้างคุณลักษณะที่ได้รับไว้ในวัยเด็กให้หมดไปได้ เพราะเหตุการณ์ในวัยเด็ก มีผลกระทบต่อจริยธรรมของคนเราได้รุนแรงกว่า และมีผลคงทนกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ โดยทฤษฎีนี้จะเห็นได้ว่า การศึกษาระดับก่อนประถมและประถมศึกษา มีความสำคัญในการหล่อหลอมและปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก

จากทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรม การสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน มาเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์กับคุณธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการ

2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง ไว้ดังนี้

สมิท (ธนัญญา คนอยู่. 2547: 9 ; อ้างอิงจาก Smith. 1961: 185) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า หมายถึงการพึงพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง หรือการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้ง หากเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุทำให้คนรู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจในตนเอง อันหมายถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นและชอบพึ่งผู้อื่น

แบลร์ (ธนัญญา คนอยู่. 2547: 10 ; อ้างอิงจาก Blair. 1968: 138) ได้กล่าวว่า คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองคือ คนที่ยอมรับสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่ตนประสบ โดยปราศจากความกลัว ความล้มเหลว ซึ่งการที่บุคคลจะเผชิญต่อสถานการณ์ใด ๆ จะไม่ทำให้เขาได้รับความเดือดร้อน

ไม่สบายใจ ซึ่งบุคคลใดก็ตามถ้ากระทำ ความต้องการหรือคุณธรรมที่สังคมวางไว้อย่อมสบายใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าที่ตนกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีงาม

อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์ (2531: 4) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกด้วยการกระทำและคำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน

วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข (2536: 6) ได้สรุปความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกถึงความกล้าของตนเองได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

สุนันทา ถนอมสิงห์ (2540: 5) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการกระทำและคำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ

สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540: 9) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจ ความแน่ใจ ความกล้าหาญ ในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดีตามที่ตั้งใจไว้ ถึงแม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดๆ มาเป็นอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ยังคงตั้งใจ กระทำในสิ่งนั้นต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนสามารถกระทำให้ลุล่วงและสำเร็จไปได้ด้วยความถูกต้องเหมาะสม

ราตรี แสนเย็น (2540: 6 – 7) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง บุคคลที่มีความมั่นใจหรือกล้าที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่ตนตั้งใจไว้ แม้จะมีอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้นๆ ต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถทำได้ด้วยความสำเร็จ ลุล่วงและถูกต้อง เหมาะสม

กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม (2541: 9) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถดูแลความต้องการของตนได้โดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือจากภายนอก ไม่กลัว การตัดสินใจ หรือการบอกปฏิเสธจากผู้อื่น

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 7) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง ว่าหมายถึง ความมั่นใจที่จะกระทำงานใดๆ อย่างองอาจถ้าตั้งใจจะกระทำสิ่งใดแล้วจะไม่ลังเล หรือหวั่นวิตกในความสามารถของตน และไม่มีอาการหวั่นไหวกลัวว่าจะถูกคนอื่นติเตียน

อรรรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 5) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคล ในลักษณะของการตัดสินใจในสิ่งที่ตนเห็นว่าถูก กล้าแสดงออก ในการคิด การพูด การกระทำ การออกความคิดเห็นในการทำงานด้วยความมั่นใจ ไม่มีการลังเล หรือหวั่นวิตกในความสามารถของตน

ริณรพี เจริญทรัพย์านนท์ (2545: 9) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานหรือการกระทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา หรืออุปสรรคอย่างไม่ย่อท้อ เพื่อให้งาน หรือ กิจกรรมนั้นสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคคลที่มีความมั่นใจ หรือกล้าที่จะกระทำสิ่งต่างๆ กล้าแสดงออกในการคิด การพูด การกระทำ การออกความคิดเห็นใน

การทำงานด้วยความมั่นใจ ไม่มีการลังเล หรือหวั่นวิตกในความสามารถของตน ไม่คล้อยตามผู้อื่น โดยปราศจากการไตร่ตรอง มีความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถทำได้ด้วยความสำเร็จลุล่วงและถูกต้องเหมาะสม

2.1.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ ดังนี้

แบลร์ (ถวิล จันท์สว่าง. 2545: 20 ; อ้างอิงจาก Blair. 1968: 138) กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีลักษณะ ดังนี้

1. ยอมรับสภาพการณ์ใหม่ๆ
2. ไม่มีความกลัวต่อสิ่งต่างๆ ที่ตนเองประสบ
3. ไม่กลัวความล้มเหลว

สูนีย์รัตน์ ฤทธิ์ธงชัยเลิศ (2530: 13) กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะที่ภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มีความพึงพอใจและยอมรับในทุกสิ่งที่เป็นส่วนประกอบของตนเอง มองเห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ และมีความสำคัญ

ประภัสสร สุขชื่น (2539: 6) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไว้ดังนี้

1. จิตใจมั่นคง มีจิตหนักแน่น ไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่างๆ สามารถควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในสภาพปกติได้ดี
2. กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้ากระทำ กล้าแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกที่ควร
3. เป็นผู้นำ สามารถจูงใจให้ผู้อื่นกระทำตาม หรือมีความคิดเห็นคล้อยตามได้ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปสู่เป้าหมาย สามารถนำกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ รักษาขวัญและกำลังใจของสมาชิกในกลุ่มได้
4. กล้าตัดสินใจ กล้ากระทำในสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ลังเล
5. กล้าเผชิญความจริง กล้ายอมรับความจริงของตนเองและสิ่งแวดล้อม มีความพอใจในความสามารถของตนเอง ชอบการต่อสู้แข่งขันและมีความอดทน

นภาพร สัมพันธ์ (2540: 9) สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก เป็นผู้นำของกลุ่ม และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ

อารยา สุระมาตย์ (2540: 37) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. ความมั่นคงทางจิตใจ มีจิตใจหนักแน่น ไม่ลังเล
2. ความกล้า กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้ากระทำ กล้าเผชิญความจริง กล้าเป็นผู้นำ

3. การพึ่งตนเอง แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความเพียรพยายาม
4. ความเป็นตัวของตัวเอง มีความภูมิใจในตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่คล้อยตามผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์
5. ความสามารถในการปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์ ช่วยเหลือผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ยอมรับสภาพใหม่ๆ มองโลกในแง่ดี มีความรับผิดชอบ

2.1.3 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองทำให้มีความเป็นตัวของตัวเอง บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่เคยยอมต่อสภาวะการณ์ต่างๆ ในสังคมของตนเองแต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุกๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตนและความอยู่รอดของสังคม ความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไรย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำคัญในหน้าที่พลเมืองหรือผู้รู้จักหน้าที่และระเบียบวินัยของตนเองและสังคมคือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นเพื่อให้เกิดกับเด็กต้องอาศัยการเลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่น รวมทั้งให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนสิ่งต่างๆ และยอมรับในความสามารถของเด็ก โดยไม่เปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น และบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการไฝหาความสำเร็จในชีวิต คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงมองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกปลอดภัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ สมาคมการศึกษาแห่งอเมริกา (Child Study Association of America , 1952: 132–135) ได้แสดงความคิดเห็นว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะรู้สึกว่าคุณเองไม่ถูกข่มขู่จากบุคคลอื่น ทำให้ความยุ่งยากใจลดลงไป หรือหมดไป อันจะเป็นผลทำให้มีความสามารถที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็น หรือคำนิยามของผู้อื่นได้ด้วยลักษณะของคนที่มีความวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง (ธนัญญา คนอยู่. 2547: 42)

กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม (2541: 92 – 93) กล่าวว่าไว้ว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีเป้าหมายที่แน่นอน ซึ่งจะส่งผลต่อรูปแบบความสำเร็จของเด็กๆ และช่วยให้เด็กพัฒนาความรับผิดชอบส่วนบุคคลและความรับผิดชอบต่อการทำงานเป็นกลุ่มได้

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไคแซงค์และมิล (พลศรี ม่วงแพร. 2546: 6 ; อ้างอิงจาก Eysenk and Meili. 1972: 6) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมากซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเป็นขนาดของความสำเร็จ ที่ได้จาก

การเรียนรู้ โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต หรือ การตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปเกรดของโรงเรียนซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลานานพอสมควร หรืออาจได้ด้วยการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

กู๊ด (สาลินี วงษ์แสง. 2546: 16 ; อ้างอิงจาก Good. 1973: 7) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การเข้าถึงความรู้ (Knowledge attained) หรือการพัฒนาทักษะในการเรียน ซึ่งโดยปกติจะพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ หรือทั้งสองอย่าง

ชาวล แพร์ตกุล (2516: 15) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมอง นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อยสามสิ่ง คือ ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพของสมองด้านต่างๆ

อภิญา เจิมประไพ (2538: 21) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสามารถแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใดๆ ซึ่งสามารถวัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

ศศิธร ศรีวิเชียร (2539: 31) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความรู้ความสามารถหรือความสำเร็จของบุคคล อันเป็นผลที่เกิดจากการเรียน การสอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสามารถวัดได้

ทรายทอง พวกสันเทียะ (2542: 6) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ที่ได้รับ และสามารถพัฒนาทักษะในการเรียน สามารถวัดได้โดยการสังเกตหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในแต่ละความรู้นั้นๆ

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการด้านความรู้ และทักษะทางการเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ซึ่งพิจารณาจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยนับย้อนหลัง 1 ปี

2.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แคทเทล (อารี พันธุ์ณี. 2546: 38 ; อ้างอิงจาก Cattell. 1969: 338) ได้เสนอทฤษฎีความสามารถทางสติปัญญาประกอบด้วยความสามารถทั่วไป 2 ตัว คือ

1. สติปัญญาฟลูอิด (Fluid Intelligence “g_f”) เป็นความสามารถที่ได้รับถ่ายทอดทางพันธุกรรม มีบทบาทในกิจกรรมทางปัญญาทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่ต้องปรับตัวและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่

2. สติปัญญาคริสตัลไลซ์ (Crystallized Intelligence “g_c”) เป็นความสามารถที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ระดับ “g_f” ของแต่ละบุคคล วัดได้ด้วยแบบทดสอบ

ความสามารถทางสติปัญญามาตรฐานส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ความสามารถด้านนี้เป็นผลมาจากการสั่งสมของความสามารถทางสติปัญญา

แคทเทล กล่าวว่า แม้ว่าความสามารถทั้งสองคือ ความสามารถทั่วไปฟลูอิด และความสามารถทั่วไปคริสตัลไลซ์ จะมีลักษณะเฉพาะเนื่องจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความสามารถทั่วไปคริสตัลไลซ์ แต่ไม่มีผลต่อความสามารถทั่วไปฟลูอิด แต่ความสามารถทั้งสองดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันมากแยกจากกันได้ลำบาก

จากทฤษฎีดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ 2 ตัว คือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมหรือองค์ประกอบภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ หรือส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เพรสคอตต์ (สำรวจ ชินจันทีก. 2547: 30 ; อ้างอิงจาก Prescott. 1961: 14 - 16) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนและสรุปผลการศึกษาว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางด้านร่างกาย ข้อบกพร่องทางกาย
2. องค์ประกอบทางด้านความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา - มารดา ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว
3. องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติของนักเรียนต่อการเรียน
6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

บลูม (กรวิภา สานบุรี. 2546: 23 - 24 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1976: 167-169) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนและการเรียน สรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี 3 ตัวแปร คือ

1. ตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนและมีมาก่อนการเรียน ได้แก่ ความถนัด และความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน

2. ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะด้านจิตพิสัย (Affective Entry Characteristics) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้เรียนจะแสดงออกเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้แก่ ความสนใจ และเจตคติต่อเนื้อหาที่เรียนโรงเรียน การยอมรับความสามารถ และบุคลิกภาพ

3. คุณภาพการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และการรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำว่าถูกต้องหรือไม่

บลูมได้สรุปอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 อิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ

ตัวแปร	อิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ
พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน	50
ลักษณะด้านจิตพิสัย	25
คุณภาพการสอน	25
พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย + ลักษณะด้านจิตพิสัย	65
พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย + ลักษณะด้านจิตพิสัย + คุณภาพการสอน	90

จากตาราง 1 แสดงว่าพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียนรวมกับลักษณะทางด้านจิตพิสัยของนักเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ถึงร้อยละ 65 และคุณภาพการสอนของครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ถึงร้อยละ 25 และเหลืออีกร้อยละ 10 เป็นตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลน้อยมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2.4 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538: 147) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ที่นักเรียนที่ได้เรียนไปแล้วซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง ซึ่งแบ่งแบบทดสอบประเภทนี้เป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้นซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียน ว่ามีความรู้มากแค่ไหน บกพร่องตรงไหนจะได้สอนซ่อมเสริมหรือวัดดูความพร้อมที่จะเรียนบทใหม่ ซึ่งอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา หรือจากครูที่สอนวิชานั้นแต่ผ่านการทดสอบหาคุณภาพหลายครั้ง จนกระทั่งมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์ปกติในแบบทดสอบนั้น เพื่อใช้เป็นหลักและเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอน แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือประกอบการสอบและมีมาตรฐานในการแปลคะแนนด้วยทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน มีวิธีการสร้างข้อคำถามเหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้วซึ่งสามารถวัดได้และควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1. วัดด้านความจำ
2. วัดด้านความเข้าใจ
3. วัดด้านการนำไปใช้
4. วัดด้านการวิเคราะห์
5. วัดด้านการสังเคราะห์
6. วัดด้านการประเมินค่า

2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

2.3.1 บทบาทและความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง

เบรคเคนริดจ์ (กมลวิทย์ วันวิชัย. 2545: 34 ; อ้างอิงจาก Breckenridge. 1955: 80-249) กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองมีความรับผิดชอบและความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964: 661) มีแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวดังนี้ คือ บิดามารดาที่ยอมรับเด็ก ให้ความรัก ความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้านและเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือ ทำให้เด็กเป็นคนที่ให้ความร่วมมือ เป็นมิตรมีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร ระวังระวังรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเท่าๆ กับของตนเอง มีความตรงไปตรงมาไวใจได้ สามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจ และมองตนเองได้ตรงกับความเป็นจริง

ครอนบาค (กมลวิทย์ วันวิชัย. 2545: 33 ; อ้างอิงจาก Cronbach. 1970: 112 – 115) มีแนวคิดว่าคุณลักษณะทางจิตวิทยาในครอบครัว ประกอบด้วยบรรยากาศทางปัญญาและบรรยากาศทางอารมณ์ สำหรับบรรยากาศทางอารมณ์นั้นเป็นคุณลักษณะหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่บิดามารดาสร้างขึ้น เด็กที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาที่มีความอบอุ่น และช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการ เด็กย่อมมีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้เด็กเรียนได้เต็มที่และประสบความสำเร็จในการเรียน

เกจ และเบอร์ลินเนอร์ (กมลวัฒน์ วันวิชัย. 2545: 33 ; อ้างอิงจาก Gage and Berliner. 1979: 69 – 70) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่มีต่อความสามารถของนักเรียน ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้โดยตรงจากสถานภาพในครอบครัว และการเลียนแบบผู้ใหญ่ในครอบครัว เด็กจะมีบุคลิกลักษณะและการใช้ความสามารถของตนเอง โดยได้รับอิทธิพลมาจากการพิจารณาและเจตคติของพ่อแม่

ละเมียด ลิ้มอักษร (2522: 23-28) ได้กล่าวถึงบทบาทการส่งเสริมการศึกษาของเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปได้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้เด็กจัดตารางการทำงาน การเล่น และการพักผ่อนให้ได้สัดส่วนกันทำงานทางโรงเรียนหนักอยู่แล้ว ทางบ้านก็ลดงานทางบ้านให้เบาลง และดูแลให้เด็กได้ทำงานที่โรงเรียนมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย ก็จะช่วยให้เด็กได้รับผลสำเร็จอย่างดีในการเรียน

2. อบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักพบตนเอง และรู้จักการสมาคม

3. ให้โอกาสเด็กได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ของบ้านเพื่อเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบ และความร่วมมือกับหมู่คณะ

4. ยินยอมให้เด็กใช้จ่ายเอง และทำบัญชีรับจ่ายของตนไว้ เพราะในขณะนี้เด็กได้เรียนทำบัญชีรับ-จ่ายมาแล้ว เป็นการช่วยให้การสอนทางโรงเรียนสมบูรณ์ขึ้น

5. ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจได้ถูกต้อง เช่น อบรมให้เด็กเห็นคุณประโยชน์ของการอ่านหนังสือ เด็กก็จะสามารถใช้เหตุผลตัดสินใจใช้เวลาว่างอ่านหนังสือมากขึ้นด้วยความเต็มใจ การปล่อยให้เด็กได้รับผลดีจากการตัดสินใจผิด ก็จะเป็นการช่วยให้เด็กรู้จักตัดสินใจได้ดีขึ้น

6. ยั่วให้เด็กสนใจค้นคว้าหาความรู้ โดยการเป็นกำลังใจให้เด็ก คำถามด้วยความเอาใจใส่และกระตือรือร้น ยั่วให้เด็กกล้าแสดงออกตามความคิดเห็นต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (คลองสิน มิตะทั้ง. 2548: 37 - 38 ; อ้างอิงจาก ธีระ ชัยยุทธยรรยง. 2526: 68 - 69) ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในการปกครอง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ สนใจในการเรียนและเข้าใจนักเรียนอย่างเพียงพอ

2. พยายามสังเกตเด็กที่อยู่ในความปกครองของตนว่า ชอบทำกิจกรรมอะไรบ้าง พยายามหาสิ่งที่มีประโยชน์ให้เด็กได้ทำตามความชอบ

3. ผู้ปกครองควรเลือกรายการโทรทัศน์ และภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียน และแบ่งเวลาดูโทรทัศน์ให้เป็นสัดส่วน

4. หาโอกาสพานักเรียนไปเที่ยวพักผ่อน และให้มีโอกาสได้พบสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการพักผ่อนแล้ว ยังเป็นการทัศนศึกษาด้วย

5. จัดหาหนังสือที่ดีมีประโยชน์เหมาะสมสำหรับวัยของนักเรียน ให้นักเรียนได้อ่าน

6. จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้น่าอยู่ มีบรรยากาศที่ดี เพื่อดึงดูดให้เด็กอยากอยู่บ้าน

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528: 40-42) กล่าวว่า นักเรียนสามารถที่จะประสบความสำเร็จทางการเรียนได้ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยผู้ปกครองจะต้องมีเวลาให้นักเรียน โดยหาวิธีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองจะช่วยให้นักเรียนเรียนดีขึ้นได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน โดยการพูดคุยกับนักเรียนเพื่อจะได้หาข้อมูลดูว่านักเรียนมีความวิตกกังวล หรือมีปัญหาต่อกิจกรรมที่โรงเรียนหรือไม่
2. ไปพบครูเพื่อช่วยแก้ปัญหา
3. จัดสิ่งแวดล้อมที่บ้าน เช่น การจัดสถานที่ทำการบ้านให้นักเรียน
4. ช่วยจัดตารางเวลาโดยแบ่งออกเป็นชั่วโมง เช่น การศึกษาส่วนตัว และการทำกิจกรรมอื่นๆ
5. ให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำตามเงื่อนไขทันที
6. ทบทวนความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาทั้งวัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2532: 39) กล่าวว่า iva บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรจัดกระบวนการสภาพแวดล้อมทางบ้าน ให้เอื้อต่อการศึกษาลำบากเรียนของบุตรในบางประการ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษา ความอบอุ่นในครอบครัว การสนับสนุนและแนวทางด้านวิชาการ ความคาดหวังของบิดามารดาต่อระดับการศึกษาของบุตร เป็นต้น เป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่มีเงื่อนไขเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ แม้บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ก็สามารถจัดกระบวนการเหล่านี้ให้แก่บุตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ บิดามารดาควรให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตร พร้อมทั้งการสนับสนุนและแนวทางต่างๆ มีความใกล้ชิดกับบุตรอย่างแท้จริง ที่สำคัญยิ่งคือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะแนะนำอบรมสั่งสอนบุตรในการปกครองของตน กระบวนการเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วิทยา นาควัชระ (2537: 258 – 259) ได้สรุปความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัวไว้ว่า ต้องประกอบไปด้วย การมีความสัมพันธ์กันอย่างมั่นคง มีความศรัทธาต่อกัน มีความรัก มีวินัย รับผิดชอบ รู้จักบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคน มีความปรารถนาดีต่อกัน และสามารถแสดงความรู้สึกทั้งหมดนี้ในปริมาณที่พอเหมาะ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองติดตาม ดูแล และเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน จัดหาอุปกรณ์การเรียนและหนังสือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมในการเรียน สอนให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก ในทางที่ถูกต้อง ให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนใจ ตลอดจนถึงการจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้น่าอยู่

2.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.4.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สมพร พรหมจรรย์ (2537: 9) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือ ปรึกษาซึ่งกันและกันด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเรียนความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จในด้านการเรียน

พะยอม ฐัญญู (2540: 8) ให้ความหมายของความสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนว่า หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกันในด้านวิชาการ และด้านอื่นๆ ไป

ชมนุช บุญสิทธิ์ (2541: 5) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทางด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทางอันประกอบด้วย ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและการปฏิบัติตนกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปรึกษาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งด้านการเรียนและด้านอื่นๆ ไป ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

2.4.2 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

ณรงค์ เส็งประชา (2538: 166) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนว่า กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัวหรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน เด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นเด็กจะเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้อง และอาจนำเอาพฤติกรรมต่างๆ ของเพื่อนมาเป็นแนวปฏิบัติของตนเอง กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้สมาชิกเรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ยึดมั่นในประเพณีน้อยลง สร้างค่านิยมและความรู้ใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น
2. สอนให้รู้จักแบบแผนของการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น เช่นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มการเล่นกีฬา หรือทำงานร่วมกัน
3. สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4. เป็นการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง แบบของอารมณ์ เอกลักษณะเฉพาะของตนเอง ฯลฯ

5. สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวมากกว่าที่จะใช้อำนาจ

พนม ลิ้มอารีย์ (2529: 38-39) กล่าวถึง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อสมาชิกไว้หลายประการด้วยกัน คือ

1. กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา หรือการเรียนรู้สามารถเกื้อหนุน การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิชาได้ในบางโอกาส วิธีการที่สมาชิกแก้ปัญหา การจดจำบทเรียน การประพฤติปฏิบัติ การสร้างนิสัย เจตคติ การดำเนินชีวิต การทำงาน ความทะเยอทะยานตลอดจนความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายของบุคคล ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทั้งสิ้น

2. กลุ่มเป็นเครื่องสนับสนุน และช่วยให้สมาชิกสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดอกกับปฏิกิริยาต่างๆ ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี เช่น นายชุมพรถ้อยตามลำพังอาจไม่กล้าวิจารณ์อะไร แต่พอเข้ากลุ่มเขาจะมีกำลังใจดีขึ้นมีสติขึ้นในการที่จะแสดงออก จะเห็นได้ว่ากลุ่มช่วยให้สมาชิกเกิดกำลังใจและสนับสนุนให้แสดงออกทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. กลุ่มช่วยสนองความต้องการของสมาชิก นั่นคือการที่สมาชิกร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นแต่ละคนยังมีความต้องการอยู่ภายใต้จิตใจของตน ซึ่งบุคคลอื่นอาจจะทราบหรือไม่ทราบก็ได้และโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นย่อมจะอยู่คนเดียวไม่ได้ เพราะจะเกิดความเบื่อหน่าย บุคคลทุกคนย่อมต้องมีพรรคพวกเพื่อนฝูง ต้องการความรัก ความยอมรับจากกลุ่ม จึงเป็นเหตุให้คนเข้ามารวมกลุ่มกับคนอื่น ๆ มากขึ้นเพราะหวังว่ากลุ่มจะช่วยสนองความต้องการของตนได้ และกลุ่มส่วนใหญ่ก็สามารถบำบัดความต้องการของสมาชิกได้

4. กลุ่มช่วยให้สมาชิกมองเห็นภาพของตนเอง (Perception of Self) ชัดเจนขึ้น คือ ช่วยให้สมาชิกทราบว่าตนเองเป็นเช่นไร ความสวยงาม ความมั่นใจ ความภาคภูมิใจสิ่งเหล่านี้สมาชิกไม่สามารถรู้เห็นได้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นๆ หรือกลุ่มที่จะส่องหรือสะท้อนให้เห็นภาพของสมาชิกแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

5. กลุ่มมีอิทธิพลเหนือผลงานและการทำงานของสมาชิก จะเห็นได้จากการทำงานของบุคคลแต่ละคน การที่บุคคลจะทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเพื่อนในกลุ่ม ถ้าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ก็จะทำให้สมาชิกส่วนน้อยมีความกระตือรือร้นตามไปด้วย

6. กลุ่มมีอิทธิพลในการช่วยตัดสินใจ ในกรณีที่มีปัญหาหรือมีสิ่งที่ต้องเลือก ต้องตัดสินใจ อาจใช้มติในกลุ่มเป็นเครื่องตัดสินใจก็ได้ คือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้ออกความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจ และยังก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันในหมู่สมาชิกอีกด้วย

7. กลุ่มมีอิทธิพลเหนือความกลัว ความวิตกกังวล ความท้อแท้ใจของสมาชิก เช่น คนที่มีความกลัวเมื่อเข้าไปอยู่ในกลุ่มเพื่อนๆ

ลัดดา กิติวิภาต (เชิดชาย ชูสุวรรณ. 2547: 22 ; อ้างอิงจาก ลัดดา กิติวิภาต. 2530: 20) กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลอย่างมากกับนักเรียน เพราะนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียนและอยู่กับเพื่อน กลุ่มเพื่อนจึงเป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อวิชาการโดยการร่วมมือกันแสวงหาความรู้ สัมพันธภาพอันดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการเรียนซึ่งกันและกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมอื่นๆ ถ้านักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อน จะทำให้มีความมั่นใจ มีความมั่นใจ จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้มีความปรารถนาที่จะคิดและทำในสิ่งต่างๆ

2.5 การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

2.5.1 ความหมายของการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

กรัช และคอสติน (สุชาติ ไทยแท้. 2548: 16 ; อ้างอิงจาก Grush & Costin. 1975: 64) ให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพว่าควรมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้นำที่ขยันขันแข็ง กล่าวคือ มีความสามารถและมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต น่าไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักเรียนเสมอ เป็นคนที่เข้าใจนักเรียนได้ดี ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนชี้แจงวัตถุประสงค์และเปิดให้มีการอภิปรายกันในชั้นเรียน สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ กระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นให้ความรู้ให้นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนเป็นคนมีอารมณ์ขัน

เมอเซล (สุชาติ ไทยแท้. 2548: 16 ; อ้างอิงจาก Mursell. 1954: 18) ให้นิยามของคำว่าพฤติกรรมการสอน คือ การกระทำของผู้สอนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 45) ได้ให้นิยามไว้ว่า การสอน คือ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การสอนมิได้หมายถึงการบอกแต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอนกระทำไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่วนพฤติกรรมการสอน เป็นการกระทำหรือการปฏิบัติของครูในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเกิดประสิทธิภาพ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2526: 112) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ทั้งที่เป็นการแสดงออกให้สังเกตได้ และที่ถูกควบคุมไม่แสดงออกให้เห็น เช่น เมื่อครูเป็นผู้แสดง เรียกว่า พฤติกรรมของครู เมื่อนักเรียนเป็นผู้แสดง เรียกว่า พฤติกรรมของนักเรียน ส่วนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ดังนั้น

พฤติกรรมการสอน จึงหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร (2538: 6) ได้นิยามพฤติกรรมการสอนไว้ว่า หมายถึง กิริยาอาการ หรือการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอนของอาจารย์

ศิริยุภา พูลสุวรรณ (2542: 15) ได้ระบุถึงพฤติกรรมในชั้นเรียนของครูว่าเป็นพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. Conduct ครูเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมชั้นเรียนอย่างเต็มที่ นักเรียนจะมีลักษณะเป็นผู้รับความรู้ (passive learner)
2. Co-ordinator ครูและนักเรียนมีบทบาทร่วมกันในการทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
3. Facilitator ครูเป็นผู้ทำหน้าที่จัดกิจกรรม หรืออำนวยความสะดวกในโรงเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนมีลักษณะเป็น active learner

จากความหมายของพฤติกรรมการสอน สรุปได้ว่า การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนบทบาทหรือการกระทำของครู ที่แสดงให้เห็นว่าครูตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียนการสอน ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้วยกิจกรรม และวิธีการที่หลากหลาย ทำให้ การเรียนน่าสนใจ สร้างกำลังใจให้กับนักเรียนในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตอบข้อสงสัยในเนื้อหาที่เรียน ส่งเสริมแนวคิดและกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียน ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีความเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าสอนตรงเวลาและถ้าไม่มาจะแจ้งล่วงหน้า

2.5.2 บทบาทและความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครู

ธเนศ ขำเกิด (2533: 7) กล่าวถึง ความผูกพันและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ว่าครูควรแสดงพฤติกรรมทั้งด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง สีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความรัก ความเมตตาอย่างจริงใจ และมีเหตุผลด้วยความสม่ำเสมอ นักเรียนจะรู้และเข้าใจดีว่าครูของเขามีความรักและความจริงใจต่อเขาเพียงใด สิ่งเหล่านี้จะเป็นแม่แบบของนักเรียน และมีผลทางด้านจิตใจ ต่อการแสดงความรัก ความศรัทธาในครูของเขาด้วยความจริงใจ หากครูสามารถครองหัวใจของนักเรียนได้แล้ว ความรู้สึกที่ดีต่อกันจะสร้างสรรค์บรรยากาศในการเรียนการสอนที่สดชื่น มีความรัก ความผูกพัน เอื้ออาทร และให้อภัยต่อกัน

นอกจากนี้วิธีการสอนยังเป็นบทบาทสำคัญต่อการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งวิธีสอนนั้นมีด้วยกันหลายวิธี ได้มีนักการศึกษาและนักวิจัยทำการแบ่งไว้หลายแบบตามเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

เสริมศรี ไชยศร (2539: 62-64) ได้แบ่งวิธีการสอนไว้หลายลักษณะ ดังนี้

1. แบ่งตามจำนวนผู้เรียน ได้แก่ (1) วิธีการสอนกลุ่มใหญ่ large – group methods) (2) วิธีสอนกลุ่มย่อย (small – group methods) และ (3) วิธีสอนเป็นรายบุคคล (individual – learning methods)

2. แบ่งตามจำนวนผู้สอน ได้แก่ การสอนเดี่ยว (โดยครูคนเดียว) หรือการสอนเป็นคณะ (team teaching)

3. แบ่งตามลักษณะเนื้อหาที่จะสอน ได้แก่ การสอนข้อเท็จจริง การสอนให้คิด การสอนทักษะ การสอนเจตคติ ค่านิยมและคุณธรรม การสอนความคิดริเริ่ม เป็นต้น

4. แบ่งตามลักษณะการเรียนการสอนหรือวิธีการเรียนรู้ ได้แก่ การสอนแบบเสนอความรู้สู่ผู้เรียนหรือแบบถ่ายทอดความรู้ (expository teaching) กับการสอนแบบให้ผู้เรียนคิดสืบค้นด้วยตนเอง (inquiry teaching)

วิชิต สุรัตน์เรืองไชย (2540: 70-97) ได้แบ่งวิธีการสอนทั่วไปไว้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วิธีสอนแบบยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การสอนแบบสาธิต และการสอนแบบบรรยาย

2. วิธีสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบทดลอง การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบอุปนัย การสอนแบบนิรนัย เป็นต้น

3. วิธีสอนแบบเรียนด้วยตนเอง ได้แก่ การสอนแบบบทเรียนโปรแกรม

ชลดา จิตติวัฒนพงศ์ (2544: 169 - 177) ได้แบ่งวิธีสอนตามหลักพฤติกรรมหรือบทบาทของครูและนักเรียนเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1. วิธีสอนที่เน้นครูมีบทบาทสำคัญ ได้แก่ วิธีสอนแบบสาธิต (Demonstration) วิธีสอนแบบการเรียนรู้เพื่อรู้แจ้ง

2. วิธีสอนที่ครูและนักเรียนมีบทบาทร่วมกัน ได้แก่ วิธีสอนแก้โจทย์ปัญหาตามแนวของโพลยา (Polya) วิธีสอนแบบอนุมาณ (Deductive Method) วิธีสอนแบบวรรณิ วิธีสอนแบบ สสวท. วิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ วิธีการสอนแก้โจทย์ปัญหา วิธีสอนแบบเล่นปนเรียน วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง/บทบาทสมมุติ วิธีการสอนการแก้ปัญหาแบบ 5 ขั้นตอน เป็นต้น

3. วิธีสอนที่เน้นนักเรียนมีบทบาทสำคัญ ได้แก่ วิธีสอนเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด (Concept Attainment) วิธีสอนเพื่อให้เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) วิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) วิธีสอนโดยใช้วิธีค้นพบ วิธีสอนโดยการกำกับตนเอง เป็นต้น

จากวิธีการสอนข้างต้น ซึ่งมีด้วยกันหลากหลายวิธีนั้น ไม่มีวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด หากแต่วิธีสอนที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่าจะเลือกใช้วิธีสอนหรือเทคนิคการสอนเช่นใด จึงจะมีช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบให้เกิดกับนักเรียนได้ ซึ่งพฤติกรรมหรือบทบาทในการสอนของ

ครูแต่ละวิธีสอนก็แตกต่างกันออกไป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมการสอนของครู 3 แบบด้วยกัน โดยดูจากลักษณะพฤติกรรมหรือบทบาทของครูที่แสดงออกต่อนักเรียนในการเรียนการสอน ได้แก่วิธีสอนที่ครูมีบทบาทสำคัญ วิธีสอนที่ครูและนักเรียนมีบทบาทร่วมกัน และวิธีสอนที่เน้นนักเรียนมีบทบาทสำคัญ มากำหนดเป็นพฤติกรรมการสอนของครูที่ครูได้ปฏิบัติต่อนักเรียน

2.6 การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

2.6.1 การบริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 4) ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษา 6 งาน ได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการสามารถเป็นผู้นำของครูในทางวิชาการได้

2. การบริหารงานบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารงานบุคคลซึ่งเป็นการกิจสำคัญอีกด้านหนึ่ง การบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถใช้ทรัพยากรบุคคลเท่าที่มีอยู่นั้นเป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่นๆ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

3. การบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งมวลยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนวัตถุประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน ก็เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุซึ่งเป็นงานประสานและสนับสนุนงานอื่นๆ ให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยความราบรื่น

5. การบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินการใช้อาคารสถานที่

6. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้บริการชุมชนด้านต่าง ๆ การรับความช่วยเหลือจากชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ การจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 7 - 20) ได้กำหนดงานบริหารโรงเรียน ออกเป็น 6 งาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. งานหลัก เป็นงานที่เป็นไปเพื่อนักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยตรง คืองานวิชาการ

2. งานสนับสนุนเป็นงานที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากภารกิจงานทั้ง 6 งานดังกล่าวนี้ แต่ละงานมีขอบข่ายที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. งานวิชาการ หมายถึง งานในการบริหาร ปรับปรุง พัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลดี สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่าย ดังนี้

- 1.1 งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 1.2 งานด้านการเรียนการสอน
- 1.3 งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 1.4 งานวัดผลและประเมินผล
- 1.5 งานห้องสมุด
- 1.6 งานนิเทศภายใน
- 1.7 งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน
- 1.8 งานส่งเสริมการสอน
- 1.9 งานประชุมอบรมทางวิชาการ

2. งานบุคลากร งานบุคลากรหรือการบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงานเพื่อให้บุคคลปฏิบัติงานที่ต้องการและเพื่อให้บุคคลปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ งานบุคลากรมีขอบข่ายดังนี้

- 2.1 การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน
- 2.2 งานพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร
- 2.3 การรักษาระเบียบวินัย
- 2.4 งานการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

3. งานกิจการนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษากับนักเรียนนอกห้องเรียน จัดขึ้นโดยสมัครใจที่จะเข้าเรียนเองโดยความเห็นชอบและสนับสนุนของครูอาจารย์และไม่มีการให้คะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา งานกิจการนักเรียน มีขอบข่ายดังนี้

- 3.1 งานที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่องเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- 3.2 งานเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนเข้าใหม่
- 3.3 งานที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน
- 3.4 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน (ตามนโยบายและเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน)

3.5 งานที่โรงเรียนควรสร้างให้เกิดขึ้น

4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ เป็นงานประสานสนับสนุนงานอื่น ๆ ให้สามารถนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างราบรื่น งานธุรการ การเงินและพัสดุ มีขอบข่ายดังนี้

4.1 งานธุรการ ประกอบด้วย

- 4.1.1 งานสารบรรณ
- 4.1.2 งานทะเบียนและการรายงาน
- 4.1.3 งานรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่
- 4.1.4 งานประชาสัมพันธ์

4.2 งานการเงิน ประกอบด้วย

- 4.2.1 การบริหารการเงิน
- 4.2.2 การบริหารการบัญชี

4.3 งานพัสดุ ประกอบด้วย

- 4.3.1 การจัดซื้อจัดจ้าง
- 4.3.2 การควบคุมพัสดุ การจัดทำบัญชี การลงทะเบียน การเบิกจ่าย
- 4.3.3 การตรวจสอบพัสดุประจำปี
- 4.3.4 การจำหน่ายพัสดุ
- 4.3.5 การดำเนินการที่ราชพัสดุ

5. งานอาคารสถานที่ การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ งานอาคารสถานที่ มีขอบข่าย ดังนี้

- 5.1 การจัดสร้างอาคารสถานที่
- 5.2 การใช้อาคารสถานที่
- 5.3 การบำรุงรักษาอาคารสถานที่
- 5.4 การควบคุมดูแลอาคารสถานที่
- 5.5 การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่
- 5.6 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- 5.7 การป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานการบริหาร งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นใจมีความเข้าใจที่ดีต่อโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้โรงเรียนดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีขอบข่ายดังนี้

- 6.1 การให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ
- 6.2 การรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน

6.3 กรรมการโรงเรียน

6.4 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

6.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ

6.6 งานประชาสัมพันธ์

2.6.2 การบริหารงานวิชาการ

กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 47 - 49) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะหน้าที่ของสถานศึกษาหรือโรงเรียนทุกแห่งคือการ ให้ความรู้ในด้านวิชาการแก่ผู้เรียน มีผู้บริหารหรือครูใหญ่เป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกับ ครูให้คำแนะนำและประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานด้านวิชาการมี ขอบข่ายกว้างขวางมาก ในการบริหารงานแต่ละอย่างจึงมีเทคนิคและหลักการพัฒนาต่างกันไปในแต่ละ รายละเอียดของงานแต่ละหลักการที่สำคัญร่วมกันที่ควรนำไปปฏิบัติในการบริหารงานด้านวิชาการ พอสรุปได้ดังนี้

1. จัดทำแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายหลัก
2. การบริหารงานวิชาการมุ่งการร่วมมือกันทำงาน
3. ควรจะกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติ
4. ควรส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ
5. ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานวิชาการ
6. ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการส่งเสริมคนอื่นมากกว่าการสอนคนอื่น
7. มีการให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน
8. ควรมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ
9. ให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการสอนทุกวิชาที่รับผิดชอบ
10. ติดตามและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (อัสนีย์ อัจฉริยะบุตร. 2546: 23-24 ; อ้างอิงจาก ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 16 – 19) ได้เสนอหลักการบริหารงานวิชาการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้ววางแผนก่อนการดำเนินงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องวางแผนงานด้านวิชาการ เอาไว้โดยกำหนดนโยบายการปฏิบัติ การจัดระบบงาน การกำหนดวิชาการ จัดบุคลากร จัดทำ โครงการและแผนปฏิบัติงาน จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้งานดำเนินไปตามเป้าหมายและ ขั้นตอนของแผนที่วางไว้ โดยให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนด้วย
2. ขั้วการจัดดำเนินการ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 งานที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแลให้มีการจัดทำแผนการสอนในแต่ละวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของครูเป็นการนำหลักสูตรหรือแผนงานลงสู่การปฏิบัติการสอน

2.2 งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดโครงการสอนซ่อมเสริม โครงการส่งเสริมเด็กเรียนดี มีการจัดชุมนุมต่าง ๆ มีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตลอดจนปัญหาต่าง ๆ จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า

2.3 งานเกี่ยวกับบริการ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้มีการรวบรวมสื่อการสอน เอกสารการสอน คู่มือครูและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือครูในด้านการสอน

3. ขั้นการส่งเสริมและควบคุมงานด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องติดตามและควบคุมงานวิชาการให้ได้มาตรฐาน

3.1 สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ ได้แก่ การกำหนดจุดหมายและนโยบายที่เหมาะสมกับโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของนักเรียนกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียน จัดหน่วยงานให้สามารถดำเนินงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรับผิดชอบทางวิชาการจัดสรรเวลาและสถานที่ให้แก่กิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ติดต่อสื่อสารกับชุมชนเพื่อทราบความต้องการของชุมชนและจัดวางเป้าหมายให้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องมีการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนด้วย

3.2 ส่งเสริมงานวิชาการและจัดบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรสนับสนุนที่จะให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกิจกรรมที่ควรจัดเพื่อสนองและสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ประกอบด้วย

1) จัดตั้งคณะทำงานทางวิชาการ ลักษณะของคณะทำงานอาจจัดคณะครูที่สอนวิชาเดียวกันมารวมกันเป็นคณะทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรม หรือสมาคมทางวิชาการเพื่อปรึกษาและเผยแพร่งานวิชาการให้กว้างขวาง

3) ส่งเสริมให้มีการจัดหาหนังสือวารสาร เพื่อเผยแพร่หรือมีการประชุมสัมมนาค้นคว้าวิจัยอยู่เสมอ

4) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และวุฒิสูงขึ้น เช่น ให้โอกาสในการศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรมเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและเพื่อจะได้นำความรู้ไปเผยแพร่แก่นักเรียน

5) การเรียนในห้องเรียน ควรจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของโรงเรียนการจัดครูเข้าสอนก็ควรคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดและวุฒิของครู นอกจากนั้นวิธีการจัดครูเข้าสอนก็ยังมีส่วนส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการอีกด้วย

2.6.3 ขอบข่ายงานด้านวิชาการ

ในการบริหารงานวิชาการให้เกิดความสมบูรณ์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญแก่งานวิชาการและเข้าใจขอบข่ายของงานเป็นอย่างดีนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงขอบข่ายงานด้านวิชาการ ไว้ดังนี้

มิลเลอร์ (อัสนีย์ อัจฉริยบุตร. 2546: 25 ; อ้างอิงจาก Miller Van. 1965: 175) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการว่าประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 อย่าง คือ

1. การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน
2. การปฏิบัติตามโปรแกรม
3. การติดตามการเรียนการสอน
4. การจัดบริการการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (อัสนีย์ อัจฉริยบุตร. 2546: 23-24 ; อ้างอิงจาก ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 16 – 19) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้

- 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทินการศึกษาความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

- 1.2 โครงการสอนเป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร บันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

- 2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

- 2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

- 2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

- 2.4 การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุง การเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงานเป็นการให้นักเรียนนักศึกษารู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้นเพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษานักเรียน นักศึกษาเน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือเอกสาร สิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 10 – 14) กำหนดว่างานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ในหลักการบริหารงานด้านวิชาการสามารถเป็นผู้นำของครูด้านงานวิชาการได้ งานวิชาการมีขอบเขต ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดผลและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศภายใน
7. งานอบรมทางวิชาการ

2.6.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

เนเชวิก (อัสนีย์ อัจฉริยบุตร. 2546: 21-22 ; อ้างอิงจาก Nezevick. 1984: 17-18) ได้เสนอแนะบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 17 ประการ ดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึงการเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้
3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้มีอำนาจในการชี้ขาดตัดสินใจในงานทางการศึกษา
5. บทบาทเป็นนักจัดการ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจูงใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา
10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา
11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personal Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือกรักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากรทั้งทรัพย์สินสิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง
15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา
16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำทางด้านการจัดงานและพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน การให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่น

จากเอกสารที่ศึกษามาข้างต้น สามารถนำมานิยามการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ว่าหมายถึง การที่โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการทั้งภายในโรงเรียนและร่วมกับโรงเรียนอื่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรมพี่สอนน้อง จัดกิจกรรมการประกวดโครงงาน จัดกิจกรรมแรลลี่วิชาการ จัดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม จัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการแบ่งการทำเวรตามเขตสี จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ และจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่เอื้อต่อการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว

Multivariate Multiple Regression Analysis : MMR

3.1 การวิเคราะห์ระดับมัลติแวลูเอท

การวิเคราะห์ระดับมัลติแวลูเอท (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 2 – 6; อ้างอิงจาก Harris. 1975: 5; Kerlinger; & Pedhazur. 1973: 372) หมายถึง การจัดกลุ่มเทคนิคทางสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในสถานการณ์วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กลุ่มตัวแปรตามตั้งแต่สองตัวขึ้นไป และไม่จำกัดตัวแปรอิสระ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการวิเคราะห์ระดับมัลติแวลูเอทเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือกลุ่มตัวแปรอิสระกับกลุ่มตัวแปรตาม ซึ่งบางสถานการณ์การวิจัยไม่จำเป็นต้องกำหนดว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มตัวแปรอิสระหรือกลุ่มใดเป็นตัวแปรตาม

การวิเคราะห์ระดับมัลติแวลูเอทได้เริ่มมีบทบาท และความสำคัญต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งบทบาทและความสำคัญของการวิเคราะห์มัลติแวลูเอทจะยิ่งเพิ่มขึ้นมากขึ้นในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้เพราะนักวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์จำนวนไม่น้อยได้เริ่มตระหนักถึงความซับซ้อนของปรากฏการณ์ที่มุ่งศึกษาว่า บ่อยครั้งที่ปรากฏการณ์เหล่านี้มีหลายมิติ หรือเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อื่นๆ มากมาย จนทำให้ไม่สามารถแยกปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งออกมาศึกษาได้โดยลำพัง ถ้าประสงค์ผลการวิจัยที่ลึกซึ้งและครอบคลุม

3.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (Multivariate Multiple Regression Analysis : MMR) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระและกลุ่มตัวแปรตาม ตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไป ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีมาตรวัดระดับอันดับหรืออัตราส่วน โดยดำเนินการวิเคราะห์ตัวแปรตามหลายตัวพร้อมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระกับกลุ่มตัวแปรตาม ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรวมหรือกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละตัวหรือกลุ่มย่อยของ

ตัวแปรตามได้อีกด้วย นอกจากนั้นแล้วยังสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนมาตรฐานได้ (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 13) ส่วนหลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นแบบเดียวกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตัวเดียว (Univariate Multiple Regression) เมื่อได้ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว ต้องทำการวิเคราะห์ต่อไปโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับตัวแปรตามแต่ละตัวต่อไป วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัวนับว่าเป็นสถิติวิเคราะห์ที่เป็นประโยชน์มาก เพราะเป็นวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะปรากฏการณ์จริงในธรรมชาติ เพราะปรากฏการณ์ในธรรมชาติไม่ได้เกิดโดยเอกเทศ แต่เกิดโดยสัมพันธ์กับปรากฏการณ์อื่นๆ ไปพร้อมๆ กัน จุดที่เป็นปัญหาคือความสลับซับซ้อนของวิธีการวิเคราะห์ แต่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปทำให้นักวิจัยสามารถใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัวในการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2543: 266)

สมมติว่าข้อมูลที่จะดำเนินการวิเคราะห์ประกอบด้วยตัวแปรตาม จำนวน p ตัวแปรและตัวแปรอิสระ จำนวน q ตัวแปร แบบจำลองเส้นตรงที่เชื่อมโยงตัวแปรทั้งสองกลุ่มย่อยเข้าด้วยกันย่อมประกอบด้วยสมการถดถอยระดับยูนิแวกเรียตจำนวน p สมการ ดังปรากฏการณ์ตามสมการต่อไปนี้ (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 14)

$$\begin{aligned}
 [Y_{i1} Y_{i2} Y_{i3} \dots Y_{ip}] &= [\alpha_1 \alpha_2 \alpha_3 \dots \alpha_p] \\
 &+ X_{i1} [\beta_{11} \beta_{12} \beta_{13} \dots \beta_{1p}] \\
 &+ X_{i2} [\beta_{21} \beta_{22} \beta_{23} \dots \beta_{2p}] \\
 &+ X_{i3} [\beta_{31} \beta_{32} \beta_{33} \dots \beta_{3p}] \\
 &\cdot \\
 &\cdot \\
 &\cdot \\
 &+ X_{iq} [\beta_{q1} \beta_{q2} \beta_{q3} \dots \beta_{qp}] \\
 &+ [e_{i1} e_{i2} e_{i3} \dots e_{ip}]
 \end{aligned}$$

เมื่อ Y_{ik} แทน ตัวแปรตามลำดับที่ k ของตัวการที่ i
 Y_{ij} แทน ตัวแปรอิสระที่ j ของตัวการที่ i
 e_{ik} แทน ตัวแปรผิดพลาดลำดับที่ k ของตัวการที่ i
 α แทน ตัวคงที่
 β แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

สำหรับตัวแปรตาม Y และตัวแปรผิดพลาด e สัญลักษณ์ฟ่วง (subscript) ตัวที่สองถูกระบุไว้สำหรับการแสดงลำดับที่ของตัวแปรตาม นอกจากนี้ทั้ง α และ β จะมีขนาดแตกต่างกันสำหรับแต่ละสมการถดถอยของยูนิเวิร์ส

สมการรูปปกติ

$$\begin{bmatrix} Y_{11} & Y_{12} & \dots & Y_{1p} \\ Y_{21} & Y_{22} & \dots & Y_{2p} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ Y_{N1} & Y_{N2} & \dots & Y_{Np} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1q} \\ 1X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2q} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ 1X_{N1} & X_{N2} & \dots & X_{Nq} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \alpha_1 & \alpha_2 & \dots & \alpha_p \\ \beta_{11} & \beta_{12} & \dots & \beta_{1p} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \beta_{q1} & \beta_{q2} & \dots & \beta_{qp} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} e_{11} & e_{12} & \dots & e_{1p} \\ e_{21} & e_{22} & \dots & e_{2p} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ e_{N1} & e_{N2} & \dots & e_{Np} \end{bmatrix}$$

สมการรูปเมตริก

$$\begin{matrix} \tilde{Y} & = & \tilde{X} & \tilde{B} & + & \tilde{E} \\ (N \times p) & & [N \times (q+1)] & [(q+1) \times p] & & (N \times p) \end{matrix}$$

เมื่อ	N แทน	จำนวนตัวการ
	p แทน	จำนวนตัวแปรตาม
	q แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
(q+1) แทน	จำนวนตัวแปรอิสระบวกด้วยตัวคงที่ (α)	
$\tilde{Y}$ แทน	เมตริกขนาด $(N \times p)$ ของตัวแปรตาม	
$\tilde{X}$ แทน	เมตริกขนาด $[N \times (q+1)]$ ของตัวแปรอิสระ	
$\tilde{B}$ แทน	เมตริกขนาด $[(q+1) \times p]$ ของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	
$\tilde{E}$ แทน	เมตริกขนาด $(N \times p)$ ของตัวแปรผิดพลาด	

ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยจะต้องกำหนดค่ากำลังสองต่ำสุด (Least Square Principle) ให้ครอบคลุมทั้ง error sum of square และ error sum of cross product

ในการวิเคราะห์ระดับยูนิแวลริเอท ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ($\hat{\beta}$) ได้รับการเลือกภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดให้ SSE เป็นค่าต่ำสุด

$$C = \sum e_i^2$$

เมื่อค่าผิดพลาด (C) มีค่าต่ำสุด จะปรากฏสมการปกติ (Normal Equation) ดังนี้

$$(\underline{X}' \underline{Y}) \hat{\beta} = (\underline{X}' \underline{X})^{-1}$$

ในที่นี้ $\underline{Y}$ คือ คอลัมน์เวกเตอร์ของตัวแปรตามตัวหนึ่ง ขั้นตอนต่อไป คำนวณผลคูณการถดถอย $(\underline{X}' \underline{Y})^{-1}$ เพื่อหาค่าของ $\hat{\beta}$

$$(\underline{X}' \underline{Y})^{-1} (\underline{X}' \underline{Y}) \hat{\beta} = (\underline{X}' \underline{X})^{-1} (\underline{X}' \underline{Y})$$

เนื่องจาก $(\underline{X}' \underline{X})^{-1} (\underline{X}' \underline{X})$ เท่ากับ 1 เพราะฉะนั้นค่า $\hat{\beta}$ จึงปรากฏตามสมการ

$$\hat{\beta} = (\underline{X}' \underline{X})^{-1} (\underline{X}' \underline{Y})$$

กล่าวได้ว่า $\hat{\beta}$ เป็นตัวประมาณค่าที่ดีที่สุดของ β ทั้งนี้เพราะ $\hat{\beta}$ สามารถให้ค่าผลบวกกำลังสองต่ำสุดของค่าผิดพลาด (C) ในกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิเคราะห์ระดับมัลติแวลริเอทหรือตัวแปรตามหลายตัว การประมาณค่า $\hat{B}$ สามารถกระทำได้โดยการลดค่า Squared Sample ของตัวแปรผิดพลาดสำหรับตัวแปรตามทุกตัวแปรให้มีขนาดค่าต่ำสุด ผลบวกกำลังสองของค่าผิดพลาดสำหรับตัวแปรตามตัวใดตัวหนึ่งจะปรากฏเป็นค่าในเส้นทแยงมุมของเมตริก $\hat{E}$ การลดค่าผิดพลาด (C) ต่ำสุด จำเป็นต้องกำหนดค่า Partial Derivatives ซึ่งเกี่ยวข้องกับ Elements ของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย $\hat{B}$ ให้เท่ากับศูนย์ก่อนแก้สมการ ผลที่ได้รับ คือ สมการปกติดังนี้

$$\begin{pmatrix} \mathbf{X}' & \mathbf{X} \end{pmatrix} \hat{\mathbf{B}} = \begin{pmatrix} \mathbf{X}' & \mathbf{Y} \end{pmatrix}$$

สมการปกติในระดับมัลติแวรีเอท ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับในกรณียูนิแวรีเอท เว้นแต่เรา
ในกรณีมัลติแวรีเอท เมตริก $\hat{\mathbf{B}}$ และ $\mathbf{Y}$ จะประกอบด้วยหลายคอลัมน์แทนที่จะเป็นคอลัมน์เดียว
ต่อมาคุณตลอดสมการ $\hat{\mathbf{B}} = (\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1} (\mathbf{X}'\mathbf{Y})$ ด้วย $(\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1}$ เพื่อหาค่าของ $\hat{\mathbf{B}}$

$$\begin{aligned} (\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1} (\mathbf{X}'\mathbf{X}) \hat{\mathbf{B}} &= (\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1} (\mathbf{X}'\mathbf{Y}) \\ \hat{\mathbf{B}} &= (\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1} (\mathbf{X}'\mathbf{Y}) \end{aligned}$$

ในที่นี้ $\hat{\mathbf{B}}$ ซึ่งเป็นตัวประมาณค่าของ $\mathbf{B}$ จัดเป็นเมตริกขนาด $[q+1 \times p]$ นอกจากนี้ถ้า
กำหนดให้ $(\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1}$ เท่ากับ $\mathbf{G}$ ซึ่งหมายถึงปัจจัยความแปรปรวนร่วม (Covariance Factor)
สามารถเขียนเป็นสมการใหม่ได้ ดังนี้

$$\hat{\mathbf{B}} = \mathbf{G} (\mathbf{X}'\mathbf{Y})$$

ข้อที่ควรสังเกต คือ トラバิดที่จำนวนตัวแปรอิสระและจำนวนตัวแปรตามคงเดิม
การเปลี่ยนตำแหน่งของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรตาม ย่อมไม่ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเกิด
การเปลี่ยนแปลงขนาดค่า แต่มีผลเพียงการเปลี่ยนตำแหน่งของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยให้อยู่ใน
ลำดับที่ถูกต้องตรงกับตัวแปรอิสระหรือตัวแปรตามที่ย้ายตำแหน่งตามไปเท่านั้น นอกจากนี้การเพิ่ม
หรือการลดตัวแปรตามไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม
การเพิ่มหรือการลดตัวแปรอิสระย่อมส่งผลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งค่าคงที่ (α) และค่า
สัมประสิทธิ์ถดถอยทั้งหมด (β) ทั้งหมด

นอกจากนี้ เมตริกขนาด $(p \times p)$ ของผลบวกกรรมของผลคูณ (Total Sum of Product)
 $(\mathbf{Y}'\mathbf{Y})$ หรือที่ใช้สัญลักษณ์ว่า $(\mathbf{S}_T)$ ในกรณีมัลติแวรีเอทก็สามารถแยกส่วนเป็นค่า
ผลบวกได้เช่นเดียวกับในกรณียูนิแวรีเอทเช่นกัน กล่าวคือ

$$\text{กรณียูนิแวรีเอท} \quad \text{SST} = \text{SSR} + \text{SSE}$$

$$\text{กรณีมัลติแวรีเอท} \quad \mathbf{S}_T = \mathbf{S}_R + \mathbf{S}_E$$

$$\text{หรือ} \quad \mathbf{Y}'\mathbf{Y} = [\mathbf{Y}'\mathbf{X}\mathbf{G}\mathbf{X}'\mathbf{Y}] + [\mathbf{Y}(\mathbf{I} - \mathbf{X}\mathbf{G}\mathbf{X}')\mathbf{Y}]$$

$$\text{เมื่อ} \quad \mathbf{G} \text{ แทน เมตริกของปัจจัยความแปรปรวนร่วม หรือ } (\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1}$$

$$\mathbf{I} \text{ แทน เมตริกลำดับ } N \text{ ไอดentity ดี (Order - N Identity Matrix)}$$

S_R แทน $[Y'GX'Y]$ คือ Sum of Product ที่ได้รับการอธิบาย

S_T แทน $[Y'(1 - GX')Y]$ คือ Sum of Product ของตัวแปรผิดพลาด

อนึ่ง ค่าต่าง ๆ บนเส้นทแยงมุมของ S_T คือ ผลบวกกำลังสองของค่าสังเกตการณ์

(Sums of Squared of the Observed Scores) สำหรับแต่ละตัวแปรตาม ขณะที่ค่าต่าง ๆ นอกเส้นทแยงมุมก็คือผลบวกคูณตรงข้าม (Sum of Cross Product) สำหรับค่าต่าง ๆ ของ S_R

คือ ผลบวกกำลังสองของค่าพยากรณ์ (Sums of Square of the Predicted Scores) สำหรับแต่ละตัวแปรตาม กล่าวได้ว่า $(S_R)_{kk}$ มีขนาดใกล้เคียงกับ $(S_T)_{kk}$ ยิ่งขึ้นเพียงใดหรือยิ่งขนาดค่า $(S_e)_{kk}$ เล็กลงเพียงใดการพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยอาศัยข้อมูลจากตัวแปรอิสระจะยิ่งมีความแม่นยำสูงขึ้นเพียงนั้น

3.3 เกณฑ์อัตราส่วนไลลิสต และสถิติเอฟของรราว

เกณฑ์อัตราส่วนไลลิสตซึ่งใช้แทนด้วยสัญลักษณ์ Λ (Wilks's Lambda) หมายถึง อัตราส่วนระหว่าง การวัดไลลิสตของข้อมูลภายใต้สมมติฐานปฏิเสธ (H_0) เทียบกับการวัดไลลิสตของข้อมูลภายใต้สมมติฐานแย้ง (H_1) ดังสมการ (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 24)

$$\Lambda = \frac{\left| \sum^{\wedge} \right|}{\left| \sum^{\wedge}_0 \right|}$$

เมื่อ $\sum^{\wedge}_0$ แทน ตัวประกอบค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม

(Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error)

ภายใต้สมมติฐานปฏิเสธ (H_0)

$\sum^{\wedge}$ แทน ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม

(Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error)

ภายใต้สมมติฐานแย้ง (H_1)

หากขนาดของสถิติอัตราส่วนไลลิสตมีขนาดเล็กลงเพียงใด โอกาสที่จะหักล้าง

สมมติฐานปฏิเสธก็ยิ่งมีเพิ่มสูงขึ้นเพียงนั้น ในทางกลับกันยิ่งขนาดค่าของ $\left| \sum^{\wedge} \right|$ และ $\left| \sum^{\wedge}_0 \right|$

ใกล้กันมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่สมมติฐานปฏิเสธจะเป็นจริงก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

สถิติเอฟของราวี หรือ ราวี – เอฟ (Rao's F statistics)

$$F = \frac{1 - \Lambda^{1/s}}{\Lambda^{1/s}} \cdot \frac{ms + 1 - qp/2}{qp}$$

เมื่อ	s แทน	$\sqrt{(p^2 q^2 - 4)/(p^2 + q^2 - 5)}$
	m แทน	$ ne - (p + 1 - q)/2 $
	p แทน	จำนวนตัวแปรตาม
	q แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	ne แทน	องศาความเป็นอิสระของค่าผิดพลาด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

แรดเก้ (Radke. 1946: 369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง

บอลด์วิน (Baldwin. 1949: 285-290) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก 3 แบบ คือ ประชาธิปไตย การให้การยอมรับ และการตามใจ โดยการสัมภาษณ์พ่อแม่ จำนวน 220 ครอบครัว ตามแบบการสัมภาษณ์ของเฟลล์ (Fels Parental Behavior Rating Scale) ผลการวิจัยพบว่าลูกที่พ่อแม่ยอมรับจะมีพัฒนาการด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูง

บาร์ช (ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545: 77; อ้างอิงจาก Baruch. 1949: 4-5) ได้ศึกษาแนวทางในการฝึกให้กับวินัยเด็ก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน โบรดอกส์ (Broadoaks School of Education) และที่วิทยาลัยวิทเทียร์ (Whittier College) กับพ่อแม่และครูของเด็ก จำนวน 1,000 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953: 110) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่น จำนวน 86 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกรับผิดชอบสูง

เซีย และเลวิน (Sears and Levin. 1957: 415) ได้ศึกษาลักษณะของเด็กจากการได้รับการฝึกอบรม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือพ่อแม่ของเด็กอนุบาล จำนวน 379 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การให้ความรักและการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว และการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลจะมีส่วนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นด้วย

เบอร์ก (คิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545; 78; อ้างอิงจาก Strang. 1958: 14 – 15; citing Burks. 1965) ได้ทำการทดลองนิสิตในกลุ่มที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี และกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัว จำนวน 90 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ปรับตัวได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น ฉลาด และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ไขสถานการณ์ เป็นคนเปิดเผย ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ

โดเฮอร์ตี (Dougherty. 1966: 110) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการจัดการในการปฏิบัติงานของนักวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีความซื่อสัตย์มาก ซึ่งจะพบในเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน

เพค และฮาร์วิงเฮริสท์ (Peck and Harwinghurst. 1963: 12) ได้ทำการวิจัยพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตยจะมีความเป็นอิสระในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอัตตาธิปไตย

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964: 66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยวิธีประชาธิปไตย และแบบอัตตาธิปไตย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่น จำนวน 253 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กมีความคล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกอบอุ่น ขาดความรู้สึกลอดภัย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบเพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเอง

ฟลาเฮอร์ตี้ และรุทเซล (Flaherty and Reutzel. 1965: 58) ได้ศึกษาเพื่อหาบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ โดยใช้แบบทดสอบ CPI (The California Psychological Inventory) วัดบุคลิกภาพด้านต่างๆ และใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการเรียนในชั้นปีที่ 1 จากการศึกษาพบว่า ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สตอร์ทเธอร์ แจ็ค และเพจ (Breckenridge. 1966: 77 – 78; citing Strother, Jack and Page. 1955) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของบุคลิกภาพของเด็ก โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าบุคคลจะมีความคิดในเรื่องการนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นก็ต่อเมื่อมีความคิดในเรื่องของการนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ริงเนสส์ (Ringness. 1968: 141) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิตภายในโรงเรียนกับนักเรียนเกรดเก้า พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาทั้งด้านครอบครัวและในโรงเรียน นอกจากนี้มีพฤติกรรมคือ ขัดขืน มีความพลุ่งพล่านทางอารมณ์ และมีอาการทางโรคประสาทมากกว่าพวกที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ควบคุมตัวเองได้ เข้าสังคมได้ดี และมีความอดทนทางด้านอารมณ์และจิตใจ

ฮอฟแมน (กมลวัทน์ วันวิชัย. 2545: 26; อ้างอิงจาก Hoffman. 1970: 291) ได้ทำการศึกษา และการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะจริยธรรมสี่ประการ คือ การมีความรู้สึกรับผิดชอบ การยอมรับและการสารภาพผิดและการยึดหลักแห่งตน การต้านทานสิ่งชั่วร้าย พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักในช่วงอายุ 4-13 มีลักษณะทางจริยธรรมทั้งสี่ประการสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าการให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็กโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 5 ปี

สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517: 47-51) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2517 ของจังหวัดนครปฐม จำนวน 185 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยได้สอบถามถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตนได้รับจากบิดามารดา และได้วัดลักษณะความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กแล้วแบ่งเด็กตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ 4 แบบ คือ 1.แบบประชาธิปไตยมาก – เข้มงวดมาก 2.แบบประชาธิปไตยมาก – เข้มงวดน้อย 3.แบบประชาธิปไตยน้อย – เข้มงวดมาก 4.แบบประชาธิปไตยน้อย – เข้มงวดน้อย ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทั้งแบบประชาธิปไตยมาก และแบบประชาธิปไตยน้อยกับความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ เพียงแต่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากมีแนวโน้มจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบไปในทางบวก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อยมีแนวโน้มจะมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำและมีความรับผิดชอบสูง และยังพบอีกว่าความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเองอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ

อรพินท์ นาคนประดิษฐ์ (2518: 40) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังจะเรียนสำเร็จในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2517 ในจังหวัดยะลา จำนวน 295 คน ซึ่งได้มาโดยมาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ และความรู้จักกาลเทศะ

อารีย์ เศรษฐชัย (2520: 47 – 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สปีตักดิ์ สาร (มาริสา วรตฤจิวงศ์. 2549: 17; อ้างอิงจาก สปีตักดิ์ สาร. 2521: 44 – 45) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่างกัน โดยการเรียนจากการเรียนด้วยตนเอง และจากการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีความรับผิดชอบสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่ำ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างมาก ก็คือ ความรับผิดชอบของผู้เรียน

สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ (2523: 47- 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลกับระเบียบวินัยในชั้นเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2523 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตพระนคร จำนวน 357 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกระเบียบวินัยแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อมั่นในตนเอง และยังช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบสูงขึ้น

พรชัย รอดสมจิตร (2527: 67 – 68) ได้ศึกษาความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และที่อยู่ในครอบครัวปกติใน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาอายุ 6 – 12 ปี ที่อยู่ในครอบครัวปกติใน กรุงเทพมหานคร กับเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ จำนวน 450 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวปกติ มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองในเรื่องการเรียน มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร เคารพเชื่อฟังครู และอดทนต่ออุปสรรคสูงกว่าเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวปกติ มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมสูงขึ้นตามระดับอายุ 6 – 12 ปี

วิวัฒน์ รักษาเคน (2531: 79 – 81) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสำนึกในความรับผิดชอบ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสำนึกในความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยว่านักเรียนหญิงมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนชาย

สโภช พูลนวม (2533: 22 – 45) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้สึกรับผิดชอบของ วรณี รักธรรม จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.915 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นกับความรู้สึกรับผิดชอบและมโนภาพแห่งตน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีมโนภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

วิสัย วิมลรัตน์ (ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ. 2545: 84; อ้างอิงจาก วิสัย วิมลรัตน์. 2534: 17) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการทำนาย ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 306 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้ผลการค้นพบว่า

1. องค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพแห่งตน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. องค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สามารถอธิบายการผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้มากที่สุด กล่าวคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถอธิบายความผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 79 เมื่อนำองค์ประกอบความมีวินัยทางสังคมมารวมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถอธิบายความผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 82 และเมื่อนำองค์ประกอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมารวมกับความมีวินัยทางสังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถอธิบายความผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 83

คมสันต์ พุ่มพงษ์ (พยงค์ จิระพงษ์. 2544: 62; อ้างอิงจาก คมสันต์ พุ่มพงษ์. 2536: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าไม้ จังหวัดชัยนาท กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัมพา อรุณพราหมณ์ (พยงค์ จิระพงษ์. 2544: 62; อ้างอิงจาก อัมพา อรุณพราหมณ์ 2539: บทคัดย่อ) การวิจัยนี้เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรับผิดชอบของนักเรียนต่อหน้าที่การงานในห้องเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรับผิดชอบของนักเรียนต่อหน้าที่การงานในห้องเรียนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 ความรับผิดชอบของนักเรียนต่อหน้าที่การทำงานในห้องเรียนของของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐพร สดามรณ (2540: 94) ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหาร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทุกชั้นปี จำนวน 508 คน และนิสิตนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 522 คนรวมทั้งสิ้น 1,030 คนซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ความตั้งใจจริง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และการทำตามระเบียบของสังคมมีความสัมพันธ์กับความวินัยในตนเอง

ถมรัตน์ บุญญานิตย์ (2541: 80 - 83) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่ขาดแรงกระตุ้นขาดแคลนสื่อหรือไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนหรือนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดหรือเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่สนใจใฝ่เรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และขาดความรับผิดชอบไม่สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

สุมาลี จันทร์ชลอ (ศิริพันธ์ วรรณกิจ. 2545: 84-85; อ้างอิงจาก สุมาลี จันทร์ชลอ. 2541: 59) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนรัฐบาล เอกชน และโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยของปีการศึกษา 2539 ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 1,517 คนซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หรือแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความสามารถในการคิดหาเหตุผล ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ

อรรณพ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 389 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พยงค์ จิระพงษ์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ระบบ 4 MAT กับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมและแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถวิล จันทร์สว่าง (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียน เรียงตามน้ำหนักความสำคัญค่าสัมพัทธ์จากมากไปน้อย คือ ปัจจัย

ด้านความอดทน (50.29%) ความเชื่อมั่นในตนเอง (25.56%) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (13.78%) และความมีวินัยในตนเอง (10.73%)

สมศักดิ์ นุชมิตร (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ พบว่า นักเรียนที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

มาริสา วรรตจุวงศ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนห้วย เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว และบุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนห้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด และองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนได้คิดเป็นร้อยละ 77.50

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทั้งต่างประเทศและในประเทศ จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 131 โรงเรียน มีจำแนกเป็น 151 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,978 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จากโรงเรียนต่างๆ จำนวน 23 โรงเรียน จำแนกเป็น 28 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียน 621 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ใช้สูตรคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1. สืบหาข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงขนาดโรงเรียนพบว่า มีความแตกต่างกันตามขนาดของชุมชน โดยชุมชนที่มีขนาดแตกต่างกัน จะมีสภาพสังคม เศรษฐกิจและความเจริญด้านวัตถุแตกต่างกัน น่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในด้านต่างๆ แตกต่างกันไปด้วย ผู้วิจัยจึงดำเนินการแบ่งขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์ของ สปช. เดิม คือ

โรงเรียนขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียน	1 – 200	คน
โรงเรียนขนาดกลาง	มีจำนวนนักเรียน	201 – 400	คน
โรงเรียนขนาดใหญ่	มีจำนวนนักเรียน	401 – 600	คน
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป		

จากการจัดโรงเรียนตามขนาดที่แบ่งตามเกณฑ์ของ สปช. เดิม สามารถจัดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้ดังแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550

ขนาดโรงเรียน	ประชากร		
	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
เล็ก	104	105	1,535
กลาง	18	20	543
ใหญ่	6	11	392
ใหญ่พิเศษ	3	15	508
รวม	131	151	2,978

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (10 มิถุนายน 2550)

2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้โรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 16 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน โดยกำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนในโรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ตามหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) สามารถจัดเป็นหน่วยระดับห้องเรียน จำนวน 28 ห้องเรียน และเป็นหน่วยระดับนักเรียนจำนวน 621 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้เท่ากับ 538 คน แต่ผู้วิจัยจัดเก็บได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณเพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไว้ใช้ใน การวิเคราะห์ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 621 คน โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 621 คน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง		
	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
เล็ก	16	17	315
กลาง	4	4	114
ใหญ่	2	4	82
ใหญ่พิเศษ	1	3	110
รวม	23	28	621

3. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังปรากฏตามตาราง 3 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยมีขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้น และดำเนินการสุ่มโดยอาศัยหลักของการสุ่มที่อาศัยการกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence; $1 - \alpha$) ที่ .99 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรโดยอาศัยการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ขนาดของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 3.40 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบสอบถามความรับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยถือว่า เป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ได้จากการนำแบบสอบถามความรับผิดชอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 110 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความแปรปรวนเท่ากับ 1183.018, 818.555, 1240.210 และ 1282.368 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนนี้ ไปประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป โดยใช้สูตร การคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (มยุรี ศรีชัย. 2538: 104)

$$n = \frac{N \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}{\frac{N^2 e^2}{Z^2_{\alpha/2}} + \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}$$

ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 277 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 98 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 71 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้น 538 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1 และ 2 ตามลำดับ

ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างไว้จำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เพื่อผู้วิจัยจะได้คัดเลือกแบบสอบถาม และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่ได้รับการตอบอย่างสมบูรณ์ไว้เท่านั้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้มีรายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ในแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 621 คน จำแนกตามโรงเรียน จำนวน 23 โรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
เล็ก	วัดวังสำเภาล่ม	1	19
	วัดหนองสะเดา	1	21
	วัดป่าสะแก	1	14
	บ้านหนองจิกยาว	1	18
	วัดสุวรรณตะไล่	1	12
	วัดดอนไร่	1	20
	วัดหนองไผ่	1	31
	วัดหนองโรง	1	21
	วัดบ้านทึง	1	20
	วัดคลองขอม	1	12
	วัดบ้านสระ	1	16
	วัดดอนสำโรง	2	41
	บ้านดงเชือก	1	15
	บ้านมาบพะยอม	1	17
	บ้านหนองราชวัตร	1	16
	วัดสามชุก	1	22
รวม		17	315

ตาราง 4 (ต่อ)

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
กลาง	วัดเดิมบาง	1	37
	วัดหนองผักนาก	1	21
	วัดหนองทราย	1	32
	นิคมสร้างตนเองกระเสียว 2	1	24
รวม		4	114
ใหญ่	บ้านทัพหลวง	2	40
	บ้านสระเตย	2	42
รวม		4	82
ใหญ่พิเศษ	โรงเรียนวัดท่าช้าง	3	110
รวม		3	110
รวมทั้งสิ้น		28	621

4. ตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 621 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบอย่างสมบูรณ์ จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 590 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 306 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 109 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 75 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 100 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าความแปรปรวนของความรับผิดชอบ (S^2) ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างๆ มีค่าเท่ากับ 998.105, 784.050, 975.162 และ 1149.788 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าความแปรปรวนที่ใช้ในการประมาณค่าดังกล่าวมีค่าน้อยกว่าค่าประมาณความแปรปรวนที่ใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในขั้นของการวางแผน และเมื่อพิจารณาระดับของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดเป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ด้วยระดับความเชื่อมั่นของการประมาณค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 99 ในการวางแผนการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 3.40 คะแนนนั้น ปรากฏว่าผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรของตัวแปรความรับผิดชอบพบว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าเฉลี่ย ($S_{\bar{X}}$) ในภาพรวมเท่ากับ 1.30 และผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าเฉลี่ยความรับผิดชอบของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น ใน การวิจัยครั้งนี้ จึงมีค่าความคลาดเคลื่อน ($Z_{\alpha/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 3.35 คะแนน ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณที่วางแผนไว้ในเบื้องต้นคือ 3.40 คะแนน

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ทำให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรต่ำกว่าการประมาณค่าที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลจากการประมาณค่าที่มีความแม่นยำมากขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ มี 2 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 จำแนกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคม ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ฉบับที่ 2 จำแนกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ

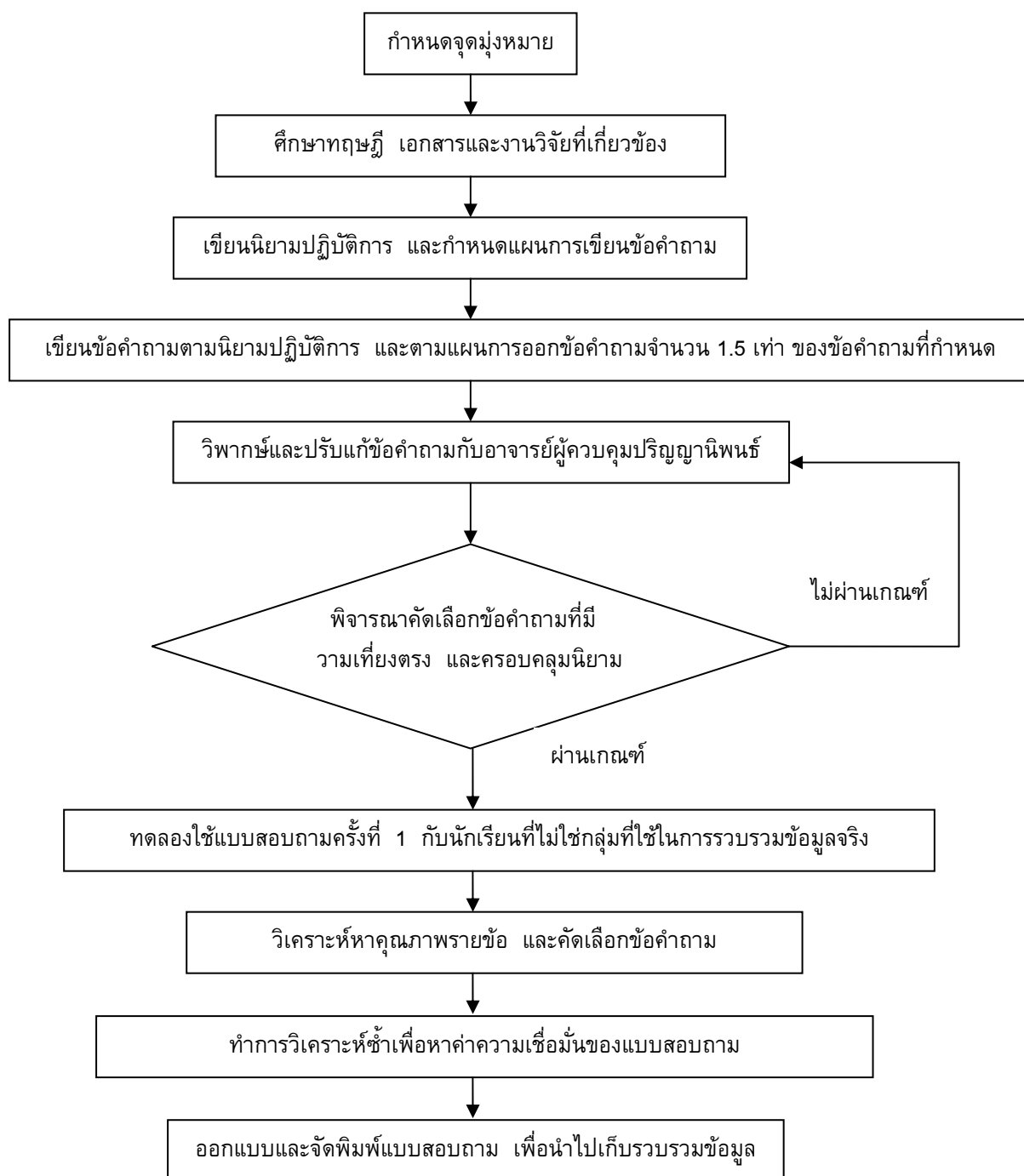
ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

เครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้นเองทั้งหมด 2 ฉบับ โดยฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรตาม ประกอบด้วย แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัด

ตัวแปรปัจจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และแบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังภาพประกอบ 3

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

3. เขียนนิยามศัพท์เฉพาะ และกำหนดแผนการเขียนข้อคำถามของความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

4. เขียนข้อคำถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน โดยแบบสอบถามแต่ละฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวนด้านละ 23 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคำนวณจำนวนข้อของแบบสอบถามโดยใช้หลักที่ว่าจำนวนข้อของแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวนข้อของแบบสอบถามเป็นจำนวน 1.5 เท่า ของแบบสอบถามที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำออก แล้วเหลือข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการจำนวนข้อของแบบสอบถามที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนด้านละ 15 ข้อ

5. ผู้วิจัยดำเนินการวิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี

6. นำแบบสอบถามที่สร้างมาตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ต้องการวัด พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of consistency) อยู่ระหว่าง .40 – 1.00 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ซึ่งถือเป็นข้อที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกสำหรับข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยพิจารณาร่วมกับประธานผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ ตามคุณลักษณะย่อย และโครงสร้างที่ครอบคลุมในนิยามศัพท์เฉพาะ โดยพิจารณาความเหมาะสม

และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ซึ่งได้จำนวนข้อ ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรม การสอนของครู และแบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีข้อคำถามในแต่ละฉบับเท่าเดิม คือ จำนวน 23 ข้อ และแบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีข้อคำถามลดลงจากเดิม เหลือจำนวน 21 ข้อ

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนวัดเขาพระ จำนวน 17 คน โรงเรียนวัดหัวเขา จำนวน 16 คน โรงเรียนวัดวังจิก จำนวน 23 คน โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนวัดสามัคคีธรรม จำนวน 20 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลหนองหญ้าไซ จำนวน 15 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลด่านช้าง จำนวน 19 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 110 คน จากนั้นนำมาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาดัชนีอำนาจจำแนก โดยใช้ Item - total Correlation และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าจำแนกในแบบสอบถามแต่ละตัวแปร ดังนี้

7.1 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .3608 - .5334

7.2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .4128 - .6501

7.3 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .4233 - .5598

7.4 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .3600 - .6663

7.5 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2848 - .5279

7.6 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .3103 - .6237

7.7 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2871 - .6693

7.8 แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .4296 - .6465

7.9 แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .3742 - .6762

ในการพิจารณาอำนาจจำแนกเพื่อคัดเลือกข้อคำถาม ผู้วิจัยตัดสินใจใช้ระดับค่าดัชนีอำนาจจำแนกที่ระดับ .2848 ขึ้นไป พร้อมทั้งพิจารณาถึงความครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะ หลังจากการพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผลปรากฏว่าได้จำนวนแบบสอบถาม ดังนี้

- แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน จำนวน 16 ข้อ
- แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 16 ข้อ
- แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา จำนวน 16 ข้อ
- แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 16 ข้อ
- แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 13 ข้อ
- แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จำนวน 15 ข้อ
- แบบสอบถามวัดความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 16 ข้อ
- แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 17 ข้อ
- แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน จำนวน 16 ข้อ

8. หลังจากคัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ซ้ำ (Reanalysis) เฉพาะแบบสอบถามที่มีการตัดข้อคำถามออก เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งให้ผลดังนี้

- 8.1 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .8281
- 8.2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น .8319
- 8.3 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .8632
- 8.4 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าความเชื่อมั่น .8884
- 8.5 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น .7976
- 8.6 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่น .8598
- 8.7 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่น .8739
- 8.8 แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู มีค่าความเชื่อมั่น .8978
- 8.9 แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .8820

9. จัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้รวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 5 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การตอบแบบสอบถามนี้ จะนำไปใช้ในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เท่านั้น ไม่ส่งผลต่อการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ จึงจะสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ครบทุกข้อ ถ้าข้อความใดมีคำตอบให้เลือก กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. โรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ คือ
3. เพศ () ชาย
() หญิง
4. ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00–4.00 หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

อยู่ในเกณฑ์สูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.00–2.99 หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับหรือสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ข้าพเจ้ามักเตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน					
00	ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งครูอย่างสม่ำเสมอ แม้ครูตรวจหรือไม่ก็ตาม					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50–5.00 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50–4.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50–3.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในระดับ

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50–2.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในระดับต่ำมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับหรือสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ					
00	ข้าพเจ้าจะช่วยดูแลปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าที่ไม่จำเป็นต้องใช้ให้เรียบร้อย					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50–5.00 หมายถึง	มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับสูงมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50–4.49 หมายถึง	มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50–3.49 หมายถึง	มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50–2.49 หมายถึง	มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.49 หมายถึง	มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับต่ำมาก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับหรือสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่ จริง เลย
0	ข้าพเจ้าช่วยครูจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ					
00	เมื่อต้องทำเวร ถ้าครูไม่อยู่ ข้าพเจ้าจะเล่นกับเพื่อน					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน
ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้		
จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50–5.00 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในระดับสูงมาก
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50–4.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในระดับสูง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50–3.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50–2.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในระดับต่ำ
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในระดับต่ำมาก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับหรือสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ทุกครั้งที่โรงเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญต่างๆ เช่น ปลุกต้นไม้ ทำความสะอาดชุมชน ข้าพเจ้าจะร่วมมือด้วยความเต็มใจ					
00	หากพบคนขโมยหรือทำลายสาธารณสมบัติ ข้าพเจ้าจะแจ้งผู้ใหญ่ทราบ					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับต่ำมาก

แบบสอบถามการรับรู้และการปฏิบัติของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 6 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

2. การตอบแบบสอบถามนี้ จะนำไปใช้ในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่ส่งผลต่อการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ จึงจะสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ครบทุกข้อ ถ้าข้อความใดมีคำตอบให้เลือก กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อ.....สกุล.....

2. โรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ คือ

3. เพศ () ชาย

() หญิง

4. ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ข้าพเจ้าทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่ลังเล					
00	เมื่อครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับหรือสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติที่พ่อแม่ของนักเรียนมีต่อนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	เมื่อใกล้สอบ ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าดูหนังสือ					
00	ผู้ปกครองคอยดูแล สอบถามการทำการบ้านของข้าพเจ้าเสมอ					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ		
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึง	นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด	
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึง	นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก	
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายถึง	นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง	
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายถึง	นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง อยู่ในระดับน้อย	
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายถึง	นักเรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง อยู่ในระดับน้อยที่สุด	

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา เพื่อนๆ จะให้คำแนะนำ					
00	เพื่อนๆ รังเกียจและไม่สนใจจะให้ข้าพเจ้าร่วมกลุ่มทำงาน					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50–5.00 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมี

อยู่ในระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50–4.49 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50–3.49 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอยู่ในระดับ

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50–2.49 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.49 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมี

อยู่ในระดับต่ำมาก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของคุณ

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ครูแจ้งกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้าให้นักเรียนทราบ					
00	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจที่ครูสอนครูจะอธิบายซ้ำอีกครั้ง					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน
ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้		
จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50–5.00 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมการสอนตามการรับรู้ของนักเรียน
อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50–4.49 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมการสอนตามการรับรู้ของนักเรียน
อยู่ในระดับค่อนข้างดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50–3.49 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมการสอนตามการรับรู้ของนักเรียน
อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50–2.49 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมการสอนตามการรับรู้ของนักเรียน
อยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.49 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมการสอนตามการรับรู้ของนักเรียน
อยู่ในระดับไม่ดี

ตอนที่ 6 แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของครู

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการขึ้นภายในโรงเรียน					
00	โรงเรียนจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันทางวิชาการร่วมกับโรงเรียนต่างๆ					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
มาก	ให้คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	4.50 – 5.00	หมายถึง	โรงเรียนให้การสนับสนุนทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	3.50 – 4.49	หมายถึง	โรงเรียนให้การสนับสนุนทางวิชาการอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	2.50 – 3.49	หมายถึง	โรงเรียนให้การสนับสนุนทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.50 – 2.49	หมายถึง	โรงเรียนให้การสนับสนุนทางวิชาการ อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 – 1.49	หมายถึง	โรงเรียนให้การสนับสนุนทางวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ติดต่อโรงเรียนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายวัน เวลา ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 จัดเตรียมแบบสอบถามให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนของกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 20 เพื่อใช้ในการคัดเลือกแบบสอบถามที่นักเรียนตอบไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีความตั้งใจในการตอบ

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจำนวนทั้งสิ้น 14 โรงเรียน และได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนครูเก็บให้เป็นจำนวน 9 โรงเรียน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 23 โรงเรียน ในการให้เพื่อนเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายถึงแนวปฏิบัติและขั้นตอนในการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด โดยก่อนที่จะให้นักเรียนทำการตอบแบบสอบถามนั้น ผู้เก็บแบบสอบถามจะต้องชี้แจงเพื่อลดความเครียด ให้นักเรียนวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ผู้เก็บจะต้องสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นคุณค่า และประโยชน์ของตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง เพราะจะได้นำมาวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ และบอกให้นักเรียนทราบถึงการได้เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม ของทุกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เพื่อให้นักเรียนจะได้เกิดความภาคภูมิใจ อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูล

ที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด ในการตอบแบบสอบถามดังกล่าว ดำเนินการโดยให้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรตามก่อน ใช้เวลาในการทำ 40 นาที หลังจากนั้นให้นักเรียนพัก 30 นาที แล้วจึงให้ทำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามของตัวแปรปัจจัย ใช้เวลาในการทำ 40 นาที ระยะเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2550

4.5 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 621 ชุด ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถามออก ได้แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 590 ชุด มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ร้อยละ 9.67 ซึ่งแบบสอบถามที่ได้จากการคำนวณ เท่ากับ 538 คน แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.6 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

5. การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยระเบียบวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS for Window Version 11.5 ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

5.1 ตรวจให้คะแนนแบบสอบถาม ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้

5.2 วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานและประมาณค่าสถิติ

5.3 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

5.4 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (MMRA)

5.5 วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบด้านต่างๆ (Beta Weight ; β) และทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญด้วยค่า t-test

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง

6.1.1 สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (มยุรี ศรีชัย. 2538: 104)

$$n = \frac{N \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}{\frac{N^2 e^2}{Z^2 \alpha/2} + \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

K แทน จำนวนระดับชั้น

σ_g^2 แทน ค่าความแปรปรวนของความรับผิดชอบ

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า

N_g แทน จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น

W_g แทน $\frac{N_g}{N}$

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถามโดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.2.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 165 - 166)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

X แทน คะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อ

Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

6.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Conbach) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 131)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อ
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

6.3 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.3.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย ($S_{\bar{X}}$) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน (C.V.)

6.3.1 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน (C.V.) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2531: 117)

$$CV = \frac{S}{\bar{X}} \times 100$$

เมื่อ	CV	แทน	สัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน
	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย

6.3.2 ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว : MMR ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 24-25)

6.3.2.1 เกณฑ์อัตราส่วนไคลสุต

$$\Lambda = \frac{\left| \hat{\Sigma} \right|}{\left| \hat{\Sigma}_0 \right|}$$

เมื่อ	Λ	แทน	เกณฑ์อัตราส่วนไคลสุต (Wilks's Lambda)
	$\hat{\Sigma}_0$	แทน	ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม (Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error) ภายใต้สมมติฐานปฏิเสธ (H_0)
	$\hat{\Sigma}$	แทน	ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม (Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error) ภายใต้สมมติฐานแย้ง (H_1)

6.3.2.2 สถิติเอฟของราวี (Rao F statistics) หรือ “ราวี – เอฟ” นิยามทางคณิตศาสตร์ของ ราวี – เอฟ

$$F = \frac{1 - \Lambda^{1/s}}{\Lambda^{1/s}} \cdot \frac{ms + 1 - qp/2}{qp}$$

เมื่อ	F	แทน	สถิติเอฟของราวี
	s	แทน	$\sqrt{(p^2 q^2 - 4)/(p^2 + q^2 - 5)}$
	m	แทน	$ ne - (p + 1 - q)/2 $
	p	แทน	จำนวนตัวแปรตาม
	q	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	ne	แทน	องศาความเป็นอิสระของค่าผิดพลาด

6.3.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับความสามารถในความรับผิดชอบในด้านต่างๆ โดยใช้สูตร (Pedhazur. 1997: 102)

$$R_{Y.12\dots k} = \sqrt{\beta_{r_{Y1}} + \beta_{r_{Y2}} + \dots + \beta_{r_{Yk}}}$$

เมื่อ	$R_{Y.12\dots k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรอิสระที่ 1 ถึง k
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ 1 ถึง k
	$r_{Y1}, r_{Y2}, \dots, r_{Yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระที่ 1 ถึง k กับตัวแปรเกณฑ์ Y

6.3.4 ทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร F – test (Pedhazur. 1997: 102)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2)(N - k - 1)}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบ F
	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

6.3.5 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ โดยใช้สูตร (Pedhazur. 1997: 102)

6.3.5.1 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score weight)

$$b_j = \beta_j \frac{S_Y}{S_j}$$

เมื่อ	b_j	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ j ในรูปคะแนนดิบ
	β_j	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S_Y	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม
	S_j	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ j

6.3.5.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ คำนวณโดยใช้ t - test

$$t_{bj} = \frac{b_j}{SE_{bj}} ; \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ t_{bj} แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตการแจกแจงแบบ t
 b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ j ในรูปคะแนนดิบ
 SE_{bj} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญ
 N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

STR	แทน	ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน
FR	แทน	ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
SCR	แทน	ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา
PR	แทน	ความรับผิดชอบต่อสังคม
ACHIEVE	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
SELF	แทน	ความเชื่อมั่นในตนเอง
PARENT	แทน	การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
FRIEND	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
TEACH	แทน	การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู
SCHOOL	แทน	การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน
$\bar{X}$	แทน	คะแนนค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\bar{X}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
t	แทน	ค่าสถิติแจกแจงแบบที (t - distribution)
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจงแบบเอฟ (F - distribution)
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R_{adj}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปรับแก้
R^2	แทน	กำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
Λ	แทน	ค่าวิลค์แลมดา (Wilk's Lambda)
CV	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน กับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อการครบถ้วนความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อการครบถ้วน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อการครบถ้วน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบสอบถาม ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน (STR) ความรับผิดชอบต่อการครบถ้วน (FR) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา (SCR) ความรับผิดชอบต่อสังคม (PR) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHIEVE) ความเชื่อมั่นในตนเอง (SELF) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (PARENT) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (FRIEND) การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (TEACH) และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (SCHOOL) มาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ($S_{\bar{X}}$) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน (CV.)

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนปัจจัยแต่ละด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	CV.	แปลความหมาย
ACHIEVE	2.924	.767	.032	26.231	ปานกลาง
SELF	3.433	.577	.024	16.807	ปานกลาง
PARENT	3.823	.697	.029	18.232	มาก
FRIEND	3.762	.621	.026	16.507	สูง
TEACH	4.239	.675	.028	15.924	ค่อนข้างดี
SCHOOL	4.212	.630	.026	14.957	มาก
STR	3.471	.568	.023	16.364	ปานกลาง
FR	3.932	.607	.025	15.437	สูง
SCR	3.829	.546	.023	14.260	สูง
PR	3.933	.647	.027	16.451	สูง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การรับรู้พฤติกรรม การสอนของครู มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X} = 4.239$) รองลงมาตามลำดับคือ การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.212$) การส่งเสริม การเรียนของผู้ปกครอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.823$) สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.762$) ความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าคะแนน เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.433$) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.924$) สำหรับกลุ่มตัวแปรตามมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเรียงตามลำดับ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 3.933$) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ($\bar{X} = 3.932$) ความรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.829$) ส่วนความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.471$)

เมื่อพิจารณาค่าการกระจายของคะแนนแต่ละฉบับ ซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ การกระจายของคะแนนแบบสอบถามของตัวแปรปัจจัย พบว่า มีค่าตั้งแต่ 26.231 - 14.957 โดย ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายสูงสุด และปัจจัยด้านการสนับสนุน ทางวิชาการของโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายต่ำสุด ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน แบบสอบถามของตัวแปรตาม พบว่า มีค่าตั้งแต่ 16.451 - 14.260 โดยความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่า สัมประสิทธิ์การกระจายสูงสุด และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ต่ำสุด ซึ่งเมื่อเทียบกับแบบสอบถามฉบับอื่นๆ แล้วแสดงว่ามีการกระจายอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHIEVE) ความเชื่อมั่นในตนเอง (SELF) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (PARENT) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (FRIEND) การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (TEACH) และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (SCHOOL) กับความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน (STR) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (FR) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา (SCR) ความรับผิดชอบต่อสังคม (PR) มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	ACHIEVE	SELF	PARENT	FRIEND	TEACH	SCHOOL	STR	FR	SCR	PR
ACHIEVE	1.000	.421**	.355**	.341**	.326**	.344**	.532**	.433**	.438**	.273**
SEC		1.000	.489**	.526**	.365**	.391**	.608**	.526**	.628**	.544**
PARENT			1.000	.688**	.618**	.590**	.588**	.611**	.537**	.641**
FRIEND				1.000	.620**	.627**	.561**	.546**	.588**	.677**
TEACH					1.000	.727**	.440**	.527**	.460**	.530**
SCHOOL						1.000	.471**	.519**	.461**	.554**
STR							1.000	.656**	.629**	.611**
FR								1.000	.607**	.622**
SCR									1.000	.644**
PR										1.000

$P^{**} \leq .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า กลุ่มของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนปัจจัยแต่ละด้านกับตัวแปรความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าอยู่ระหว่าง .273 - .677 ดังนี้

ตัวแปรความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน (STR) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (SELF) สูงสุด มีค่าเท่ากับ .608 และมีความสัมพันธ์รองลงมากับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (PARENT) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (FRIEND) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHIEVE) การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (SCHOOL) และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (TEACH) มีค่าเท่ากับ .588, .561, .532, .471, และ .440 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรความรับผิดชอบต่อครอบครัว (FR) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (PARENT) สูงสุด มีค่าเท่ากับ .611 และมีความสัมพันธ์รองลงมากับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (FRIEND) การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (TEACH) ความเชื่อมั่นในตนเอง (SELF) การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (SCHOOL) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHIEVE) มีค่าเท่ากับ .546, .527, .526, .519 และ .433 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา (SCR) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (SELF) สูงสุด มีค่าเท่ากับ .628 และมีความสัมพันธ์รองลงมากับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (FRIEND) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (PARENT) การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (SCHOOL) การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (TEACH) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHIEVE) มีค่าเท่ากับ .588, .537, .461, .460 และ .438 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคม (PR) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (FRIEND) สูงสุด มีค่าเท่ากับ .677 และมีความสัมพันธ์รองลงมากับ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (PARENT) การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (SCHOOL) ความเชื่อมั่นในตนเอง (SELF) การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (TEACH) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHIEVE) มีค่าเท่ากับ .641, .554, .544, .530 และ .273 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนภายในระหว่างปัจจัยแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .326 ถึง .727 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูกับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (.727) สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (.326) สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนภายในระหว่างตัวแปรความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าอยู่ระหว่าง .607 - .656 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (MMRA) ระหว่างปัจจัยทุกด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามทั้งสี่ในตาราง 6 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ กับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม มีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรตามทั้งสี่มีความสัมพันธ์กัน จึงเลือกใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ Wilk's Lambda (Λ) เพื่อหาว่ากลุ่มตัวแปรอิสระกับกลุ่มตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยสถิติเอฟ (F - test) เมื่อพบความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ต่อเนื่องด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยแยกวิเคราะห์ทีละตัวแปรตามปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัวของปัจจัยทุกด้านที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวแปรตาม	R	R _{adj}	MS	Error MS	F
STR	.743	.740	17.456	.146	119.689**
FR	.703	.700	17.868	.188	95.140**
SCR	.720	.717	15.200	.145	104.639**
PR	.749	.746	23.087	.186	124.228**
Pillais	= .951	Approx. F = 30.297	P = .000		
Hotellings	= 2.689	Approx. F = 64.816	P = .000		
Wilk's Lambda (Λ)	= .226	Approx. F = 44.890	P = .000		
P** ≤ .01 : Multivariate test of Significant (S = 4, M = 1/2, N = 289)					

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 เป็นดังนี้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบตัวแปรตามหลายตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรตามสี่ตัว (Wilk's Lambda, Λ) เท่ากับ .226 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 44.890$, $P < .01$) แสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวแปรตาม

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามตัวเดียว พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน มีค่าเท่ากับ .743 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีค่าเท่ากับ .703 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ .720 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเท่ากับ .749 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม

3. คำนำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้าน กับความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรตามสี่ตัว (Wilk's Lambda, Λ) เท่ากับ .226 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 44.890$, $P < .01$) แสดงว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวแปรตามทุกตัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ต่อ โดยทำการวิเคราะห์หาคำนำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ทั้งค่า b , β , และ SE_b ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่า t -test ดังแสดงในตาราง 8, 9, 10, 11 และ 12 ตามลำดับ

ตาราง 8 คำนวณน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

ตัวแปร	β	ลำดับที่	b	SE_b	t
SELF	.297	1	.292	.034	8.551**
ACHIEVE	.266	2	.197	.023	8.432**
PARENT	.243	3	.198	.034	5.823**
FRIEND	.127	4	.116	.040	2.931**
TEACH	-.028		-.024	.037	-.652
SCHOOL	.061		.055	.039	1.398
R = .743 R ² = .552 R _{adj} = .740 F = 119.689**					

$$P^{**} \leq .01, P^* \leq .05$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยทุกด้านกับความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเป็น .743 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 119.689$, $P < .01$) มีความผันแปรร่วมกัน 55.2% แสดงว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลร่วมกันต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน 55.2 %

ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .297$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = .266$) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .243$) และปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .127$) โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า พฤติกรรมการสอนของครู กับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนไม่มีอิทธิพลที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน แต่พฤติกรรมการสอนของครู กับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนของครู กับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน

ตาราง 9 คำนำนั้ความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตัวแปร	β	ลำดับที่	b	SE_b	t
PARENT	.288	1	.251	.039	6.504**
SELF	.215	2	.226	.039	5.832**
ACHIEVE	.152	3	.120	.026	4.545**
TEACH	.125	4	.113	.042	2.706**
SCHOOL	.092	5	.088	.044	1.992*
FRIEND	.047		.046	.045	1.024
R = .703 R ² = .495 R _{adj} = .700 F = 95.140**					

P** $\leq$.01, P* $\leq$.05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยทุกด้านกับความรับผิดชอบต่อครอบครัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเป็น .703 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 95.140, P < .01) มีความผันแปรร่วมกัน 49.5% แสดงว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลร่วมกันต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว 49.5%

คำนำนั้ความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (β = .288) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (β = .215) ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (β = .152) และ ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู (β = .125) โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน (β = .092) ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ไม่มีอิทธิพลที่ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อครอบครัว แต่สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จึงสรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตาราง 10 คำนวณน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ตัวแปร	β	ลำดับที่	b	SE_b	t
SELF	.370	1	.350	.034	10.281**
FRIEND	.223	2	.196	.040	4.945**
ACHIEVE	.142	3	.101	.023	4.346**
PARENT	.101	4	.079	.034	2.340*
TEACH	.060		.048	.037	1.320
SCHOOL	.025		.022	.039	.559
$R = .720$ $R^2 = .519$ $R_{adj} = .717$ $F = 104.639^{**}$					
$P^{**} \leq .01$					

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยทุกด้านกับความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเป็น .720 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 104.639$, $P < .01$) มีความผันแปรร่วมกัน 51.9% แสดงว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลร่วมกันต่อความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา 51.9%

ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรความรับผิดชอบต่อสถานศึกษามากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .370$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .223$) และปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = .142$) โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .101$) ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนตัวปัจจัยด้านรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า พฤติกรรมการสอนของครู กับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนไม่มีอิทธิพลที่ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อการสถานศึกษา แต่พฤติกรรมการสอนของครู กับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนของครู กับการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ตาราง 11 คำนวณความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวแปร	β	ลำดับที่	b	SE_b	t
FRIEND	.314	1	.327	.045	7.305**
PARENT	.245	2	.227	.038	5.920**
SELF	.229	3	.257	.039	6.677**
SCHOOL	.122	4	.125	.044	2.847**
ACHIEVE	-.071	5	-.060	.026	-2.291*
TEACH	.036		.034	.041	.821
R = .749 R ² = .561 R _{adj} = .746 F = 124.228**					

$$P^{**} \leq .01, P^* \leq .05$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 11 พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยทุกด้านกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเป็น .749 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 124.228$, $P < .01$) มีความผันแปรร่วมกัน 56.1% แสดงว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลร่วมกันต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว 56.1%

คำนวณความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .314$) รองลงมาคือ ตัวปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .245$) ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .229$) และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ($\beta = .122$) โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = -.071$) ส่งผลทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า พฤติกรรมการสอนของครู ไม่มีอิทธิพลที่ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม แต่พฤติกรรมการสอนของครู เป็นปัจจัยที่ทำสัมพันธกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนของครู ส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

ตาราง 12 ค่านัยสำคัญและอันดับของน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

	STR		FR		SCR		PR	
	นัยสำคัญ	อันดับ	นัยสำคัญ	อันดับ	นัยสำคัญ	อันดับ	นัยสำคัญ	อันดับ
ACHIEVE	**	2	**	3	**	3	*	5
SELF	**	1	**	2	**	1	**	3
PARENT	**	3	**	1	*	4	**	2
FRIEND	**	4			**	2	**	1
TEACH			**	4				
SCHOOL			*	5			**	4

** $\leq .01$, * $\leq .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 พบว่า

ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเองและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่งผลต่อความรับผิดชอบทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความเชื่อมั่นในตนเอง และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ส่งผลทางบวก ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา แต่ส่งผลทางลบต่อความรับผิดชอบ 1 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่ามีปัจจัยอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่มีอิทธิพลที่จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อครอบครัว

ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูไม่มีอิทธิพลที่จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนไม่มีอิทธิพลที่จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอสาระสำคัญในภาพรวมของการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น บทสรุปย่อการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากนั้นจะเป็นนำเสนอการสรุปผลของการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับดังต่อไปนี้

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ คำนวณน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 621 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่วนตัวแปรตามได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้งหมด 2 ฉบับ โดยฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามของตัวแปรตาม ได้แก่ แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม และฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรปัจจัยได้แก่ แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และแบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของการวัดตั้งแต่ .7976 - .8884 โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 10 กันยายน 2550 ถึงวันที่ 24 กันยายน 2550 และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิค

การวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (Multivariate Multiple Regression Analysis : MMRA) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน กับความรับผิดชอบต่อการเรียนเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า

1.1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (Multivariate Multiple Regression Analysis : MMRA) ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน กับความรับผิดชอบทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการเรียนเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความรับผิดชอบ (Wilk's Lambda, Λ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ .226 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรตามแต่ละตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน มีค่าเท่ากับ .743 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีค่าเท่ากับ .703 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ .720 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเท่ากับ .749 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การศึกษาคำนำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า

2.1 คำนำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด คือความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .297$)

รองลงมาคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = .266$) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .243$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .127$) โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากที่สุดคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .288$) รองลงมาคือความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .215$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = .152$) และการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ($\beta = .125$) โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ($\beta = .092$) ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสถานศึกษามากที่สุดคือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .370$) รองลงมาคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .223$) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = .142$) โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .101$) ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุดคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .314$) รองลงมาคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ($\beta = .245$) ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\beta = .229$) และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน ($\beta = .122$) โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = -.071$) ส่งผลทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู และการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน กับกลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ อภิปรายได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ โดยผลที่ได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของฟลาเฮอร์ตี้ และเรูทเซล (Flaherty and Reutzel. 1965: 58) และริงเนสส์ (Ringness. 1968: 141) ซึ่งพบว่าผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง สามารถควบคุมตัวเองได้ เข้าสังคมได้ดี และมีความอดทนทางด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับสโบซุค พูลนวม (2533: 22 – 45) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และอรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518: 40) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ และความรู้จักกาลเทศะ

ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ โดยผลที่ได้มีความสอดคล้องกับอารีย์ เสรฐชัย (2520: 47 – 48) พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของอรรณ พาณิชนปฐมพงศ์ (2542: 54) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ถวิล จันทรสว่าง (2545: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ เรียงตามน้ำหนักความสำคัญค่าสัมพัทธ์จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และความมีวินัยในตนเอง

การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ โดยผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเฮิร์ลอค (Hurlock. 1964: 66) พบว่าการให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กมีความคล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่มพึ่งตนเอง และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ กล่าวคือ การเลี้ยงดู การเอาใจใส่ การให้ความรักของผู้ปกครอง รวมทั้งการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในบ้าน ผลที่ตามมาคือจะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเท่าๆกับของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541: 116 - 117) ที่พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่น และช่วยเหลือในยามที่ต้องการ เด็กย่อมมีสุขภาพจิตดี มีกำลังใจ ช่วยเหลือตัวเองได้ กล่าวคือ เด็กจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงนั่นเอง

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ โดยผลที่ได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของเบอร์ก (ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545; 78 ; อ้างอิงจาก Strang. 1958: 14 – 15 ; citing Burks. 1965) ที่พบว่า ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น ฉลาด และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ไขสถานการณ์ เป็นคนเปิดเผย ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้ที่สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนดี ก็จะทำให้ปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดี มีความเห็นใจและเข้าใจเพื่อน และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของมารีสา วรตฺรุจิงส์ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว และ บุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน

การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ โดยผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสัย วิมลรัตน์ (ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ. 2545: 84 ; อ้างอิงจาก วิสัย วิมลรัตน์. 2534: 17) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน ได้ผลการค้นพบว่า องค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพแห่งตน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน และพระราชวรมนี (2532: 35) กล่าวว่า การที่ครูแสดงความเป็นมิตรที่ดีแก่ผู้เรียน มีความจริงใจต่อผู้เรียน ครูและนักเรียนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีโอกาสรู้ความสามารถและความสนใจของตน และเมื่อนักเรียนมีโอกาสรู้ความสามารถของตนเองแล้ว นักเรียนย่อมมีความพยายามที่จะเรียนและทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งนั่นก็หมายความว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนจะส่งผลให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

การสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ โดยผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมรัตน์ บุญญานิตย์ (2541: 80-83) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่ขาดแรงกระตุ้น ขาดแคลนสื่อหรือไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนหรือนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดหรือเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่สนใจใฝ่เรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และขาดความรับผิดชอบไม่สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2. คำนำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง ส่งผลต่อความรับผิดชอบทั้ง 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวทั้ง 3 ปัจจัย เป็นปัจจัยที่เอื้อซึ่งกันและกันต่อการพัฒนาความรับผิดชอบส่วนบุคคลซึ่งจะนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีเป้าหมายที่แน่นอน มีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. 2541: 92 และ ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ. 2545: 77 ; อ้างอิงจาก Baruch. 1949: 4-5) และอิทธิพลของสภาพแวดล้อมใน ครอบครัว เป็นการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง การจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านให้เอื้อต่อการศึกษเล่าเรียนของบุตร มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนสามารถที่จะประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (สมหวัง พิทยานุวัฒน์. 2532: 39; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2528: 40-42) และจากการศึกษาของริงเนส (Ringness.

1968: 141) และสมโชค พูลนวม (2533: 22-45) พบว่า ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตัวเองได้ เข้าสังคมได้ดี มีความอดทนทางด้านอารมณ์ และจิตใจ และมีความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.2 ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความรับผิดชอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญ แต่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียนและอยู่กับเพื่อน มุ่งทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและสังคมเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับในวัยนี้ ผู้ปกครองอาจยังไม่ได้มอบความรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางครอบครัวมากนัก จึงทำให้ไม่พบค่าน้ำหนักความสำคัญที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว พนม ลิ้มอารีย์ (2529: 38-39) กล่าวถึง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อสมาชิกไว้ว่า คือกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา หรือการเรียนรู้สามารถเกื้อหนุน การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิชาได้ในบางโอกาส วิธีการที่สมาชิกแก้ปัญหา การจดจำบทเรียน การประพฤติปฏิบัติ การสร้างนิสัย เจตคติ การดำเนินชีวิต การทำงาน ความทะเยอทะยานตลอดจนความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายของบุคคล ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทั้งสิ้น และกลุ่มที่มีอิทธิพลเหนือผลงานและการทำงานของสมาชิก จะเห็นได้จากการทำงานของบุคคลแต่ละคน การที่บุคคลจะทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเพื่อนในกลุ่ม ถ้าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ก็จะทำให้สมาชิกส่วนน้อยมีความกระตือรือร้นตามไปด้วย

2.3 ปัจจัยการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียนส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการสนับสนุนทางวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ รวมทั้งด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือสังคมมากกว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง จึงทำให้ปัจจัยด้านนี้ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและสถานศึกษา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูในการศึกษารั้งนี้ วัดสิ่งที่ครูแสดงต่อเด็กในการเรียนการสอน รวมทั้งการชมเชยเมื่อเด็กประพฤติดีทำดี เป็นการสร้างให้เกิดกำลังใจ เกิดความภาคภูมิใจแก่เด็ก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับตัวแปรความรับผิดชอบต่อครอบครัวที่มุ่งวัดพฤติกรรมของเด็กในด้านความประพฤติดีเพื่อความสุขและไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว จึงทำให้ตัวแปรด้านนี้ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากกว่าความรับผิดชอบด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบครบทุกด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อการครบถ้วน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 พ่อแม่ และผู้ปกครอง ควรสนับสนุนให้เด็กตั้งใจเรียน เพื่อเด็กจะได้มีผลการเรียนดี เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบทุกด้าน จากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อการครบถ้วน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา แต่ส่งผลทางลบต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น ผู้ปกครองควรปลูกฝังให้เด็กดูแลและรักสังคมที่ตนเองอยู่ ประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม อย่าคิดถึงประโยชน์ส่วนตนฝ่ายเดียว ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และควรส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะความเชื่อมั่นในตนเองก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบทุกด้าน ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องอาศัยการเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจ และชมเชยเมื่อเด็กทำประพฤติดีปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม นอกจากนี้ยังพบว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบทุกด้านเช่นกัน พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองนั้นก็เปรียบเสมือนครูคนแรกของเด็ก จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่เด็ก การที่ผู้ปกครองให้เด็กได้ทำกิจกรรม ให้ความเอาใจใส่ในด้านการเรียนของเด็ก มีกิจกรรมให้รับผิดชอบนั้น เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบต่องานตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้ติดตัวเด็กไปจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ผู้ปกครองควรร่วมมือและประสานงานกับครูในการร่วมกันหาแนวทางพัฒนาเด็กให้มากที่สุด

1.2 ครูควรมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากส่งเสริมในด้านความรู้แล้วควรให้ความรัก ความเมตตาแก่เด็ก เพราะจะทำให้เด็กเกิดความรัก ศรัทธาต่อครู อันจะมีผลให้เด็กตั้งใจเรียน และควรส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยอาจให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจ กล้าตัดสินใจและกล้าเผชิญกับความเป็นจริง รวมทั้งให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนสิ่งต่างๆ และยอมรับในความสามารถของเด็ก โดยไม่เปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ทั้งนี้บุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการฝ่าฟันความสำเร็จในชีวิต คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงมองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกปลอดภัย สามารถ

ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้นเมื่อเด็กกระทำกิจกรรมใดที่ประสบความสำเร็จ ครูควรพูดชื่นชม เพราะจะทำให้เด็กมีกำลังใจ และเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จึงน่าจะมีการศึกษานักเรียนในสังกัดอื่นเพื่อศึกษาดูว่าผลการวิจัยมีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกันเพียงใด

2.2 ควรมีการศึกษาความรับผิดชอบในด้านต่างๆ กับกลุ่มตัวอย่างหลายๆ ช่วงชั้น เพื่อศึกษาดูพัฒนาการของความรับผิดชอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก

2.3 ควรมีการศึกษาในเชิงสาเหตุเพื่อศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อความรับผิดชอบทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสงวณ. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กมลวัฒน์ วันวิชัย. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศาสนา. (2525). คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษาตอนที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ กรมศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา. (2526). ชุดการปลูกฝังและสร้างค่านิยมพื้นฐาน เรื่องความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญการพิมพ์.
- กรวิภา สอนบุรี. (2546). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. (2541). สารานุกรมพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.
- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- กิ่งแก้ว อรรถการ. (2524). ทำไมต้องมีวินัย. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 3(1): 15 – 19.
- กิติมา ปรีดีดิถ. (2532). การบริหารการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา จำกัด.
- คลองสิน มิตะทั้ง. (2548). การศึกษาตัวแปรสภาพแวดล้อมในครอบครัว ลักษณะของครู และลักษณะของนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครพนม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทรา พูลสนอง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับชาวปัญญาทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- จันทร์หา พวงยอด. (2543). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุภาพ. (2521). แบบเรียนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุนาวิณ. (2521). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 : พื้นฐาน ความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรัสรัตน์ นันทยทวิกุล. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2525). บทความวิทยุกระจายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลลดา จิตติวัฒนพงศ์. (2544). รายงานการวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์วิธีการสอน วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: กองการวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชวาล แพร่ตกุล. (2514). หลักสูตรการอบรมพิเศษการวัดผลระยะสั้น. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา วิทยาลัยวิชาการศึกษา.
- _____. (2516). การทดสอบเพื่อค้นหาและพัฒนาสมรรถภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบวิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร.
- ชำนาญ นิสารัตน์. (2524). หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา ส 402 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชำเรือง วุฒิจันทร์. (2524). คุณธรรมและจริยธรรมหลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- เชิดชาย ชูช่วยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ณัฐพร สตาภรณ์. (2540). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนทหาร และพลเรือน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐภัทร ธรณี. (2548). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ถมรัตน์ บุญญานิตย์. (2541). รายงานการวิจัยการศึกษาสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 2. สำนักงานพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล จันท์สว่าง. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบ ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทรายทอง พวกสันเทียะ. (2542). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา แคลคูลัส ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันภิบาล. (2527). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทองคูณ หงษ์พันธุ์. (2535). วิถีแห่งบัณฑิต การครองตน ครองคน และครองงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เทิดศักดิ์ เดชคง. (2543). จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ธัญญา คนอยู่. (2547). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชเนศ ขำเกิด. (2533). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. วารสารมิตรครู. 9(30):4

- ทวีชัย ชัยจิรญากุล. (2529). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). พรหมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ: รวบรวมบทความทางวิชาการของ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล ภาณุวิเชียร. (2540). การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นภาพร สัมพันธ์. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของพนักงานบริษัทเทคเซอร์วิสจำกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม ตั้งคะพิภพ. (2516). การเปรียบเทียบบุคลิกภาพความเกรงใจ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวไทยจีน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์การพิมพ์.
- ประภัสสร สุขชื่น. (2539). การศึกษาคูณภาพของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเชื่อมั่นในตนเอง ระหว่างรูปแบบมาตราชนิดทางเลือกทางเดียว (Unipolar) และมาตราชนิดเลือกสองทาง (Biopolar). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียา ชัยนิยม. (2542). การศึกษาคิดเห็นของครูต่อการสอนความรับผิดชอบต่อ และความมีระเบียบวินัย โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). การวิเคราะห์ข้อมูลระดับมัลติแวลูเอท ในทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ.
- ผกา สัตยธรรม. (2528). “วิธีสอนจริยศึกษา” วารสารมิตรครู. 27(3); ธันวาคม 2528.
- พนม ลิ้มอารีย์. (2529). กลุ่มสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พยงค์ จิระพงศ์. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ระบบ 4 MAT กับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรชัย รอดสมจิตร. (2527). ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และที่อยู่ในครอบครัวปกติในกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชวรมุณี. (2532). การศึกษาที่สาทกลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- พลูศรี ม่วงแพร่. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ค่าโนนิคอลระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พะยอม ธัญรส. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. (2538). ศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์คณิตศาสตร์ตามความคิดเห็นของนักเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินติ้ง.
- มาริสา วัตรจุวงศ์. (2549). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนห้วยวัง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.
- ราตรี แสนเย็น. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณลักษณะทางจิตสังคมบางประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ริณรพี เจริญทรัพย์านนท์. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเชื่อมั่นในตนเองและความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ละเมียด ลิมอักษร. (2522). “สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลทางการศึกษา”, ประชากรศึกษา. 27 : 23 – 28.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก. (2525). สังคมศึกษา(ส.402). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- วิทยา นาควัชระ. (2537). หมอวิทยาช่วยแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2540). เอกสารประกอบการสอนวิชา 404361 วิธีสอนทั่วไป. ชลบุรี: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิวัฒน์ รักษาเคน. (2531). ความสำนึกในความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น.. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข. (2536). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร ศรีวิเชียร. (2539). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ศรินันท์ วรรณกิจ. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริยุภา พูลสุวรรณ. (2542). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยตามโครงการการศึกษาวิธีการเรียนและวิธีการสอนที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของเด็กไทย ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สบโชค พูลนวม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้อีกกับรับผิดชอบ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมพงษ์ ติรพัฒน์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกับผิดชอบ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร โตนว. (2537). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร พรหมจรรย์. (2537). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาภิต. (2528). ช่วยลูกให้เรียนดีขึ้น. แม่และเด็ก. 8(12): 40-42.
- สมวาสนา ธนเมธีกุล. (2546). จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ชินพันธ์. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้น กับ ความรู้สึกรับผิดชอบ และเมโนภาพแห่งตน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ นุชมิตร. (2547). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการ สอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา สัญญาวัฒน์. (2514). การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย. กรุงเทพฯ: ไทยสัมพันธ์.
- สาลินี วงษ์แสง. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2541). แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2543). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สปช. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) . กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2538). สรุปผลการสัมมนาระดับ
ภูมิภาค เรื่องแนวคิด ทิศทาง และแผนพัฒนาของประชาชนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2529). คำโครงการคู่มือปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม.
กรุงเทพฯ: กองวิจัยและวางแผนกระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานทดสอบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). “คุณธรรมพื้นฐาน” คู่มือการพัฒนา
โรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำเนียง ศิลป์ประกอบ. (2540). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียน และความ
เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยบทเรียน
สำเร็จรูป กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สำรวน ชินจันทิก. (2547). การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา
คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาดา ไทยแท้. (2548). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางการพัฒนาของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับเด็ก
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง
ความเชื่อมั่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันทา ถนอมสิงห์. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์รัตน์ ฤทธิ์ธวัชเลิศ. (2530). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตน
เองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล กับระเบียบวินัยในชั้นเรียน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศรี ไชยสร. (2539). พื้นฐานการสอน. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2538). การวัดผลและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.จ. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญา เจิมประไพ. (2538). องค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นิสิตบัณฑิตศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย นครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ นาคประดิษฐ์. (2518). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรม แห่งพลเมืองดี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรรธรณ พาณิขปฐมพงศ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้าน ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. (2531). ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัสนีย์ อัจฉริยบุตร. (2546). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารยา สุระมาตย์. (2540). การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน มิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไผ่ไหม เอ็ดดูเคท.
- อารี เศรษฐชัย. (2520). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาด ไทย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- Baldwin, A.L. (1948, September). "Socialization and Parent-Child Relationship," *Child Development*. Vol.19.
- Breckenridge, Marian Edgar. (1966). *Child Development*. Philadelphia, W.B. Saunders Company.
- Browne, C.G. and Thomas S. Chon. (1968). *The Study of Leadership*. The Interstate Printer and Publishers. Inc., Illinois.
- Cattell, Raymond B. (1963). *Manual for Jr. – sr. High school Personality Questionnaire "HSP" Form A*. Illinois : The Institute for Personality and ability Testing.
- Dickinson, Charles L. (1987). *Self – Instruction in Language Learning*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Dougherty, Richard M. (1966). *Scientific Management of Library Operation*. New York: Scarecrow Press, Inc.
- Flaherty , Rila M. and Reutzel, Eileen. (1965, May - June). "*Personality Traits of High and Low Achievers in College*", *The Journal of Education Research*. P.58.
- Fred N. Kerlinger and Elazar J. Pedhazur. (1973). *Multiple Regression in Behavioral Research*. Holt, Rinehart and Winston, New York
- Funk & Wagnalls. (1961). *New Standard Dictionary of The English Language*. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Hurlock, Elizabeth B. (1964). *Development. Psychology*. New York : McGraw – Hill Book Company.
- _____. (1967). *Adolescent Development*. 3rd ed., New York : McGraw – Hill Book Company.
- McClelland, David.C. (1953). *The Achievement Motive*. New York : Appleton Century Crofts, Inc. (1961). *The Achievement Society*. New York : The Free press.
- Mitton, Betty L. and Dale B. Harris. (1962). "The Development of Responsibility in Children," *The Child : A Book Reading*. 46 : 407 – 416.
- Peck, RF. and Havinghurst,RJ. (1963). *The Psychology of Character Development*. John Willey and Sons. Inc, New York.
- Pedhazur, Elazar J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. Explanation and Prediction. Harcourt Brace. College Publishers.
- Radke. M.J. (1964). *The Relation of parental Authority to Children Behavior and Attitude*. University of Minesota Press.
- Ringness, Thomas A. (1968). *Mental Health in the School*. New York: Random House.

Sears, R.R., Maccoby, E.E. and Levin. (1957). *Pattern of Child Rearing*. New York: Peterson and Company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสุม
ข้าราชการบำนาญ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.อุไร จักษ์ตรีมงคล
อาจารย์ประจำสำนักทดสอบการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์มิ่ง เทพครเมือง
นักวิชาการศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือรายข้อ

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	1.00	นำไปใช้	.1370	ตัดทิ้ง
2	1.00	นำไปใช้	.5334	นำไปใช้
3	1.00	นำไปใช้	.4891	นำไปใช้
4	0.60	นำไปใช้	.2421	ตัดทิ้ง
5	1.00	นำไปปรับปรุง	.3608	นำไปใช้
6	1.00	นำไปใช้	.4292	นำไปใช้
7	1.00	นำไปปรับปรุง	.2962	นำไปใช้
8	1.00	นำไปใช้	.3686	นำไปใช้
9	1.00	นำไปปรับปรุง	.2108	ตัดทิ้ง
10	0.60	นำไปปรับปรุง	.2656	ตัดทิ้ง
11	1.00	นำไปปรับปรุง	.1777	ตัดทิ้ง
12	1.00	นำไปใช้	.4368	นำไปใช้
13	0.60	นำไปปรับปรุง	.1617	ตัดทิ้ง
14	1.00	นำไปใช้	.4471	นำไปใช้
15	1.00	นำไปใช้	.5084	นำไปใช้
16	1.00	นำไปปรับปรุง	.3124	นำไปใช้
17	0.80	นำไปใช้	.1918	ตัดทิ้ง
18	1.00	นำไปใช้	.5172	นำไปใช้
19	1.00	นำไปใช้	.4392	นำไปใช้
20	0.80	นำไปใช้	.3824	นำไปใช้
21	0.80	นำไปปรับปรุง	.4121	นำไปใช้
22	1.00	นำไปใช้	.4885	นำไปใช้
23	1.00	นำไปใช้	.5164	นำไปใช้

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	0.40	นำไปใช้	.0803	ตัดทิ้ง
2	1.00	นำไปใช้	.4851	นำไปใช้
3	0.40	นำไปปรับปรุง	.0152	ตัดทิ้ง
4	0.40	นำไปปรับปรุง	.3571	ตัดทิ้ง
5	0.60	นำไปปรับปรุง	.4053	นำไปใช้
6	1.00	นำไปใช้	.4740	นำไปใช้
7	1.00	นำไปใช้	.4689	นำไปใช้
8	0.80	นำไปปรับปรุง	.6501	นำไปใช้
9	1.00	นำไปปรับปรุง	.4482	นำไปใช้
10	1.00	นำไปใช้	.3997	ตัดทิ้ง
11	1.00	นำไปใช้	.5325	นำไปใช้
12	1.00	นำไปปรับปรุง	.3516	ตัดทิ้ง
13	1.00	นำไปใช้	.5357	นำไปใช้
14	0.80	นำไปใช้	.3978	ตัดทิ้ง
15	1.00	นำไปใช้	.7245	นำไปใช้
16	1.00	นำไปปรับปรุง	.5542	นำไปใช้
17	0.80	นำไปปรับปรุง	.3667	ตัดทิ้ง
18	0.80	นำไปใช้	.4675	นำไปใช้
19	1.00	นำไปใช้	.6278	นำไปใช้
20	1.00	นำไปใช้	.4128	นำไปใช้
21	1.00	นำไปใช้	.5807	นำไปใช้
22	1.00	นำไปใช้	.5986	นำไปใช้
23	0.80	นำไปใช้	.5576	นำไปใช้

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	0.40	นำไปปรับปรุง	.4879	นำไปใช้
2	0.80	นำไปใช้	.5296	นำไปใช้
3	1.00	นำไปใช้	.3398	ตัดทิ้ง
4	0.60	นำไปปรับปรุง	.4246	นำไปใช้
5	0.60	นำไปใช้	.5369	นำไปใช้
6	1.00	นำไปใช้	.4585	นำไปใช้
7	0.80	นำไปปรับปรุง	.5213	นำไปใช้
8	1.00	นำไปใช้	.3697	ตัดทิ้ง
9	1.00	นำไปใช้	.5029	นำไปใช้
10	0.80	นำไปปรับปรุง	.3503	ตัดทิ้ง
11	0.80	นำไปใช้	.5369	นำไปใช้
12	1.00	นำไปใช้	.3923	ตัดทิ้ง
13	0.60	นำไปใช้	.5157	นำไปใช้
14	1.00	นำไปใช้	.3976	ตัดทิ้ง
15	0.60	นำไปปรับปรุง	.5417	นำไปใช้
16	1.00	นำไปใช้	.4233	นำไปใช้
17	1.00	นำไปปรับปรุง	.5598	นำไปใช้
18	1.00	นำไปใช้	.5455	นำไปใช้
19	1.00	นำไปใช้	.4344	นำไปใช้
20	0.80	นำไปใช้	.4577	นำไปใช้
21	1.00	นำไปใช้	.3252	ตัดทิ้ง
22	0.80	นำไปใช้	.5065	นำไปใช้
23	0.80	นำไปใช้	.0769	ตัดทิ้ง

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	0.80	นำไปใช้	.3600	นำไปใช้
2	0.80	นำไปปรับปรุง	.5306	นำไปใช้
3	1.00	นำไปใช้	.3829	ตัดทิ้ง
4	0.20	นำไปปรับปรุง	.4000	นำไปใช้
5	0.80	นำไปใช้	-.0785	ตัดทิ้ง
6	0.80	นำไปปรับปรุง	.5319	นำไปใช้
7	1.00	นำไปใช้	.5272	นำไปใช้
8	1.00	นำไปใช้	.6365	นำไปใช้
9	0.80	นำไปปรับปรุง	.5222	นำไปใช้
10	1.00	นำไปใช้	.5892	นำไปใช้
11	1.00	นำไปใช้	.4788	นำไปใช้
12	1.00	นำไปใช้	.5211	นำไปใช้
13	1.00	นำไปใช้	.4542	นำไปใช้
14	1.00	นำไปใช้	.3183	ตัดทิ้ง
15	0.80	นำไปปรับปรุง	.2256	ตัดทิ้ง
16	0.80	นำไปใช้	.2061	ตัดทิ้ง
17	0.80	นำไปใช้	-.5743	ตัดทิ้ง
18	0.80	นำไปใช้	.6541	นำไปใช้
19	0.80	นำไปใช้	.6663	นำไปใช้
20	0.80	นำไปใช้	.5319	นำไปใช้
21	0.60	นำไปใช้	.6093	นำไปใช้
22	0.80	นำไปปรับปรุง	.1559	ตัดทิ้ง
23	0.80	นำไปปรับปรุง	.3647	นำไปใช้

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	1.00	นำไปใช้	-.2740	ตัดทิ้ง
2	1.00	นำไปปรับปรุง	.1262	ตัดทิ้ง
3	1.00	นำไปใช้	-.0262	ตัดทิ้ง
4	1.00	นำไปใช้	.4161	นำไปใช้
5	1.00	นำไปใช้	.0843	ตัดทิ้ง
6	1.00	นำไปใช้	.3737	นำไปใช้
7	1.00	นำไปใช้	.2848	นำไปใช้
8	1.00	นำไปใช้	.3161	นำไปใช้
9	1.00	นำไปใช้	.4031	นำไปใช้
10	1.00	นำไปปรับปรุง	.0383	ตัดทิ้ง
11	1.00	นำไปใช้	.4029	นำไปใช้
12	1.00	นำไปใช้	-.0695	ตัดทิ้ง
13	0.80	นำไปปรับปรุง	.5279	นำไปใช้
14	1.00	นำไปใช้	.3044	นำไปใช้
15	0.80	นำไปใช้	.1525	ตัดทิ้ง
16	1.00	นำไปปรับปรุง	-.1567	ตัดทิ้ง
17	1.00	นำไปปรับปรุง	.3689	นำไปใช้
18	1.00	นำไปปรับปรุง	.3187	นำไปใช้
19	1.00	นำไปใช้	.1751	ตัดทิ้ง
20	0.80	นำไปใช้	.1408	ตัดทิ้ง
21	0.80	นำไปใช้	.4120	นำไปใช้
22	1.00	นำไปใช้	.4079	นำไปใช้
23	1.00	นำไปปรับปรุง	.4615	นำไปใช้

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	0.80	นำไปปรับปรุง	.4437	นำไปใช้
2	0.80	นำไปปรับปรุง	.5225	นำไปใช้
3	1.00	นำไปใช้	.3103	นำไปใช้
4	1.00	นำไปใช้	.1931	ตัดทิ้ง
5	0.80	นำไปใช้	.3923	นำไปใช้
6	1.00	นำไปปรับปรุง	.5350	นำไปใช้
7	1.00	นำไปใช้	.4954	นำไปใช้
8	0.80	นำไปใช้	.6006	นำไปใช้
9	0.80	นำไปใช้	.6237	นำไปใช้
10	1.00	นำไปใช้	.4606	นำไปใช้
11	1.00	นำไปใช้	-.3016	ตัดทิ้ง
12	1.00	นำไปใช้	.3510	ตัดทิ้ง
13	0.80	นำไปใช้	.5429	นำไปใช้
14	0.80	นำไปปรับปรุง	.4096	นำไปใช้
15	1.00	นำไปใช้	.5012	นำไปใช้
16	0.80	นำไปใช้	.4943	นำไปใช้
17	1.00	นำไปใช้	.5648	นำไปใช้
18	1.00	นำไปปรับปรุง	.1464	ตัดทิ้ง
19	1.00	นำไปปรับปรุง	.1037	ตัดทิ้ง
20	1.00	นำไปใช้	.4169	นำไปใช้
21	0.80	นำไปปรับปรุง	.1742	ตัดทิ้ง

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	1.00	นำไปใช้	.4661	นำไปใช้
2	1.00	นำไปใช้	.4916	นำไปใช้
3	1.00	นำไปปรับปรุง	.4164	นำไปใช้
4	1.00	นำไปปรับปรุง	.5140	นำไปใช้
5	1.00	นำไปใช้	.3628	ตัดทิ้ง
6	1.00	นำไปใช้	.0940	ตัดทิ้ง
7	1.00	นำไปใช้	.6091	นำไปใช้
8	0.80	นำไปใช้	.4939	นำไปใช้
9	0.80	นำไปใช้	.2641	ตัดทิ้ง
10	1.00	นำไปใช้	.6461	นำไปใช้
11	1.00	นำไปใช้	.4708	นำไปใช้
12	1.00	นำไปใช้	.4119	นำไปใช้
13	1.00	นำไปปรับปรุง	.0774	ตัดทิ้ง
14	1.00	นำไปใช้	.5726	นำไปใช้
15	1.00	นำไปปรับปรุง	.3321	นำไปใช้
16	1.00	นำไปใช้	.1102	ตัดทิ้ง
17	1.00	นำไปใช้	.0370	ตัดทิ้ง
18	1.00	นำไปใช้	.2871	นำไปใช้
19	0.80	นำไปใช้	.1954	ตัดทิ้ง
20	1.00	นำไปใช้	.6693	นำไปใช้
21	1.00	นำไปปรับปรุง	.4931	นำไปใช้
22	1.00	นำไปปรับปรุง	.4021	นำไปใช้
23	1.00	นำไปใช้	.3505	นำไปใช้

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	1.00	นำไปปรับปรุง	.5677	นำไปใช้
2	0.80	นำไปใช้	.5509	นำไปใช้
3	1.00	นำไปใช้	.4352	นำไปใช้
4	1.00	นำไปใช้	.4251	ตัดทิ้ง
5	1.00	นำไปใช้	.5690	นำไปใช้
6	1.00	นำไปใช้	.3357	ตัดทิ้ง
7	0.80	นำไปใช้	.4776	นำไปใช้
8	0.80	นำไปใช้	.4744	นำไปใช้
9	0.80	นำไปปรับปรุง	.0770	ตัดทิ้ง
10	1.00	นำไปใช้	.3112	ตัดทิ้ง
11	1.00	นำไปใช้	.6023	นำไปใช้
12	0.80	นำไปใช้	.4849	นำไปใช้
13	1.00	นำไปปรับปรุง	.5531	นำไปใช้
14	0.80	นำไปใช้	.5530	นำไปใช้
15	1.00	นำไปใช้	.6304	นำไปใช้
16	1.00	นำไปใช้	.4724	นำไปใช้
17	0.80	นำไปใช้	.5807	นำไปใช้
18	1.00	นำไปใช้	.6465	นำไปใช้
19	1.00	นำไปใช้	.7316	นำไปใช้
20	1.00	นำไปใช้	.4296	นำไปใช้
21	1.00	นำไปปรับปรุง	.4749	นำไปใช้
22	1.00	นำไปปรับปรุง	.3694	ตัดทิ้ง
23	1.00	นำไปปรับปรุง	.1863	ตัดทิ้ง

ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีค่าอำนาจจำแนก

แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

ข้อที่	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	การพิจารณาเมื่อ นำไปใช้ ในการ Try out	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (Item - total Correlation)	การพิจารณา เมื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง
1	1.00	นำไปปรับปรุง	.5020	นำไปใช้
2	1.00	นำไปปรับปรุง	.3760	ตัดทิ้ง
3	1.00	นำไปใช้	.5459	นำไปใช้
4	0.80	นำไปปรับปรุง	.4223	ตัดทิ้ง
5	1.00	นำไปใช้	.3852	ตัดทิ้ง
6	1.00	นำไปปรับปรุง	.4786	ตัดทิ้ง
7	1.00	นำไปใช้	.5047	นำไปใช้
8	0.80	นำไปใช้	.5908	นำไปใช้
9	1.00	นำไปปรับปรุง	.6762	นำไปใช้
10	1.00	นำไปใช้	.5976	นำไปใช้
11	0.80	นำไปใช้	.4976	ตัดทิ้ง
12	0.60	นำไปใช้	.4942	นำไปใช้
13	1.00	นำไปใช้	.5094	นำไปใช้
14	0.60	นำไปใช้	.4872	นำไปใช้
15	0.80	นำไปปรับปรุง	.6083	นำไปใช้
16	1.00	นำไปใช้	.5391	นำไปใช้
17	1.00	นำไปใช้	.4735	นำไปใช้
18	1.00	นำไปใช้	.4491	ตัดทิ้ง
19	1.00	นำไปใช้	.6019	นำไปใช้
20	1.00	นำไปปรับปรุง	.5302	นำไปใช้
21	1.00	นำไปใช้	.3744	นำไปใช้
22	1.00	นำไปใช้	.3742	นำไปใช้
23	1.00	นำไปใช้	.3231	ตัดทิ้ง

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 5 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การตอบแบบสอบถามนี้ จะนำไปใช้ในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่ส่งผลต่อการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ จึงจะสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ครบทุกข้อ ถ้าข้อความใดมีคำตอบให้เลือก กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. โรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ คือ
3. เพศ () ชาย
 () หญิง
4. มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นางสาวสุษมาภรณ์ เอี่ยมสำอางค์

นิสิตภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 2 - 5 ให้นักเรียนพิจารณาของงานแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยที่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนมาก
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนปานกลาง
จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนน้อย
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติหรือความคิดเห็นของนักเรียนน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
1.	ข้าพเจ้าจะใช้เวลาว่างในการทบทวนและอ่านหนังสือ					
2.	ถึงแม้ว่าจะได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่ชอบ ข้าพเจ้าก็จะตั้งใจทำงานนั้นให้สำเร็จ					
3.	ข้าพเจ้ามักจะดูโทรทัศน์จนไม่ได้ทำการบ้าน					
4.	ในเวลาเรียน ข้าพเจ้ามักคุยกับเพื่อน ถ้าบทเรียนนั้นไม่น่าสนใจ					
5.	ข้าพเจ้าจัดตารางเรียนล่วงหน้า เพื่อเตรียมหนังสือและอุปกรณ์การเรียนก่อนไปโรงเรียนทุกวัน					
6.	ข้าพเจ้ามักเตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน					
7.	ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งครูอย่างสม่ำเสมอ แม้ครูจะตรวจหรือไม่ก็ตาม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
8.	ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งตรงตามเวลาที่ครูกำหนด					
9.	ถึงแม้ครูจะให้เวลามากในการทำรายงานส่ง ข้าพเจ้าก็จะรีบทำทันที					
10.	เมื่อมีปัญหาในบทเรียน ข้าพเจ้าจะซักถามเพื่อน และให้เพื่อนอธิบายเพิ่มเติม					
11.	เมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ข้าพเจ้าจะซักถามครู					
12.	ข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุด เพื่อศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่สนใจ					
13.	ข้าพเจ้ามักถามครูถึงผลการสอบของข้าพเจ้า เพื่อจะได้ทราบข้อผิดพลาดของตนเอง					
14.	ข้าพเจ้าร่วมรับผิดชอบ เมื่อเกิดปัญหาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ถึงแม้ข้าพเจ้าจะไม่ได้เป็นคนทำ					
15.	เมื่อครูตรวจงานให้แล้ว ข้าพเจ้าจะนำกลับมาดู และแก้ไขสิ่งที่ผิด					
16.	เมื่อพบว่างานมีข้อบกพร่อง ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไขทันที					

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
1.	ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ					
2.	ข้าพเจ้าจะช่วยดูแลปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าที่ไม่จำเป็นต้องใช้ให้เรียบร้อย					
3.	หากทำงานบ้านยังไม่เสร็จ ถึงแม้จะมีเพื่อนมาชวนไปเล่นหรือไปเที่ยว ข้าพเจ้าจะทำงานนั้นให้เสร็จก่อนแล้วค่อยไป					
4.	ข้าพเจ้าเก็บสะสมเงินเพื่อนำไว้ใช้ในยามจำเป็น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องรบกวนผู้ปกครอง					
5.	ข้าพเจ้าใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เพื่อประหยัดรายจ่ายของครอบครัว					
6.	ข้าพเจ้ามักเผลอหลับไป โดยไม่ปิดไฟหรือปิดโทรทัศน์ก่อน					
7.	ข้าพเจ้าจะใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองให้เพียงพอในแต่ละวัน					
8.	ข้าพเจ้าจะเลือกซื้อของที่จำเป็นต้องใช้เท่านั้น					
9.	ข้าพเจ้าพยายามตั้งใจเรียน เพื่อให้มีผลการเรียนดี จะได้สร้างชื่อเสียงให้ครอบครัว					
10.	ผู้ปกครองของข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่ข้าพเจ้าได้รับรางวัล หรือเกียรติบัตรชมเชยจากทางโรงเรียน					
11.	ข้าพเจ้ากลับบ้านตรงเวลา เพื่อผู้ปกครองจะได้ไม่เป็นห่วง					
12.	ข้าพเจ้าไม่คบเพื่อนที่เกเร เพราะจะสร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัว					
13.	ข้าพเจ้าไม่นำเรื่องที่พ่อแม่ทะเลาะกัน ไปเล่าให้ผู้อื่นฟัง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็ก น้อย	ไม่จริง เลย
14.	ข้าพเจ้าไม่เข้าไปพัวพันกับสิ่งเสพติดให้โทษ					
15.	ข้าพเจ้าไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับการพนัน					
16.	ข้าพเจ้าคิดดีทำดีต่อผู้ปกครองของข้าพเจ้าเสมอ					

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
1.	ถ้าข้าพเจ้ามีความสามารถในการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ข้าพเจ้าจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่					
2.	เมื่อทางโรงเรียนมีกิจกรรมต่างๆ ข้าพเจ้าจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ					
3.	ข้าพเจ้าช่วยครูจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ					
4.	เมื่อต้องทำเวร ถ้าครูไม่อยู่ ข้าพเจ้าจะเล่นกับเพื่อน					
5.	ถ้าข้าพเจ้าได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของนักเรียนไปประกวดแข่งขันกิจกรรมต่างๆ ข้าพเจ้าจะพยายามทำให้ดีที่สุด					
6.	เมื่อข้าพเจ้านำอุปกรณ์ของโรงเรียนมาใช้แล้วก็จะนำไปเก็บไว้ที่เดิม					
7.	ข้าพเจ้ามักถูกครูตักเตือนว่าแต่งกายไม่เรียบร้อย					
8.	ข้าพเจ้ามักจะถูกครูลงโทษเรื่องการไว้ทรงผมผิดระเบียบของโรงเรียน					
9.	ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนทำความสะอาดโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย					
10.	เมื่อต้องทำเวร ข้าพเจ้ามักจะมาโรงเรียนหลังจากที่เพื่อนทำเวรเสร็จเรียบร้อยแล้ว					
11.	เมื่อเห็นเพื่อนทำลายสิ่งของของโรงเรียน ข้าพเจ้าจะเข้าไปตักเตือน					
12.	ข้าพเจ้าชอบใช้ปากกาเขียนที่โต๊ะ เก้าอี้					
13.	ข้าพเจ้าจะตักเตือนเพื่อน เมื่อพบเห็นเพื่อนขีดเขียนผนังห้องเรียน หรือผนังห้องน้ำ					
14.	ข้าพเจ้าจะตักเตือนเพื่อน เมื่อเพื่อนทิ้งขยะไม่ถูกที่					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็ก น้อย	ไม่จริง เลย
15.	ข้าพเจ้ามักถูกครูตักเตือนเรื่องการไม่ทำเวรในตอนเช้า					
16.	ข้าพเจ้ามักทะเลาะวิวาทกับเพื่อนๆ					

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
1.	ข้าพเจ้ามักติดตามผู้ปกครองไปร่วมทำบุญที่วัดในวันสำคัญต่างๆ					
2.	ข้าพเจ้าร่วมงานประเพณีไทย ตามเทศกาลด้วยความเต็มใจ					
3.	เมื่อชุมชนจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ข้าพเจ้าจะไปบอกผู้ปกครองให้ไปใช้สิทธิ					
4.	ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมของชุมชน					
5.	เมื่อเสร็จสิ้นการเข้าค่ายลูกเสือ – เนตรนารี หรือยุวกาชาด ข้าพเจ้าจะร่วมมือทำความสะอาดสถานที่ด้วยความเต็มใจ					
6.	ทุกครั้งที่โรงเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญต่างๆ เช่น ปลูกต้นไม้ ทำความสะอาดชุมชน ข้าพเจ้าจะร่วมมือด้วยความเต็มใจ					
7.	หากพบคนขโมยหรือทำลายสาธารณสมบัติ ข้าพเจ้าจะแจ้งผู้ใหญ่ทราบ					
8.	เมื่อเห็นเพื่อนทำลายของสาธารณะ ข้าพเจ้าจะตักเตือน					
9.	เมื่อเห็นคนเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง หรือมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางไม่ดี ข้าพเจ้าก็จะนำเรื่องไปบอกผู้ใหญ่					
10.	ข้าพเจ้าไม่ทิ้งเศษขยะลงแม่น้ำลำคลอง หรือที่สาธารณะ					
11.	ข้าพเจ้าจะไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเสียหาย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
12.	ข้าพเจ้าจะใช้ของที่เป็นของส่วนรวมในชุมชน อย่างระมัดระวัง					
13.	เมื่อนำของส่วนรวมมาใช้ ข้าพเจ้าจะเก็บไว้ที่เดิม					
14.	เมื่อเพื่อนเดือดร้อน ข้าพเจ้ายินดีช่วยด้วย ความเต็มใจ					
15.	เมื่อเห็นคนอื่นทิ้งขยะไม่เป็นที่ ข้าพเจ้าก็จะ ตักเตือน					
16.	เมื่อถึงประเพณีลอยกระทง ข้าพเจ้าจะเลือกใช้ กระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ					

แบบสอบถามการรับรู้และการปฏิบัติของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 6 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

2. การตอบแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้ในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่ส่งผลต่อการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ จึงจะสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน

โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ครบทุกข้อ ถ้าข้อความใดมีคำตอบให้เลือก กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. โรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ คือ
3. เพศ () ชาย
 () หญิง
4. มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นางสาวสุขมาภรณ์ เอี่ยมสำอางค์

นิสิตภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 2 – 6 ให้นักเรียนพิจารณาของงานแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนี้ให้ตรงหรือ
สอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยที่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติมาก
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติปานกลาง
จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติน้อย
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
1.	ข้าพเจ้าทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่ลังเล					
2.	เมื่อครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น					
3.	ข้าพเจ้ากล้าพูดหน้าชั้นเรียนโดยไม่สั่นและ ประหม่า ถ้ามีการเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี					
4.	ข้าพเจ้าไม่สามารถตัดสินใจใดๆ ในขณะที่ทำงาน กลุ่มเพราะกลัวว่าความคิดเห็นของตนเองผิด					
5.	ข้าพเจ้ากล้าพูดในสิ่งที่ถูกต้องถึงแม้จะมีคน ไม่ชอบก็ตาม					
6.	เมื่อครูซักถามทุกคนในห้องเรียน ข้าพเจ้าจะไม่ กล้ายกมือตอบ ถึงแม้ว่าจะทราบคำตอบแล้วก็ตาม					
7.	ถ้าเพื่อนเสนอให้ข้าพเจ้าทำงานเป็นหัวหน้า กลุ่ม ข้าพเจ้าจะรับหน้าที่ทำด้วยความมั่นใจ					
8.	ข้าพเจ้าไม่สามารถรับเป็นหัวหน้ากลุ่มได้เพราะ กลัวทำงานได้ไม่ดี					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็ก น้อย	ไม่จริง เลย
9.	ข้าพเจ้ามักจะแก้ไขการบ้านตามเพื่อน เพราะ ไม่มั่นใจว่าของตนเองทำถูก					
10.	ข้าพเจ้าจะตัดสินใจเลือกเรียนต่อในโรงเรียนที่ เพื่อนชักชวน เพราะกลัวไม่มีเพื่อน					
11.	ถึงแม้รู้ว่าจะต้องพบปัญหาในการทำงาน แต่ ข้าพเจ้าก็สมัครใจที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ					
12.	ข้าพเจ้าพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาทุกอย่าง					
13.	ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะทำงานได้สำเร็จ แม้จะเป็น งานที่ยาก					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
1.	เมื่อใกล้สอบ ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าดูหนังสือ					
2.	ผู้ปกครองคอยดูแล สอบถามการทำการบ้านของข้าพเจ้าเสมอ					
3.	ผู้ปกครองมักจะให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือให้ฟัง					
4.	ผู้ปกครองพูดคุยชมเชยข้าพเจ้าทุกครั้งที่ได้คะแนนดี					
5.	ผู้ปกครองสนับสนุนให้ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ ทำการบ้าน หรือค้นคว้าเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ เพิ่มเติม					
6.	ผู้ปกครองเข้าร่วมชมและให้กำลังใจเมื่อข้าพเจ้าทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น					
7.	วิชาใดที่ข้าพเจ้าได้คะแนนไม่ดี ผู้ปกครองจะให้กำลังใจและกระตุ้นให้ข้าพเจ้าขยันเรียนให้มากยิ่งขึ้น					
8.	ผู้ปกครองให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาในการเรียน					
9.	ผู้ปกครองให้คำปรึกษากับข้าพเจ้าในการทำบ้าน					
10.	ผู้ปกครองจัดหาหนังสือที่มีประโยชน์ให้ข้าพเจ้าอ่าน					
11.	ผู้ปกครองสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเรียนพิเศษ					
12.	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าดูรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้					
13.	ผู้ปกครองส่งเสริมให้ข้าพเจ้ากล้าแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น					
14.	ผู้ปกครองให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการเรียน ที่ข้าพเจ้ามีความถนัดและสนใจ					
15.	ผู้ปกครองกล่าวชื่นชมผู้ที่ประสบความสำเร็จทางการเรียนให้ข้าพเจ้าฟังบ่อยๆ เพื่อให้ข้าพเจ้าเอาเป็นแบบอย่าง					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
1.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน					
2.	ข้าพเจ้าและเพื่อนจะให้ยืมอุปกรณ์การเรียนซึ่งกันและกัน					
3.	เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านไม่ได้ เพื่อนที่เข้าใจช่วยอธิบายให้ฟัง					
4.	เพื่อนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับข้าพเจ้า					
5.	เมื่อเพื่อนมีปัญหา ข้าพเจ้าเต็มใจให้คำปรึกษา					
6.	ถ้าเพื่อนขาดเรียน ข้าพเจ้ามักจะอธิบายการบ้านให้เพื่อนฟัง					
7.	เมื่อเพื่อนๆ ทำความดี ข้าพเจ้าชมเชยเพื่อนด้วยความจริงใจ					
8.	ข้าพเจ้าให้ความห่วงใยและจริงใจต่อเพื่อนเท่ากันทุกคน					
9.	เมื่อมีเรื่องขัดใจกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะรีบปรับความเข้าใจกับเพื่อน					
10.	ข้าพเจ้าสามารถคุยเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างสนิทสนม					
11.	เพื่อนในห้องมักไม่สนใจซึ่งกันและกัน					
12.	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นแตกต่างจากข้าพเจ้า					
13.	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าเต็มใจปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม					
14.	เพื่อนๆ มักชอบทำงานร่วมกับข้าพเจ้า					
15.	ข้าพเจ้าและเพื่อนพยายามหากิจกรรมมาทำร่วมกัน					
16.	เมื่อต้องทำงานกลุ่ม เพื่อนๆ จะให้ข้าพเจ้าร่วมกลุ่มด้วยความเต็มใจ					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการรับรู้พฤติกรรมการสอนของครู

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
1.	ครูแจ้งกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้าให้นักเรียนทราบ					
2.	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจที่ครูสอน ครูจะอธิบายซ้ำอีกครั้ง					
3.	ครูเข้าสอนตรงตามเวลา					
4.	ครูมีวิธีสอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย					
5.	ครูใช้คำถามที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถาม					
6.	ครูมักนำความรู้ใหม่ๆ มาให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปราย					
7.	ครูชมเชยนักเรียน เมื่อนักเรียนตอบคำถามถูกต้อง					
8.	ครูให้ความรักความเอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน					
9.	เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัย ครูจะตอบข้อซักถามของนักเรียน					
10.	ครูให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนทำการบ้านไม่ได้					
11.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในขณะสอน					
12.	ครูและนักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน					
13.	ครูให้คำแนะนำเมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา					
14.	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ร่วมมือกันทำงาน					
15.	ครูให้ความร่วมมือและช่วยเหลือนักเรียนทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ					
16.	ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง					
17.	ครูมักจะร่วมทำกิจกรรมหรือเล่นเกมกับนักเรียน					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการสนับสนุนทางวิชาการของโรงเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
1.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการขึ้นภายในโรงเรียน					
2.	โรงเรียนจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันทางวิชาการร่วมกับโรงเรียนต่างๆ					
3.	โรงเรียนจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานทางวิชาการของนักเรียน					
4.	โรงเรียนจัดให้มีการแข่งขันตอบปัญหา					
5.	โรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ให้กับนักเรียน					
6.	โรงเรียนจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี หรือกิจกรรมยุวกาชาด					
7.	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการหาแนวทางพัฒนาโรงเรียน					
8.	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางวิชาการ					
9.	โรงเรียนมีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาโรงเรียน					
10.	โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยกันส่งเสริมนักเรียน					
11.	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เช่น การอ่านจับใจความ การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์					
12.	โรงเรียนจัดกิจกรรมพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานศึกษา					
13.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนมีการเรียนรู้นอกสถานที่					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้างไม่ จริง บ้าง	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
14.	โรงเรียนมีการจัดหาคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน					
15.	โรงเรียนปรับปรุงสถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนให้น่าอยู่					
16.	โรงเรียนส่งเสริมการจัดห้องเรียนธรรมชาติ					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุขุมภรณ์ เอี่ยมสำอางค์
วันเดือนปีเกิด	18 กันยายน 2518
สถานที่เกิด	อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	40/1 หมู่ 3 ตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี 72120
ตำแหน่ง	ครู อดิษฐ์ คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดลำพันบอง ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี 72240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2541	คุรุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาคณิตศาสตร์ จากสถาบันราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การวิจัยและสถิติทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ